

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

KULTTUURI, KUNNAT JA ALUEELLINEN YHTEISTYÖ
kulttuuri Uudenmaan maakunnan kehittämisen välineenä

Tarja Haili

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (60 op)

03.06.2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Tarja Haili	Sivumäärä 74 ja 11 liitesivua
Työn nimi Kulttuuri aluekehittämisen välineenä	
Ohjaava opettaja Auli Jämsänen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
Tiivistelmä <p>Kulttuuri lisättiin 1.1.2010 voimaan astuneeseen aluekehittämislakiin yhtenä keskeisenä kehittämisen alueena. Toimialan kehittäminen on toteutettu kaikissa maakunnan liitoissa eri tavoin. Uudellemaalle kulttuuri on merkityksellinen toimiala niin elinkeinon, hyvinvoinnin kuin identiteetin ylläpitäjänä ja kehittäjänä. Mitä maakunnan liitto voi ja mitä sen pitäisi tehdä kulttuurisektorin voimistamiseksi maakunnan kehittämisen välineenä?</p> <p>Opinnäytetyössä perehdyttiin tarkastelemaan ristiin toimijoiden yhteistyömahdollisuuksia ja kehittämistavoitteita. Päätaoiteena oli selvittää, miten kulttuuri täydentää toimialana maakunnan kehittämistyön yleisiä tavoitteita. Lisäksi tutkimuksen kohteena oli kulttuurirahoituksen kohdentumisen muutostarpeet. Työn tuloksena syntyi kooste tavoitteista toimintaohjelman pohjaksi.</p> <p>Kehittämissuunnitelma koostuu tavoitteista ja sisällöistä sekä keinoista, joilla niihin päästään. Hyvä kehittämissuunnitelma on helposti muokattavissa jatkotyöskentelyn tarpeisiin sopivaksi. Monipuolinen suunnitelma helpottaa erilaisten toimijoiden kehittämistavoitteiden yhdistämistä toimintojen lähtökohdat huomioiden.</p> <p>Opinnäytetyö tarjoaa vinkkejä toimijoiden tahtotiloista, mutta vasta prosessointi maakunnan keskeisten suunnitteluasiakirjojen tavoitteisiin muodostaa kokonaisuuden. Työssä avataan toimijoiden nostamia ongelmia, tavoitteita ja toiveita kuulemisprosessin aikana. Alueellisen kehittäjän tulee tiedostaa kuinka aktiivisten kulttuuritoimijoiden, poliittiset päättäjien ja aluekehittäjien tavoitteet voidaan yhdistää suunnitteluprosesseissa koko maakunnan voimavaraksi.</p> <p>Suunnitelma on laadittu Uudenmaan liiton kulttuurityön toiminnalliseksi apuvälineeksi.</p>	
Asiasanat Kulttuuri, aluekehittäminen, hyvinvointi, kilpailukyky, rahoitus.	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Master of Culture and Arts degree programme

ABSTRACT

Author	Tarja Haili	Number of Pages 74
Title	Culture as a tool in Regional Developing	
Supervisor	Auli Jämsänen	
Subscriber and/or Mentor		
Abstract		
<p>As a functional subject Culture has been included in the Regional Development Law in Finland since Jan 1st, 2010.</p> <p>Culture is functionally organized in each 19 Region from their own point of view. For Uusimaa culture has particularly strong importance for business, wellbeing as well as sustaining regional Image since ca. 80% of the cultural operators of Finland are located in the area. What can and should Uusimaa Regional Council do for culture and how culture and its operators can support the commonly accepted development tasks and goals?</p> <p>This study describes and cross-examines general trends, possibilities and development goals of the cultural and regional operators in the Uusimaa Region. The aim is to find out how to strengthen the general Development processes with cultural functions, values and assets. Another point was to recognize if the present cultural funding is right targeted. As a result of this study there is a malleable and functional task list to create an operation plan with aims, means and values.</p> <p>The study opens some aims of co-operators in the culture field, but only processing to the central regional development strategies culture can be a support asset to the common tasks. It is the duty of the responsible regional developer organization to recognize the multiple, positive possibilities culture may provide and find the ways to combine them for the benefit of the whole region.</p> <p>The main task for the regional council concerning the legislation based planning processes is reconstructing the information and valuing processes to an operational network discussion both with the political and cultural operators. The organizational leadership must be strengthened both in the organization and in the field of regional developers.</p> <p>This plan has been constructed to assist Uusimaa Regional Council to use culture field as an asset in the regional developing.</p>		
Keywords culture, regional, development, wellbeing, competitiveness, funding.		

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	5
1.1. Uudenmaan liitto alueellisena toimijana	8
1.2. Miten kuulin toimijoita	12
1.3. Aineiston määrä ja toimijoiden osallistumisaktiivisuus	17
2. ALUEKEHITTÄMISEN VERKOSTOT, VÄLINEET JA KÄYTÄNNÖT	19
2.1. Uudenmaan liiton yleinen toimintaympäristö	19
2.2. Uudenmaan liiton välineet aluekehittämisessä	25
2.3. Uudenmaan liiton muotoutuneet käytännöt	26
2.4. Toimijakenttä	30
2.5. Kulttuuritoimialan selvityksiä	34
3. KULTTUURI JA RAHOITUS	39
3.1. Valtio ja kulttuurirahoitus	39
3.2. Kunnat ja kulttuurirahoitus	40
3.3. Rahastot ja kulttuurirahoitus	40
3.4. Uudenmaan liitto ja kulttuurirahoitus	41
4. PROSESSIKUVAUS	41
5. TULOKSIA	44
5.1. Toimijatapaamisten ja kyselyn tuloksia	44
5.2. Täsmentäviä haastatteluja	46
5.3. Ratkaisuja	47
STRATEGINEN ROOLI	49
TAKTINEN / POLIITTINEN ROOLI	53
TOIMINNALLINEN ROOLI	55
6. JÄLKIPOHDINTAA	60
6.1. Tutkimusongelmien ja teoriapohjan arviointia	62
6.2. Kyselyn toteutus	63
6.3. Tavoitteiden toteutuminen	63
6.4. Kohdatut haasteet	65
6.5. Työn jatko Uudenmaan liitossa	67
6.6. Ikkuna tulevaan	68
LÄHTEET	72
LIITTEET	75
Liite 1: 01.06.2009 RAHOITTAJATAPAAMISEEN OSALLISTUNEET TAHOT	75
Liite 2: SEUTUTAPAAMISIIN OSALLISTUNEET	76
Liite 3: KULTTUURI, KUNNAT JA ALUEELLINEN YHTEISTYÖ	80
Liite 4: Uudenmaan liiton rahoittamia matkailu- ja kulttuurihankkeita	83

1. JOHDANTO

Kulttuuri on keskeinen ”liima” niin kullekin yhteiskunnalle kuin sen yksilöille¹. Suomessa kulttuurin yhteiskunnalliset määritykset ja merkitykset on tulkittavissa niin Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksesta², Suomen perustuslaista³ kuin erillisistä laeista, mm. laista kuntien kulttuuritoiminnasta. Tästä huolimatta yhteiskunnan kehittämisessä kulttuurin rooli käsitetään merkitykseltään ja vaikutuksiltaan edelleen kapea-alaisesti. Opetusministeriö ja muutkin toimijat ovat kiihtyvään tahtiin vahvistaneet kulttuurin vaikutusmahdollisuuksia voimakkaasti mm. aktiivisella selvitystyöllä. Opetusministeriön tuoreen Kulttuuripolitiikan strategia 2020⁴ -asiakirjan lähtökohta onkin vahvistaa kulttuurin ja kulttuuripolitiikan merkitystä yhteiskunnassamme.

Opinnäytetyöni selvittää maakunnan liiton roolia ja mahdollisuuksia kulttuuristen elementtien ja arvojen hyödyntämisessä maakuntaa kehitettäessä sekä samalla kulttuurin edistämiseksi maakunnassa. Yhteiskuntamme palvelurakenteiden muutos on ollut nopeaa 1990-luvulta lähtien. Poliittisen toiminnan suuri haaste on saada tuottavuus ja palvelut säilymään maassamme. Lakien ja käytännön toiminnassa tulkinnat perus- ja hyvinvointipalveluiden ryhmittelystä on kaikille toimijatasoille epäselvä. Keskeinen kansallinen haaste olisi selvittää, kenen tehtävä on määrittää julkisrahoitteiset kulttuuripalvelut, niiden taso ja mihin ”koriin” ne kohdennetaan. Haaste on liian suuri yksittäiselle opinnäytteelle, mutta tema on syytä pitää mielessä vaikuttavuuden vuoksi.

Yksilön suhde kulttuuriseen kokemisympäristöönsä haastaa tämän päivän poliittisia päättäjiä ennakoimaan aiempaa tarkemmin linjauksiaan, joilla pyritään ohjaamaan

¹ Baudrillard 1995, 97-107.

² YK:n kansakuntien ihmisoikeuksien julistus 1948, a26 -27.

³ Suomen perustuslaki 731/1999 § 16 -17.

⁴ Opetusministeriö 2009a, 15-17.

maamme kilpailukyvyyn vahvistamista⁵. Laajalti toisen maailmansodan jälkeistä kansainvälistä arvomaailmojen kehittymistä tutkineen Ronald Inglehartin mukaan yksilölliset tavoitevalinnat ovat välittömässä yhteydessä yhteisön kykyyn kehittyä. Lukuisista hyvinvointifaktoreista Inglehart on tutkinut mm. yksilöiden materialismin ja onnellisuuden välisiä suhteita lukuisissa maissa ja tullut tulokseen, jonka mukaan post-materialististen henkilöiden usko onnellisuuden taustalla oleviin tekijöihin on suoraan verrannollinen taloudellisen yhdenvertaisuuden lisääntymiseen sekä isänmaan yhteisen demokratiakauden pituuteen⁶.

Väitän, että suhde kulttuuriin on merkittävä tekijä niin yksilön kuin yhteisön pahoin- tai hyvinvoinnille. Yhteiskuntamme kehitystä suuntaavien poliittisten ohjauspäätösten linjauksissa suhde kulttuuriin on merkittävä siitä huolimatta, ettei kulttuuri suoraan ole ao. päätöksen ensisijainen kohde. Tästä syystä kulttuuristen keinojen laaja-alaista ymmärtämistä ja hyväksikäyttöä esimerkiksi alueiden kehittämistyössä tulee määrätietoisesti vahvistaa.

On olemassa selkeitä viitteitä siitä, että kulttuurin laajat merkitykset alkavat hahmottua myös reaali poliitikoille, sillä suomalaisessa mediassa on käyty laajaa keskustelua kulttuurin merkityksistä uusien tutkimustulosten kannustamana. Toisaalta ymmärrys ja pelko siitä, että tämäkään ”lääke” ei tehoa, asettaa erityispaineita asiaan syvemmin työnsä, opintojensa tai harrasteidensa kautta paneutuneille. Ongelman kulttuurin kehittymiselle aluekehittämisen välineeksi muodostaa myös heikon julkisen talouden ja kulttuurialan arvostuksen yhtälö, jossa oman kokemukseni mukaan välineen käyttöarvon ymmärrys on sekä poliittisilla kunta- ja aluepäättäjillä yleisesti riittämätön. Virkamies- ja toimihenkilötasolla kilpailu toimialojen keskinäisestä arvostuksesta liittyy voimakkaasti julkisen sektorin yleisestä supistamistarpeista heijastuvaan aatteelliseen toimialojen kilpailuun.

Kulttuuripolitiikan strategia 2020 -asiakirjassa todetaan kulttuuripolitiikan toiminta-alueen, -muotojen sekä -tapojen monipuolistumisen ja painopisteiden muutosten olevan edessä: Kulttuurin sosiaalisten vaikutusten nousu taloudellisten merkitysten rinnalle, samoin kuin kestävän kehityksen ja monikulttuurisuuden haasteet tulee ottaa

⁵ Inglehart 1990, 170.

⁶ Inglehart 1990, 252.

vakavasti⁷. 2020-strategian mukaisesti Opetusministeriö on valmistellut seuraavan hallitusohjelman laatimisprosessille tueksi Kulttuuri -tulevaisuuden voimaustaselvityksen⁸, jossa ensi kertaa kattavasti huomioidaan taiteen ja kulttuurin laaja merkitys yhteiskunnalle ja sen tarjoamat mahdollisuudet mahdollisine kehityssuunti-neen kansallisen tulevaisuuden kehittämiseksi.

Kulttuuridiskurssi suomalaisessa mediassa on ollut poikkeuksellisen vilkas talven 2009-2010 ajan. Tässä työssä pyrin tarkastelemaan kulttuurin roolin yhteiskunnallista kehittymistä, erityisesti aluekehittämisen välineenä. Miten lakien, toimintalinjausten ja tavoitteiden luomat kehusehdot kohtaavat maakunnan kulttuuritoimijat, heidän ta-voitteensa ja tarpeensa: Löytyykö katkeamaton viestipolku yhdistämään maakunnal-liset tavoitteet ja toimijoiden tarpeet yhtä lailla edunvalvonnallisten asiain hoitamisek-si kuin rahoitusmekanismien kehittämiseen?

Professori Pekka Himanen otti valtioneuvostolta 01.09.2009 vastaan tilauksen tule-vaisselvityksen laatimiseksi Suomen henkisestä tilasta. Kirja ”Hyvinvoinnin käsi-kirjoitus” julkistettiin 10.03.2010. Kirjan esipuheen Himanen päättää toteamalla van-han politiikan tulleen tiensä päähän ja nyt tarvittavan uuden, yhteiskunnallisen suun-nan, jossa kehityksen päämääränä on arvokas elämä⁹.

Filosofi Pekka Himasen visio globaalisti välittävän hyvinvointiyhteiskunta 2.0¹⁰:n muodostumisesta Suomen vientituotteeksi luo erinomaisen tavoitekuvan useasta syystä: Hyvinvointiyhteiskunnan etiikan perustana on arvokkaan elämän mahdollis-taminen myös oman maan ulkopuolella eläville. Nyt tapahtuva kehitys on mahdollista hyödyntämällä uutta, eettistä johtajuutta vahvistaen ja muodostamalla rikastavan, vuorovaikutteisen kulttuurisen tilan. Suomi voi paitsi avautua nykyistä enemmän, myös kehittää kulttuuristaan vientituotteita alkaen sivistyksen arvostuksen oppimises-ta luovuuteen, saman arvoisuuden periaatteesta sisuun olla antamatta periksi. Hima-nen toteaa, että Suomen vastausalat työllisyyden kehittämiseksi ovat palvelut ja in-

⁷ Opetusministeriö 2009a, 12.

⁸ Opetusministeriö 2009e, 7.

⁹ Himanen 2010, 17.

¹⁰ Himanen 2010, 47-48.

novaatiopohjaisen talouskasvun suhteen ympäristö-, hyvinvointi- ja kulttuurialat.¹¹ Samoihin ajatuksiin tukeutuen olen työstänyt tämä opinnäytteen.

1.1. Uudenmaan liitto alueellisena toimijana

Maakunnan liitot perustettiin tukemaan eurooppalaista aluekeskeistä kehittämistoimintamallia Suomen EU-jäsenyyden alla 1.1.1994. Maantieteellisenä rajauksena tälle työlle olen käyttänyt syyskuussa 2009 voimassa ollutta maakuntarajauksena eli Uudenmaan tuolloista maakuntaa. Olisi ollut epäeettistä operoida kollegialiiton alueella ajankohtana, jolloin Valtioneuvosto harkitsi maakuntien yhdistymistä.¹² Vaikka kulttuuritoiminta on periytynyt 1994 perustetuille maakunnan liitoille tätä aiemmin toimineilta maakuntaliitoilta, on kullakin 19 nykyisellä organisaatiolla omat tapansa ja arvonsa sektorin suhteen. Uudellemaalle kulttuurin merkitys on selvästi suurin. Ainoana maakuntana vuoden 2007 Tilastokeskuksen tietojen mukaan 7,5 % työllisistä työllistyi kulttuurisektorille Uudellamaalla¹³.

Uudenmaan liitto toteuttaa lakisääteistä aluekehittämistehtävää sekä alueellista edunvalvontaa Uudenmaan maakunnan alueella. Maakunnan kehittämisen keskeiset asiakirjavälineet on määritelty toimintaa säätelevässä¹⁴ laissa: Pitkän tähtäimen asiakirja on nimeltään maakuntaohjelma, nelivuotiskautta luotaava asiakirja on maakuntasuunnitelma ja maankäytön suunnittelua ohjaava asiakirja on maakuntakaava. Lisäksi laaditaan valtiontalouden paineita kokoava maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma vuosittain sekä sektorikohtaisia erityisstrategia-asiakirjoja, joilla pyritään täydentämään ja syventämään kehittämistavoitteiden asettelua.

Maakunnan kehittäminen perustuu useiden tekijöiden ja arvojen yhteen sovittamiseen.

¹¹ Himanen 2010. 57-59, 109.

¹² Valtioneuvosto 2009/136, §10.

¹³ Tilastokeskus 2010.

¹⁴ Laki alueiden kehittämisestä 1651/2009.

Uudenmaan liiton strateginen rooli edellyttää organisatorista johtajuutta. Kuinka organisaatio kohtaa johtajuuden paradoksit kärsivällisesti, samalla määrätietoisesti koota ja pitää etäällä, johtaa taustalta, itsevarmasti, mutta nöyrästi reflektoiden pitää huolta alueellisesta tehokkuudesta ja hyvinvoinnista?¹⁵

Selvityksessä on huomioitava rinnakkain poliittisen ja kulttuurisen toiminnan tarkastelu, sillä näiden kahden sektorin tulee oppia ymmärtämään toistensa kieltä, arvopohjia ja vaikuttavuutta voidakseen onnistuneesti hyödyntää kulttuuria aluekehittämisen välineenä. Uudenmaan liiton kulttuurisesti tärkeimpiä toimijoita ovat jäsenkuntien kulttuuritoimijat, maakunnassa toimivat kulttuurirajoittajat, kulttuuri-instituutiot, yksittäiset taiteen ja kulttuurin tuottajat sekä tuottajaryhmät.

Uudenmaan liiton keskeisin kehittämisen johtoajatus on kirjattu maakuntavaltuuston joulukuussa 2009 hyväksymään visioon, jonka mukaan vuonna 2033 ”Uusimaa on kansainvälinen hyvinvoivien ihmisten vetovoimainen metropolialue”¹⁶. Tämän vision toteuttaminen tulee olla kaiken toiminnan tavoitteena.

Uudenmaan liiton toimintatapana on ollut asiantuntijaryhmien avulla vahvistaa sidosryhmäyhteistyötä. Erityisiä asiantuntijaryhmiä toimii elinkeino-, koulutus-, sosiaali-, matkailu- ja kulttuurisektoreilla. Uudenmaan maakuntahallitus hyväksyi elokuussa 2008 Uudenmaan kulttuurin asiantuntijaryhmän ensimmäisen toimikauden aikana laaditun kulttuuristrategian ja samalla kulttuuriset tehtäväkentät liiton toiminnalle.

Kulttuurin ja kulttuuristen merkitysten mieltäminen aluekehittämisen välineenä on Suomessa ollut oman kokemukseni perusteella heikkoa. Uudellamaalla ”Suomen veturimaakunnan” kehittämistoimialoiksi on perinteisesti koettu ensisijaisesti elinkeinojen, osaamisen, sosiaali- ja terveysalan sekä logististen ratkaisujen kehittäminen. Vuoden 2010 alusta tulleeseen aluekehittämissäädöksiin¹⁷ kulttuurin tultua ensi kertaa selkeästi kirjatuksi aluekehittämisen välineenä tilanne on muuttumassa. Maakunnan kulttuuristrategiassa vuodelta 2008 Uudenmaan liiton kulttuuriset roolit on selkeästi määritelty. Maakunnan kehittymiselle on kuitenkin koko kulttuurisen toimintakentän

¹⁵ Sydänmaanlakka 2009, 144.

¹⁶ Uudenmaan liitto 2009, 9.

¹⁷ Laki alueiden kehittämisestä 1651/2009.

kirjon tehostaminen strategian mukaisesti merkittävä kilpailukyky- ja hyvinvointikysymys.

Oma toimenkuvani on painottunut maakunnan liittojen perustamisesta asti pitkälti maakunnan kehittämisrahoitteisten matkailu- ja kulttuurihankkeiden ohjaukseen, jonka myötä olen ottanut tavaksi verkottaa kulloinkin rahoitettavien hankkeiden toimijoita maakunnan sisällä vaihtamaan kuulumisia ja hyviä käytäntöjä. Tarkastelukulmani on aluekehittäjän näkökulma, jossa suhteet valtionhallintoon, valtakunnallisiin toimijoihin sekä alueellisiin (edunvalvonta) ja paikallisiin toimijoihin (tarpeiden kartoitus ja olosuhteiden kehittäminen) ovat keskeisiä.

Työurani aikana olen ollut ensisijaisesti edunvalvoja. Kiinnostukseni pääpaino suuntautuu siksi myös tässä opinnäytteessä julkishallinnon toimenpiteisiin ja lakisääteisen kehittämisjärjestelmän vaikutusmahdollisuuksiin. Vaikutusten tehoa on havainnoitava sekä yhteistyöverkoston että yksittäisten toimijoiden kannalta. Näkemykseni on, että maakunnan upea visio ei voi toteutua ilman, että kulttuurista toimintaympäristöä kehitetään voimakkaasti nykyisestä ja että kulttuuriset näkökohdat tulee sisällyttää kaikkien suunnittelutyöhön niin ympäristön suunnittelusta sosiaalipalveluihin kuin yritystoiminnan kehittämisestä vapaa-ajan hyvinvoinnin rakenteiden vahvistamiseen.

Uudenmaan kulttuuristrategian toteutuminen edellyttää ”...kulttuuritoimijoiden tahtoa ja kiinnostusta toteuttaa ja priorisoida Uudenmaan kulttuuristrategiaan kirjattuja tavoitteita. Tämän toteuttamiseksi on järjestettävä tapaamiset aluetoimijoiden kanssa työnjaon selvittämiseksi, mutta myös seutu- ja teemakohtaisia tapaamisia kulttuuritoimijoiden kanssa.

Strategian sisällöllisten painotusten kohdentuminen ja aikataulutukset muotoutuvat näiden tilaisuuksien annin pohjalta. Uudenmaan liiton roolit kulttuuritoimijana on määritelty, eikä liitto tavoittele määritysten yli operatiivisen toimijan roolia. Tekijöitä alueella on enemmän kuin muualla maassa. Juuri tämä on maakunnan vahvuus. Näiden toimijoiden yhteiseen strategiaan tukeutuminen edes osin on jo riittävä tehtäväkenttä.¹⁸

¹⁸ Uudenmaan liitto 2008, 16.

1.2. Tavoitteena toiminnallisen roolin ja tehtävien selkeyttäminen

Uudenmaan liitolla on tarve selvittää, miten kulttuuria voidaan käyttää maakunnan kehittämisen välineenä sekä huolehtia, että näin tapahtuu vähintään omassa toiminnassa. Liiton toiminnalle on olennaista, että tutkimushypoteesia tarkastellaan kulttuurisen näkökulman lisäksi taloudellisin ja sosiaalisin perustein. Tavoite on selkiyttää sekä hallinnollisia että rahoitusratkaisuja jotta kulttuurinen vaikuttavuus voi vahvistua. Tehtävä on haasteellinen, sillä nyt voimaan astuneen lain tueksi on säädetty myös uudet, aiempaa tarkemmat rahoituslait ja maakunnan liiton oma rahoitusväline - maakunnan kehittämisraha - on supistunut vuodesta 2009

Selvityksessä käsitellään Uudenmaan liiton ja sen kulttuurisesti tärkeimpien kumppanien välisiä suhteita, odotuksia sekä etsitään konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ja tekijöitä jo asetetuille strategisille tavoitteille. Näitä toimijoita ovat jäsenkuntien kulttuuritoimijat, maakunnassa toimivat kulttuurirahoittajat, kulttuuri-instituutiot, yksittäiset taiteen ja kulttuurin tuottajat sekä tuottajaryhmät.

Tavoitteenani tämän työn avulla on selkeyttää kulttuuria toimialana luontevaksi osaksi Uudenmaan liiton aluekehittämistyötä, toisaalta edistää kulttuurielämän positiivista kehittymistä maakunnassamme. Seutukohtaisten toimijoiden vertailussa kiinnostavaa on, poikkeavatko profiilit seuduittain ja onko mahdollista löytää temaattisia tai toiminnallisia kumppanuuksia.

Pyrin selvityksessäni soveltamaan Oulun yliopiston kansanterveystieteen ja yleislääketieteen laitoksella professorina toimivan Anja Taanilan mallinnusta¹⁹ triangulaatiosta tutkimusmenetelmänä tarkistamaan asetettua hypoteesia. Yksinkertaistaen triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten menetelmien, tutkijoiden, tietolähteiden tai teorioiden yhdistämistä tutkimuksessa²⁰. Menetelmä vahvistaa ja yhdistää moninäkökulmaisuuutta ja sisältää mahdollisuuden samaan aikaan keskenään ristiriitaisten tulosten olemassaolosta.

¹⁹ Taanila 2005, 2-8.

²⁰ Tuomi - Sarajärvi 2002, 141-142.

Lähtökohtana tämän työn onnistumiselle on toimijoiden tahtotilan kuuleminen vuorovaikutussuhteessa maakunnalliseen kulttuuristrategiaan kirjattuihin tavoitteisiin. Näiden tahtotilojen jalostaminen tämän työn kautta tulee olemaan kaksitasoinen: Toisaalta maakuntaohjelmaan ja –suunnitelmaan liittyviksi edunvalvonnallisiksi ja toiminnallisiksi hankkeiksi, toisaalta kulttuurirahoittajille neuvotteluviesteiksi.

1.2. Miten kuulin toimijoita

Voimakkaista arvolähtökohdista kumpuavan toiminnan tutkimiseksi on merkityksellistä ymmärtää, keiden tahtotila, mitkä määritykset ja linjaukset ovat toiminnan suunnittelulle tärkeitä. Asetetussa hypoteesissa toiminnan määrätietoisuus ja vaikuttavuus ovat avainkysymyksiä.

Keneltä vaaditaan määrätietoisuutta? Kuka määrittää, mihin suuntaan toimintaa ohjataan, jotta haluttu vaikutus toteutuu? Ja kenen tarvitsema/haluama vaikutus?

Tietoa olen koonnut seuraavin menetelmin:

Voidakseni ymmärtää rahoittajien ja kulttuurintuottajien välisiä näkemuseroja, työ käynnistyi **rahoittajatahoille** suunnatulla strategian esittely- ja keskustelutilaisuudella Uudenmaan liitossa 01.06.2009²¹. Tämän jälkeen keskustelut jatkuvat yksittäisin tapaamisin.

Maakunnan liitto ei ole operatiivinen toimija kulttuurin tuottajana. Tästä syystä katsoin tarpeelliseksi koota toimijakentän tietoja voidakseni löytää strategisille tavoitteille toteuttajia mahdollisimman tehokkaasti. Toteutin **haastattelututkimuksen**²² kahta eri menetelmää käyttäen. Ensin olen koonnut soveltavaa tietoa primaaristen toimijaryhmien ryhmäkeskusteluissa. Verkostoitumisen vahvistamiseksi seututapaamisiin kutsuttiin sekä kuntien kulttuuritoimien yhteistyökumppaneita että suoraan Uudenmaan liittoon yhteydessä olleita kulttuuritoimijoita.

²¹ Liite 1.

²² Vuorela 2005, 37-52.

Primaaritoimijaryhmän haastateltavat koostuivat kuntien kulttuuritoimijoista, yksittäisistä taiteenharjoittajista, yhdistysten ja kolmannen sektorin kulttuuriyhteisöjen edustajista sekä kulttuuriyrittäjistä. Haastatteluryhmien kokoonpano oli heterogeeninen ammatillisen koulutuksen, ikäjakauman, toimialojen sekä olemassa olevien tai potentiaalisten kumppanuuksien suhteen. Yhteistä osallistujille oli kulttuurin aktiivinen toteuttaminen ammattina tai harrastuksena. Kaikissa tilaisuuksissa keskustelujen luonne oli hengeltään positiivinen ja rakentava.

Ryhmähaastatteluilla selvitin maakunnan liittoa kohtaan suunnattuja toiveita ja odotuksia avoimessa ja aktiivisessa vuorovaikutustilanteessa. Merkityksellistä on seurata, löytyykö yhteisiä nimittäjiä ja toimiiko ryhmädynamiikka vai esitteleekö kukin taho omaa toimintaansa. Samalla haluan osoittaa tilanteisiin osallistujille arvostusta sekä mahdollistaa tarvittaessa nopean reagoinnin keskusteluissa saatuihin ideoihin ja muihin palautteisiin.

Kulttuuritoimijoiden palautetta täydentävän **lomakehaastattelun** avulla täydennän vastaajien profiilia eli sijoittumista kulttuuritoimialoille, kokemus- ja koulutustaustoja, heidän suhdettaan julkiseen rahoitukseen sekä heidän halukkuuttaan huomioida omassa toiminnassaan Uudenmaan liiton kulttuuristrategisia tavoitteita.¹

Päästäkseni syventämään ymmärrystä toimijoiden tämän hetkisestä toimintaympäristöstä, kokemuksista, toiveista sekä suurimmista esteistä kehittymiselle, jatkan tiedonhankintaa satunnaisesti eri kulttuurialojen toimijoille syventävin **erillishaastatteluin**. Tarkentavaa aineistoa olen hankkinut yksittäisiltä, musiikin, sirkuksen, kuvataiteen ja tanssin toimijoilta haastatteleamalla.

Lisäksi olen seurannut mediaa ja kerännyt täydentävää tietoa ajankohtaisista lehtiarikkeleista. **Mediaseurannan** kohteina ovat olleet ensisijaisesti Suomen valtamedioiden Yleisradion ja Helsingin Sanomien kulttuuriuutisointi, josta välittyi ajankohtaisreaktioita, yleisökeskustelua sekä tuoreen tutkimusaineiston synnyttämiä reaktioita.

Empiirisen havainnoinnin kohteena on ollut Uudenmaan liiton toiminnan kehittymisen tutkimusaikana. Samanaikaisesti tämän työn kanssa Uudenmaan liitossa on työn alla lakisäätteiset ohjausasiakirjat. Tämä on mahdollistanut prosessin etenemisen

seurannan, kulttuurin sijoittumisen näihin asiakirjasisältöihin ja on samalla toiminnan olennainen vaikuttavuuden osoitus.

Olen käyttänyt kirjallisuutta, tutkimuksia, seminaareja ja lehtiartikkeleita, empiirisiä havaintoja ja kokoamiani kyselytuloksia keskustelutilanteissa sekä pitkän kokemukseni muokkaamia tietoja. Tavoitteena on ollut pyrkimys pysyä nopean kehityksen tahdissa. Kokonaiskuvaa täsmensin haastatteleamalla yksittäisiä musiikin ja esittävän taiteen kulttuuritoimijoita.

Valtakunnallisista selvityksistä poimittuja rahoituksen kohdentumishuomioita on löytynyt useita. Suomen rahoitusmallissa merkittävä osa julkisesta tuesta (600-700 M€) myönnettiin kulttuurille. Valtion osuudesta kulttuurin rahoitukseen opetusministeriön kautta 65% ohjautuu veikkausvoittovaroista²³.

Työ- ja elinkeinoministeriö toimii aluekehittämistä ohjaavana ministeriönä ja on linjannut aluekehittämiselle keskeisiksi megatrendeiksi ²⁴globalisaation (ml. ikääntyminen), elinympäristön muutoksen (ilmastonmuutos ja –politiikka, ekologia), teknologian kehityksen sekä hyvinvointivaltion ja työn muutokset. Näin siis väestönmuutoksen ja –keskittymisen suhde alue-erojen pysyvyyteen haastavat ministeriön mainitsemien tuotannon, työllisyyden ja työttömyyden lisäksi hyvinvoinnin, jaksamisen ja kilpailukykyyn keskittyen teknologisiin ja yleisiin palveluratkaisuihin ja unohtaen kulttuuriset tekijät.

Suomen Kuntaliiton selvitystyön pohjalta julkaisemat teesit peruskuntien palvelurakennemuutokselle edellyttävät tavoitteellisia uudistuksia myös kulttuurisektorin palvelurakenteisiin sekä tuottavuudelle. Kulttuuripalvelut sisältävät juuri nyt kaivattuja innovatiivisia palveluja ja on epäjohdonmukainen ajatus, että luovan talouden yhteiskunnassa jätettäisiin näiden palvelujen ylläpito ja kehittäminen julkisen toiminnan ulkopuolelle tai ettei niillä olisi aivan erityistä merkitystä. Ideat muuttavat maailmaa ja nyt on syytä toimia. Tämä vaatii rohkeutta ja sinnikkyyttä²⁵!

²³ Opetusministeriö 2009f.

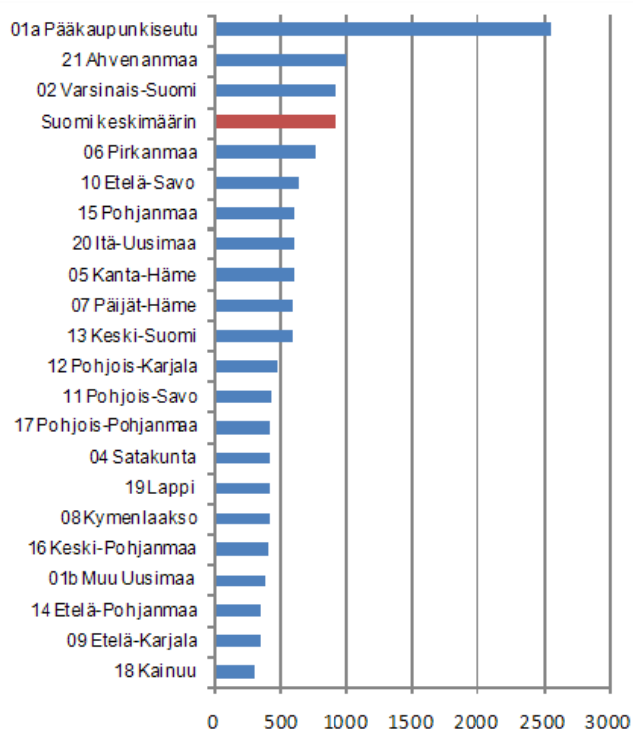
²⁴ Työvoima- ja elinkeinoministeriö 2009.

²⁵ Uudenmaan taidetoimikunta 2005, 112-113.

Uudellamaalla luovat alat ja kulttuuritoiminta muodostavat voimakkaan ja elinkeino-
poliittisesti merkittävän²⁶ toimintasektorin. Koska maakunnan liiton toiminnalle elin-
keinojen toimintaedellytysten ja kilpailukyvyyn kehittäminen ovat tärkeitä, on luovien
alojen, kulttuurituotannon ja –palvelujen kehittäminen luonteva kehittämisen toimiala.

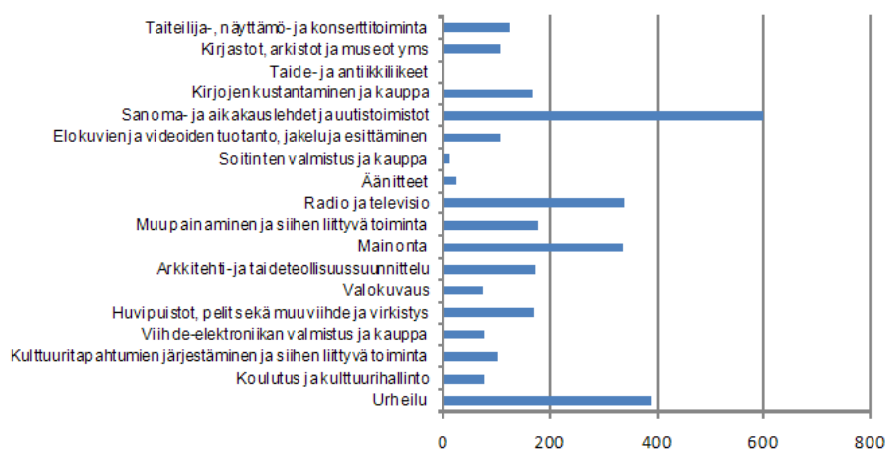
Kaavio 1. Kulttuurin aluetilinpito; Kulttuurin arvonlisäys vuonna 2007 maakunnissa (euroa/henkilö)

Lähde: Tilastokeskus

Kaavio 2. Kulttuurin arvonlisäyksen jakautuminen Uudellamaalla 2007 M€.

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus 10.02.2010.

²⁶ Tilastokeskus 2010

Uudenmaan kulttuuristrategian toteutuminen edellyttää kulttuuritoimijoiden tahtoa ja kiinnostusta toteuttaa ja priorisoida Uudenmaan kulttuuristrategiaan kirjattuja tavoitteita. Tämän toteuttamiseksi on järjestettävä tapaamiset aluetoimijoiden kanssa työnjaon selvittämiseksi, mutta myös seutu- ja teemakohtaisia tapaamisia kulttuuritoimijoiden kanssa.

Strategian sisällöllisten painotusten kohdentuminen ja aikataulutukset muotoutuvat näiden tilaisuuksien annin pohjalta. Uudenmaan liiton roolit kulttuuritoimijana on määritetty, eikä liitto tavoittele määrittysten yli operatiivisen toimijan roolia. Tekijöitä alueella on enemmän kuin muualla maassa. Juuri tämä on maakunnan vahvuus. Näiden toimijoiden yhteiseen strategiaan tukeutuminen edes osin on jo riittävä tehtäväkenttä.

Opetusministeriön julkaisussa Kulttuuri- tulevaisuuden voima on laaja toimenpide- ja tavoitteenasettelu, jonka tehtäväkentät on jaettu kaikkien ministeriöiden vastuulle, mikä mielestäni on jo osoitus kulttuurin yhteiskunnallisesta poikkileikkaavuudesta.

Perinteisten kulttuuritoimintaan liittyvien näkökulmien lisäksi lukuisat kansainväliset ja kotimaiset tutkimukset puoltavat mahdollisuutta helpottaa kulttuurisin keinoin valtiontalouteen kohdentuvia paineita mm. kalliista sairaanhoidon²⁷, erityisesti mielenterveysongelmien²⁸, talouden uusiutumattomuuden²⁹ menoeristä.

Kansainvälisten kilpailukykytulosten kärjessä ajoin erinomaisesti pärjänneen maamme suurimpia heikkouksia näissä luokitteluissa ovat olleet juuri henkiseen pääomaan, asenne- ja toimintailmapiiriin sekä kulttuuriharrastamiseen liittyvät heikkoudet. Kulttuuri voi tarjota välineitä löytää ratkaisuja kansainvälisesti heikon houkuttelevuuden³⁰ ongelmiin.

Erityisenä haasteena näen, miten saada kunta-, maakunta- ja valtakunnallisella tasolla toimivat uusmaalaiset poliitikot ymmärtämään kulttuuriin panostamisen laaja vaikuttavuus ja taloudellisuus.

²⁷ Staricoff & al 2003, 14-46.

²⁸ Johansson & al 2001, 229-234.

²⁹ Guetzkow 2002, 3-4.

³⁰ World Economic Forum 2009-2010.

Oletus:

Määrätietoisesti kulttuuriin panostamalla on mahdollista helpottaa alueellista kehittymistä ja luoda lisäarvoa yhteiskunnalle suhteellisen edullisin panostuksin.

1.3. Aineiston määrä ja toimijoiden osallistumisaktiivisuus

Toimijatapaamisia järjestettiin kuusi: Hyvinkäällä ja Järvenpäässä keskisen Uudenmaan, Karjaalla ja Lohjalla läntisen Uudenmaan sekä Helsingissä ja Vantaalla pääkaupunkiseudun tapaamiset. Tilaisuuksien ohjelma jakautui Uudenmaan kulttuuri-strategian ja maakunnan liiton kulttuuristen tehtävien esittelyyn, toimijoiden viestien kuulemiseen ja käytävään keskusteluun sekä lomakkeen avulla toteutettuun ryhmähaastatteluun.

Ryhmiiin osallistui noin sata toimijaa. Täyttä osallistujalista ei ole käytettävissä, sillä Vantaan tilaisuuden järjestelyt hoiti Vantaan kaupungin kulttuuritoimi, jolla oli vieraskirja todentamaan läsnä olleita. Kaikki eivät kirjoittaneet nimeään, eivätkä kaikki myöskään jättäneet itsenäisesti haastattelulomaketta. Haastattelulomakkeessa vastaajan nimi- ja yhteystietojen jättäminen oli vapaaehtoista. Asetin etusijalle saada vastauksia kuin nimitietoja.

Keskustelu kussakin tilaisuudessa oli vilkasta ja korosti seutujen omia ominaispiirteitä. Viesteissä painottuivat toisaalta valtakunnalliset, poliittiset kysymykset, toisaalta konkreettiset paikkakuntakohtaiset menettelytavat ja ongelmat, joihin kaivattiin tukea.

Selkeitä edunvalvonnallisia teemoja löytyi mm. jo kotimaan matkailukenttää pitkään hiertänyt lasten ja nuorten luokkaretki- ja kohdekäyntien lähes katoaminen näyttävät olevan kulttuuri- ja kotiseututyössä laajan kentän ongelma, johon on puututtava korkealla profiililla

Osallistujia oli tasaisesti eri taiteiden aloilta, eniten kuvataiteilijoita (11), näyttämötaiteen (6) ja musiikin (6) edustajia. Yhteensä osallistujia oli noin sata, jätettyjä kirjallisia vastauksia vain 58. Kaikki vastaajat eivät vastanneet jokaiseen kohtaan. Hyvinkään tilaisuus tyypistyi niin paljon, että keskustelu keskittyi kaupungin toiminnan kehittämiseen. Kirjallisia vastauksia en pyytänyt.

Kulttuurilaitosten edustajista vastasi neljä, itsenäisiä taiteilijoita vastaajien joukossa oli 15. Kuntien edustajia oli kahdeksan, viisi näyttelytilan tai gallerian, organisoituneen tuottajaryhmän ja nk. muuta edustajaa. Suurin vastaajaryhmä oli kulttuuriyhdistykset, 16 vastausta.

Vankin ammatillinen tausta oli Järvenpään tilaisuuteen osallistuneilla. Asteikolla 1-5 (tuore-konkari) Järvenpään tilaisuuteen osallistuneiden keskiarvo oli 4,4. Tuoreimpia kokivat olevansa Karjaan tilaisuuteen osallistuneet (3,1). Lohjan keskiarvo oli 4,0, Helsingin 4,25 ja Vantaan 3,3.

Pyydettäessä kuvailemaan omaa tunnettuuttaan taiteen tekijöinä asteikolla 1-5 Lohjan tilaisuuteen osallistuneet tunsivat olevansa tunnetuimpia (3,4), vähiten Karjaalla olleet (1,9). Järvenpää (3,1), Helsinki (2,3), Vantaa (2,8). Paikallisimpina itseään pitivät Suomenlinnan taiteilijat (1,8). Kansainvälisimpiä olivat karjaalaiset (2,9). Vantaa (2,2), Lohja ja Järvenpää (2,3).

Koulutustaustaa kysyttäessä kuvausrajat olivat 1 itseoppinut-5 akateemisesti koulutettu. Vankimman koulutustaustan omaavat Vantaan (3,7), Järvenpään (3,2) ja Lohjan (3,0) tilaisuuteen osallistuneet. Karjaa (2,4) ja Helsinki (2,75).

2. ALUEKEHITTÄMISEN VERKOSTOT, VÄLINEET JA KÄYTÄNNÖT

Seuraavassa hahmotan maakunnan liiton toiminnalle merkityksellisiä toimijoita, strategioita sekä muita ohjaavia tekijöitä ja reunaehtoja, jotka muodostavat toimintaympäristön. Aluekehittämisen toimintaympäristössä vaikuttavat toimintaa ohjaavia tavoitteita asettavat Euroopan Unioni, Suomen valtio, yleinen kilpailutilanne, liitto itse, jäsenkunnat ja muut yksityiset ja julkiset toimijat. Ohjelmaperusteista aluepolitiikkaa liitto voi toteuttaa elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa³¹.

2.1. UUDENMAAN LIITON YLEINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Liittyminen **Euroopan Unioniin** on muuttanut keskeisesti maakunnan kehittämisen toimintaympäristöä. Vakiintuneista toimintatavoista ja niiden määrätietoisesta kehittämisestä siirryttiin Suomessa laajalti toimintojen hankkeistukseen. Lisärahoituksen houkuttelemana perustoiminnasta siirrettyjä varoja ei hanke-elämän tasaannuttua ole saatu kuitenkaan palautettua, vaan kahteen otteeseen merkittävän taloustilanteen heikkenemisen myötä syntynyt kilpailuympäristö on kutistanut sekä perustoimintoihin että kehittämistyöhön kohdennettuja varoja.

Vuoden 2009 loppuun asti Uusimaa oli voimakkaimmin rajattu EU-tukirahoitusten ulkopuolelle. Rajaukset ovat edelleen muita maakuntia kovemmat, mutta lääninhallitusten lakkautuksen myötä kahden rahaston hallinnointi on siirtynyt maakunnan liitoille. Uudenmaan liiton omin rahoitustyökalu on maakunnan kehittämisraha (makera), joka koostuu valtakunnallisten kehittämisohjelmien alueellisista rahoitusosuuksista ja ennalta kohdentamattomasta osuudesta. Liitto ei erittele eri toimintalohkojen rahoitusosuuksia. Haku on jatkuva ja myöntöperusteet löytyvät ao. laeista³² ja ohjelmasiakirjoihin kirjatusta tavoitteista.

³¹ Suomen Kuntaliitto 2010.

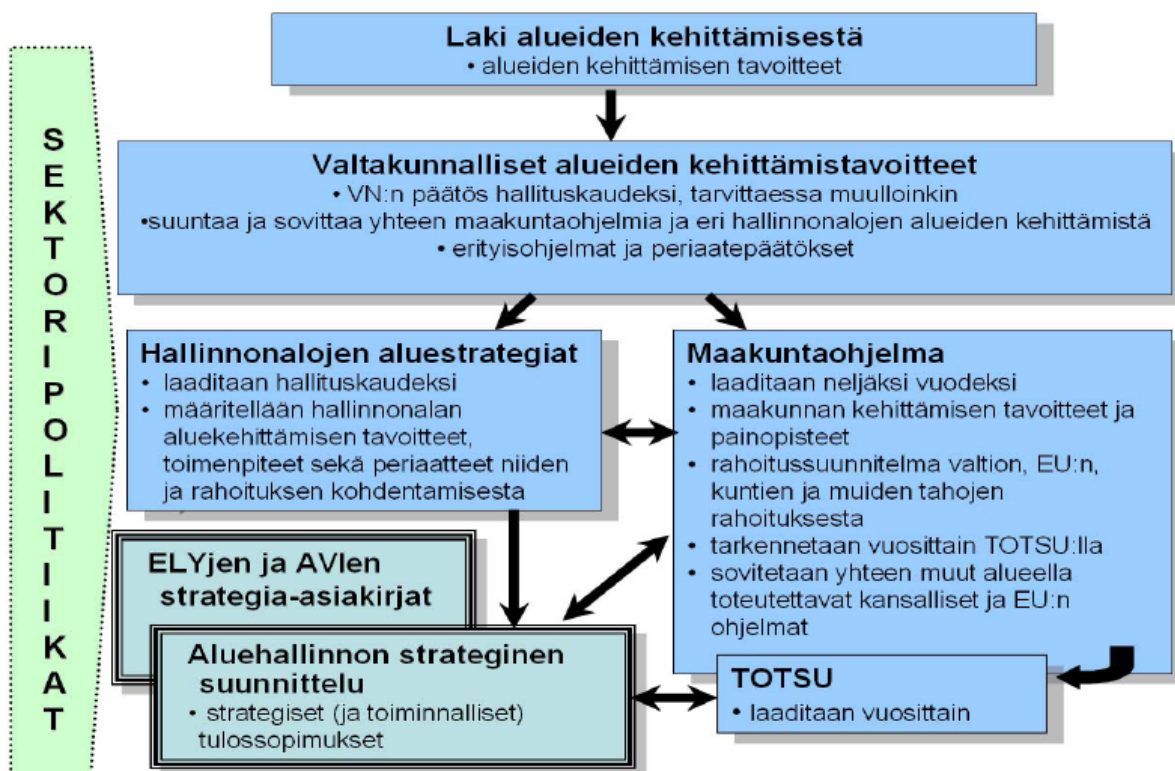
³² Laki alueiden kehittämisestä 2009.

Maakunnan liittojen toimintaa säädellään laein, organisaation sisällä määritellyin ja hyväksytyin, jäsenkuntien tahtotilaa kuvaavin strategisin tavoittein sekä niiden perusteella laadituin toimintaohjelmin. Maakunnan kehittämislain mukaan maakunnan liitot ovat keskeisessä vastuussa maakunnan kehittämisestä. Tämä merkitsee, että muut aluekehittämisviranomaiset (ELY, AVI) osallistuvat strategia-asiakirjojen sisältö- ja toimeenpanotyöhön, kukin roolinsa ja voimavarojensa mukaan. Samalla ne ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita.

Kaavio 3. Alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmä.

Lähde: *Neuvotteleva virkamies Tarja Reivonen, Työ- ja elinkeinoministeriö, 03/2010.*

Alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmä

Maakunnan liittojen yhteistyökumppanien ydinverkoston muodostavat jäsenkunnat, jotka yhdessä muiden kumppanien kanssa muodostavat merkittävän osan käytännön toimintaympäristöä.

Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kunnat ovat maakunnan sisällä ryhmittyneet seutukunnittain kehittämisalueiksi, jolle ohjataan maakunnan liiton kautta rahoitusta Työ-

ja elinkeinoministeriön KOKO –ohjelmasta. Maakunnan liiton ja seutukuntien yhteistyö on tiivistä, tai sen ainakin tulisi olla selkeästi molemminpuolisesti tukevaa. KOKO -kulttuuriyhteistyötä selvittävän kaavion yhteistyöverkosto kuvaa myös maakunnan liiton yhteistyökenttää. Merkille pantavaa on oheisessa kaaviossa kuvattujen KOKO–ryhmittymien suhteet eri toimijoihin, joista esimerkiksi suhde maakunnan liittoihin vaikuttaa etäiseltä.

Työ- ja elinkeinoministeriön KOKO–ohjelmassa kartoitetaan keskeiset kulttuuritoimijat ja hankkeet julkisen rahoituksen kohdentumisen perusteella oheisen kaavion osoittamalla tavalla. Tästä selviää valtion näkemys maakunnan liittojen roolista toimia lähinnä strategisena elementtinä ja hankerahoituksen välineenä:

Kaavio nro 3 esittää hyvän koosteen eri ministeriöistä lähtöisin olevien kulttuuriin liittyvien toimenpiteiden kokonaisuudesta ja kuvaa aluekeskusten kulttuurikentän toimijoiden kumppanuuksia ja tekemisen runsautta.

Maakunnallisen näkemyksen kokoaminen kulttuuritoimenpiteiden kohdentamisesta on maakunnan liiton tehtävä. Kumppanuudet ovat käytännössä hyvinkin samanlaisia kuin kaavion 3 esityksessä. Merkittävin ero kaavioon syntyisi maakunnan liittojen piirrokseen aluekeskuksia selvästi läheisemmäksi koettu suhde heihin kuin päinvastoin.

Kuinka paljon toisiaan tukevaa tavoitteellisuutta ja/tai mahdollisia toiminnallisia vastakkainasetteluja seutu- ja aluetoimijoiden verkostossa toimintoineen mahtuu olemaan? Kuinka paljon rahoitusta menee päällekkäin? Mihin jää suurimmat katvealueet?

Vain muutamassa 19:sta maakunnan liitossa on alueelle merkittävää kulttuuritoimintaa. Lähes poikkeuksetta kussakin liitossa on vain yksi kulttuurista vastaava henkilö. Voiko kukaan vaatia, että koko kulttuurikentän seuranta, vaikuttavuudesta ja tiedotuksesta huolehtiminen on yhden henkilön hallittavissa?

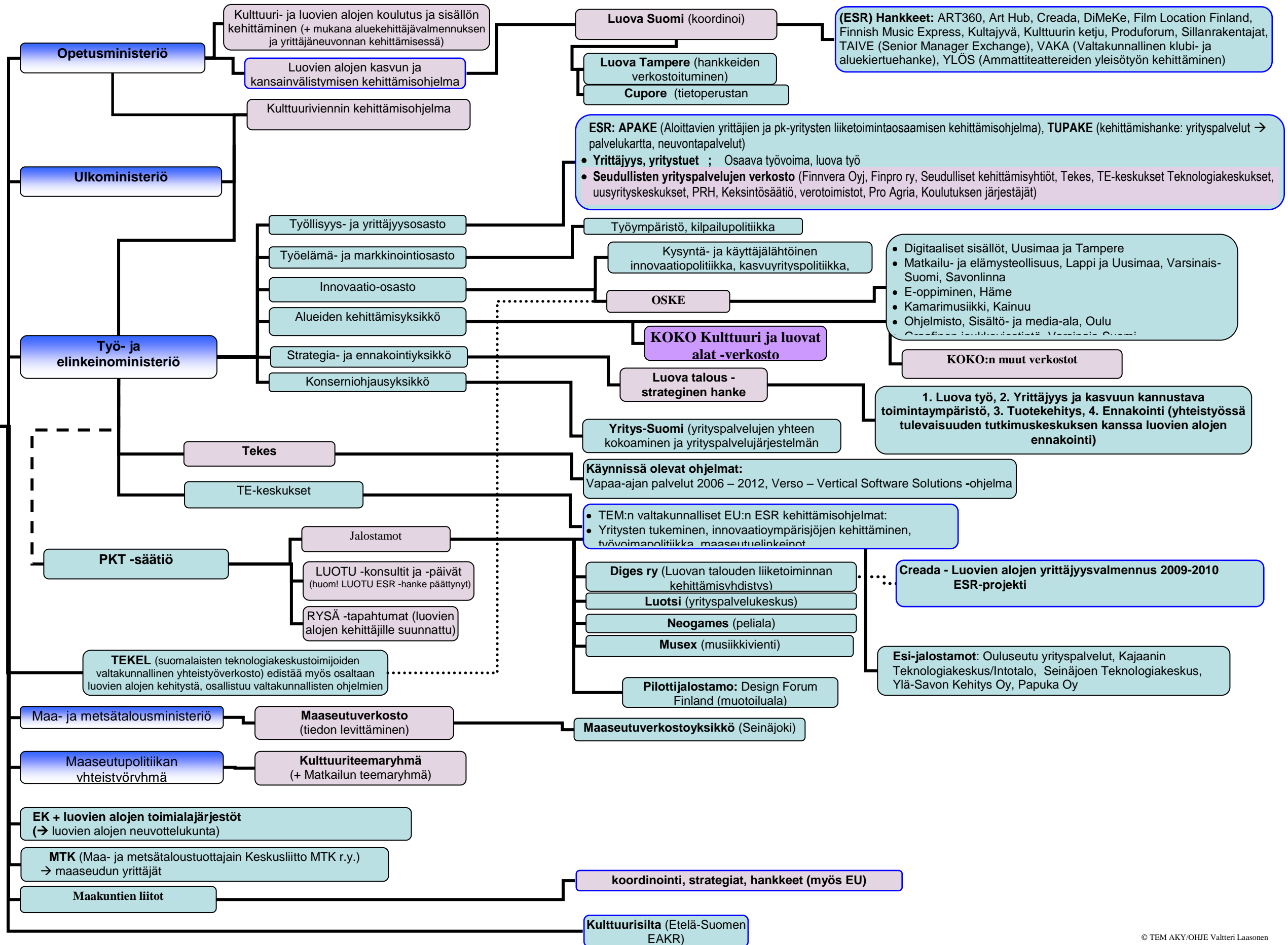
Luovien alojen kehittäminen

Muita kehittäjätahoja:
Sitra (riskirahoitus)
SEKES (seudullisten kehittämissyhtiöiden verkosto)
Lääninhallitukset
VTT (tutkimus)
Kauppakamarit

2010 alk. ELY:t + aluehallintovirasto

EU:n rakennepolitiikka luovien alojen näkökulmasta:
(ESR, EAKR, Leader+, alueiden välinen yhteistyö)

Uusien yritysten luominen, työvoimatarpeet, osaaminen, innovaatiot, kärkihankkeet, klusterit, kansainvälistyminen (maaseudulla Leader+), luovien alojen edistämistä keinoista

Sekundaarisen kumppanuusverkoston eli velvoittavimman ja vaikeimmin tavoitettavan kohderyhmän, muodostavat luonnolliset ja juridiset henkilöt eli kansalaiset, yksittäiset yritykset, järjestöt ja muut palveluiden loppukäyttäjät. Tämän joukon määrittäminen on sikäli luonnollista, sillä maakunnan liiton toiminta ei pääosin kohtaa kansalaisia suoraan, vaan aluetasolla demokraattisen edustuksellisuuden kautta.

Kansainvälisiä yhteyksiä Uudenmaan liitto on solminut lähinnä lähimaiden kollegaorganisaatioiden kanssa. Euroopan Unioni on tärkeä edunvalvonnallinen toimintaympäristö. Uudenmaan liitolla aktiivisia kumppanuuksia on vahvistettu Venäjälle Leningradin ja Moskovan oblastien kanssa, Virossa Harjun maakunnan kanssa, Ruotsissa sekä Puolassa Mazovian kanssa. Helsingin kaupungilla ja Uudenmaan liitolla on yhteiset toimitilat ja edustajat Pietarissa sekä Brysselissä.

Uudenmaan liitto osallistuu myös Euroopan Unionin toimintaan alueiden komitean työskentelyn kautta antamalla lausuntoja komission, neuvoston ja parlamentin käsittelemistä asioista, kuten koulutus-, nuoriso- ja kulttuuriasioista.

Keskeiset ulkoiset strategiat, selvitykset ja tutkimukset

Tutkimusta kulttuurin rahoittamisesta ja vaikutuksista on tehostettu viime vuosina. Opetusministeriö toteuttaa omaa tehtäväänsä kulttuurisektorin kehittäjänä aktiivisella selvitystyöllä. Näistä selvityksistä aluekehittämisen näkökulmasta tärkeimmiksi luen seuraavat:

1. Suomeen ensi kertaa laaditussa valtakunnallisessa **Kulttuuripolitiikan strategia 2020**³³ linjataan aiempia sektorikohtaisia kulttuuripoliittisia tavoitteita yhteen. Tätä tukee Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma³⁴, jonka kautta tavoitellaan valtakunnallisia ao. sektorille toimintalinjauksia, uuden rahoitusmallin käyttöönottoa sekä ylläpitäjä- ja oppilaitosrakenteen kehittämisohjelmaa tukemaan näiden toimeenpanoa.

³³ Opetusministeriö 2009a.

³⁴ Opetusministeriö 2009d.

2. **Kulttuurin satelliittitilinpito**³⁵, joilla linjataan kulttuuritoiminnan kehittämissuunnitelmia ja seurantaan tuleville vuosille. Satelliittitilinpitoa on esitetty Suomeen ensi kertaa jo vuonna 1972, mutta kansainvälisesti harvinaista kulttuuritoimialan kansantaloudellista seurantaan ei monessakaan maassa ole vielä saatu toteutettua.

Menetelmä ei ole vielä suomalaisissakaan maakunnissa, saati kuntasektorille tuttu, eikä järjestelmällisesti käytössä. Tavoite on kuitenkin kehittää satelliittitilinpidoista koko maassa käyttöön otettava kulttuurin seurantajärjestelmä matkailusektorilla jo toimivan järjestelmän mukaisesti. Nyt laadittu suunnitelma on melko vertailukelpoinen Kanadassa toteutetun tilinpidon kanssa, mutta poikkeaa Espanjassa toteutettuun merkittävästi³⁶. Olisi tarkoituksenmukaista vahvistaa vertailtavuutta EU-yhteisön sisällä alusta asti.

3. **Suomen Kuntaliitto** käynnisti vuonna 2006 selvityksen,³⁷ jolla tavoiteltiin tietojenkeruu- ja seurantajärjestelmän luomista ja vertailukelpoisuuden lisäämistä kuntien kulttuuritoimien rahoitusjärjestelmistä. 16 kunnasta selvitystyö on laajentunut 24 kuntaan 2007. Tämän ja aiempienkin selvitysten tuloksena on ollut, ettei kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista voi tehdä suoraa johtopäätöksiä kaupunkien kulttuuritarjonnasta, sen saavutettavuudesta, kulttuuripalvelujen laadusta tai kuntien kulttuuritahdosta. Kuntakentän toimintamuutos on niin voimakasta, etteivät perinteiset tietojenkeruumenetelmät tuota haluttua, käyttökelpoista tietoa.

Erikokoisten kuntien ja muiden toimijoiden toimintamallien voimakas eriytyminen on yksi syy tiedonkeruun ja tietojen hyödyntämisen ongelmiin. Tilastointi, luettelo, vertailtavuus vaatii yhteistyötä ja päätöksiä. Vain harvoissa kunnissa kulttuuritoiminta on arvostettu ja kehitetty päämäärätietoisesti.

Sisäasiainministeriön, sittemmin (1.1.2008-) Työvoima- ja elinkeinoministeriön aluekeskusohjelmissa kulttuuritoimintaa on kehitetty valtakunnallisessa kehyksessä 2000-luvun ajan. Tämän toiminnan järjestelmällisyydestä ja aktivoivista vaikutuksista

³⁵ Opetusministeriö 2008.

³⁶ Opetusministeriö 2008, 13-14.

³⁷ Ruusuvirta & al. 2006, 9-10.

seudulliseen yhteistyöhön on tarpeen täsmentää ja samalla linjata toimintamuotoja ja työnjakoa niin seutujen kuin koko maakunnan alueella.

Maakuntatasolla tapahtuvan yhteistyön tarvetta on osin perusteltu juuri seutuyhteistyön vahvistumisella. Tähän ei kuitenkaan ole syytä tuudittautua, eikä se voi korvata koko alueen yhteistyön tarvetta. Maakunnan toimintakyvyille on tärkeää, että kullakin tasolla nähdään roolit ja toimintamuodot oikein. Maakuntatason toiminta ei ole tehokas ilman seututoimijoiden selkeää tahtotilaa, toimintakykyä ja motivaatiota yhteistyöhön.

2.2. Uudenmaan liiton välineet aluekehittämisessä

Maakunnan kehittämisjärjestelmä ei ole kulttuurisille toiminnoille erityisen suosiollinen. Uudenmaan liiton vastuu aluekehittämisestä on aikataulutettu lakiin kirjoitettujen prosessien ja asiakirjojen kautta. Aluekehittämistä säädellään aluekehittämislaeilla. Uusin laki³⁸ sitä tukevina asetuksineen³⁹ ja rahoituslakeineen on astunut voimaan 1.1.2010 ja ensi kertaa tähän lakiin kulttuuri on määritelty aluekehittämisen välineeksi. Ajallinen etu on, että ao. asiakirjat tullaan uusimaan varsin tiiviissä aikataulussa ja näin ollen kulttuuristen tavoitteiden sisällyttäminen on ainakin teoriassa mahdollista.

Yhteistyötä maakunnan liiton kanssa ilmoitti 2005 tehdyssä tutkimuksessa vain kaksi kuntaa, eikä seudullinenkaan yhteistyön osuus ollut odotetulla tasolla, vain alle 10 % koko toiminnasta⁴⁰. Sama ilmeni myös Uudellamaalla järjestämissäni seutukohtaisissa kulttuuritoimijatapaamisissa.

Kulttuuriset linjaukset keskeisissä, lakisääteisissä maakunnan suunnitteluasiakirjoissa täsmentyvät niiden uusiutumisen myötä aiempaa selvemmin vastaamaan uuden maakunnan kehittämislain linjauksia.

³⁸ Laki alueiden kehittämisestä 2009.

³⁹ Asetus eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta 2009/1695 L7§ ja asetus alueiden kehittämisestä 2009/1837. A2-15§

⁴⁰ Uudenmaan taidetoimikunta 2000, 88-90.

30-vuotiskautta ennakoiva **maakuntasuunnitelma** on valmistunut vuodenvaihteessa 2009-10 sisältäen ensi kertaa myös kulttuuriin keskittyvän osion.ⁱ

Nelivuotiskausittainen **maakuntaohjelma** uusitaan vuoden 2010 kuluessa ja maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma vuosittain. **Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma** on vuosittain koottava maakuntaohjelmaa täsmentävä asiakirja, johon keskitetään valtiontalouteen kohdentuvat muutospaineet seuraaville budjettikausille.

Myös **maakuntakaavan** päivitys on käynnistynyt. Päinvastoin kuin muissa asiakirjoissa, Uudenmaan maakuntakaavaan on jo sisältynekin useita kulttuuriympäristöihin liittyviä oheisaineistoja ja teemakokonaisuuksia. Lisäksi Uudenmaan liitto on tuottanut vuonna 2009 erillisen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman "Yhteinen metropolimme".

Uudenmaan kulttuuristrategia

Maakunnan liitot voivat vahvistaa lakisääteisten ohjausasiakirjojen vaikutusta laatimalla erillisstrategioita ja toimintaohjelmia. Uudenmaan kulttuurin asiantuntijaryhmä laati ensimmäisellä toimikaudellaan 2007-2009 maakunnan kulttuuristrategian. Toiselle kaudelle nimetyn ryhmän tehtävänä on seurata ja edesauttaa näiden linjausten toteutumista toimintakentän tarpeisiin, odotuksiin ja valmiuksiin nähden.

Asiantuntijaryhmän haaste on onnistuneen vuoropuhelun synnyttäminen poliittisen-, virkatason ja kulttuuritoimijakentän kesken ja varmistaa "viestin kulkua". Näiden kahden toimijaryhmän yhteinen kieli on haave.

2.3. Uudenmaan liiton muotoutuneet käytännöt

Nykymuotoisen maakunnan liiton toimiaikana⁴¹ tällaista vuorovaikutteista prosessia on yritetty kaksi kertaa. Aiemmat prosessit eivät ole päättyneet kulttuuriväkeä tyydyttävään tulokseen. Tästä syystä haaste onkin erityisen suuri. Poliittinen toimintakulttuuri ja rahoitusmekanismit ovat päättyneet tähän asti painottamaan kovien toimenpiteiden politiikkaa ja kulttuurialoja aiemmissä prosesseissa edustaneet ovat kokeneet

⁴¹ 01.01.1994 astui ensimmäinen alueiden kehittämislaki voimaan.

tulleensa syrjäytetyiksi. Tällä kerralla maakunnan liiton uskottavuus toimijana on vaaka-
kalaudalla.

Maakunnan liitto tuottaa yhdistelmän poliittisesti johdettua viranomais- ja vapaaehtoisista toimintaa. Yksilöiden, ryhmittymien ja kuntien aktiivisuudesta riippuu asioiden kohtaaminen ja läpimeno. Uudenmaan liitto on asiantuntijaorganisaatio, jonka johto ja rakenne ovat uudistuneet voimakkaasti vuoden 2007 jälkeen.

Uuden johdon myötä Uudenmaan liitto on kehittänyt viestinnällistä vaikuttavuuttaan, mm. sähköistä työpöytää toimiston sisäiseen käyttöön ja luottamusmiesorganisaation asiointipintaa palvelemaan paremmin tarpeita kotisivujen kautta. Sisäinen, sidosryhmien ja avoin, ulkoinen viestintä ovat avainasemassa liiton toiminnan ja tavoitteiden tunnetuksi tekemisessä. Samalla on myös monipuolistettu tiedonkulkua kaikille kiinnostuneille luomalla sähköinen tiedotuslehti. Asiantuntijoiden omat sidosryhmät ja –verkostot täydentävät mm. sähköisen tiedonvälityksen enimmäkseen jäsentensä käytäntöjen muovaamaa. Ulkoisen tiedotuksen voidaan katsoa parantuneen merkittävästi.

Henkilöjohtamisessa Uudenmaan liitolla on haasteita. Uudistustyö on hyvässä vauhdissa, mutta yhteistyön johtamisen pelisääntöjen täsmentäminen on organisaation toimintakyvyn terästämiseksi tarpeen. Linaan Sanoma Magazinesin⁴² arvokirjaan mielestäni erinomaisesti kiteytettyjä pelisääntöjä, joiden mukaan johtajan tulee vaalia yhteishenkeä toimimalla oikeudenmukaisesti, esimerkkinä ja osallistua aktiivisesti ryhmänsä työskentelyyn, kuunnella muita, antaa ja ottaa rehellistä palautetta, osallistua ja valmistautua hyvin kehityskeskusteluihin ja palavereihin.

Johtajan tulee myös muistaa, että ryhmässä on erilaisia osajia ja hyvä johtaja osaa hyödyntää sitä. Hyvä johtaja kantaa vastuuta työtehtävistään pitämällä myös huolta itsestään. Hän asettaa tavoitteet yhdessä ryhmän kanssa ja seuraa niiden toteutumista. Hän tiedottaa ja pitää ryhmän jäseniä ajan tasalla.

⁴² Sydänmaanlakka 2004, 129.

Värdskapet.se:n toimitusjohtaja ja kirjailija Jan Gunnarsson esitteli kolmea johtamistapaa Hanasaaren kulttuurikeskuksen Menestystarinoita kulttuurimatkailusta –seminaarissa 12.11.2009. Vasemman puoleinen johtamismalli on autoritääriinen, perinteinen linjaorganisaation johtamismalli. Keskellä oleva 1980-90 –luvulla käyttöön yleisesti levinnyt modernimpi johtamistapa. Oikeanpuoleisin johtamismalli on kehitetty kulttuuri- ja luovien alojen organisaatioihin, mutta toimii myös asiantuntijaorganisaatioissa. Ydinsanat ovat: Värdskap-arvojohtajuus, Bland-yhdessä, Inspirera-motivoida, Tjäna-luottamuksen ansaitseminen, Samtala-vuoropuhelu, Bygga-rakentaa, Talanger-kyvyt.

Sisäisen tiedonvälityksen käytännöissä on havaittavissa puutteita. Kriittistä muutosta enteilee kiihtyvä eläköityminen, jonka myötä hiljaista tietoa on siirtymässä organisaation ulkopuolelle. Organisaatiolle vielä suurempi ongelma on palautejärjestelmän ontuvuus. Talon sisäiseen käyttöön on valjastettu palautelaatikko.

Henkilökunnan ulkopuolelta tulleet, usein suusanalliset viestit jäävät helposti prosessoimatta sitä varmemmin, mitä vaikeampia palautteet ovat luonteeltaan. Tätä voi pitää merkittävänä heikkoutena, joka pitää koko organisaation toiminnan haavoittuvaisena. Tilanne on kuitenkin parantunut viimeisten vuosien aikana, sillä viestiketjuja toimii organisaation ja kumppanien välillä aiempaa runsaammin.

Viestintäjärjestelmien tulisi organisaatioissa olla toisaalta organisoitua, kohdennettua, valvottua ja rutinoitua, mutta myös voimakkaan vuorovaikutteista eri päätöksentekovaiheissa.⁴³ Säännöt ja ympäristötekijät määrittävät viime kädessä, mitä infor-

⁴³ Choo 2006, 5-6.

maatiota seurataan vaihtoehtoja arvioitaessa⁴⁴. Mikäli päätöksentekijät eivät saa riittävää tietoa, päätösten taso ja vaikuttavuus alkavat ontua. Kaupallisella puolella salatiedon –ei ainoastaan hiljaisen tiedon- pimittäminen on tietoinen valinta ja järjestelmällinen toteutus harvinaista, sillä se vahingoittaa yhteisöä. Näin myös julkisella puolella tulisi olla, mutta perinne näyttää elävän vahvana. Omasta puolestani haluaisin vaikuttaa erityisesti sekä organisaation ulkopuolelta tulevan että talon sisäisen palautejärjestelmän kehittämiseen.

Maakunnan liiton organisaatiomuutoksessa syntyi ydintehtävien ympärille toimintaryhmiä. Ryhmähengen rakentamiseksi ei riitä, että jäsenet ovat roolinsa löytäneet. Arvojen tulee olla myös yhteisesti sisäistettyjä. Iloa työstä ei voi tuntea, mikäli näitä arvoja ei ole kehitetty organisaation uudelleenjärjestelyjen lomassa ja jos yksilöiden, saati koko organisaation tulevaisuuskuva on heikko.

Synergian saavuttamiseksi positiivinen ryhmähenki on tärkeää. Voimavarojen yhdistäminen oikealla tavalla ja oikein roolituksin voivat luoda dynaamista kasvua ja vaikutusvaltaa. Tätä ei voi saavuttaa pelkällä voimavarojen ja työmuotojen tehostamisella. Johtajan tärkeä tehtävä on luoda ryhmälleen sekä piilossa olevien että tunnettujen voimavarojen käytön maksimoivat olosuhteet. Tällaisista olosuhteista klassisen esimerkin mukaiset 1930-luvulta peräisin tunnetut Hawthorne –kokeet⁴⁵ osoittavat jopa epäinhimillisissä olosuhteissa syntyneiden positiivisten tulosten viittaavan näkymään, jossa tämän päivän työyhteisöissä käytetään sekä ulkoisia että sisäisiä paineita positiivisen tuloksen aikaan saamiseksi. Toimintamallilla ei tavoiteta huipputiimiä tai ”riemujoukko” –käsitteitä. Merkittävä ero on, että aidosti synerginen tiimi ei koe tekemisen pakkoa, vaan luomisen ja tekemisen riemua, jopa henkistä kasvua yhteisestä tekemisestä.

Piilosta pintaan nouseva tietotaito ruokkii synergiaa ja on kirjan mukaan jopa synergian edellytys. Tästä on lyhyt harppaus oppivan organisaation toimintamalliin.⁴⁶ Organisaatio saattaa myös toimintoja ulkoistamalla tavoitella parhaiden käytänteiden

⁴⁴ Simon 1997.

⁴⁵ Åberg 2006, 39-40

⁴⁶ Åberg 2006, 41-43

siirtämistä. Tämä edellyttää toiminnan mallintamista ja sisältää suuren riskin, ellei piilevää tietotaitoa onnistuta siirtämään.

2.4. Toimijakenttä

Uudenmaan liiton yhteys kulttuuriseen toimintakenttään on vuoden 1994 järjestelmämuutoksen myötä ollut pitkään varsin kapea ja keskittynyt kuntien kulttuuritoimiin, keskeisiin valtakunnallisiin viranomaisiin sekä henkilökohtaisiin verkosto- ja yksittäisiin toimijasuhteisiin.

Seudut

Uusimaa sisältää seutukuntia, jotka ajan myötä ja eri toimintoja tarkasteltaessa elävät, mutta pääosin jako maakunnan sisällä noudattelee jakoa läntisen Uudenmaan (ruotsinkielinen rannikkoalue, jonka keskipisteenä on Raaseporin kaupunki), Länsi-Uudenmaan (suomenkielinen Lohjan seutu), Keski-Uudenmaan ja Pääkaupunkiseudun lisäksi Hyvinkää-Riihimäki –seutuihin. Sisäministeriön aluekeskusohjelmien myötä 2000-luvun alussa oletusarvoksi muodostui myös kulttuuritoimien osalta seutuyhteistyön priorisointi maakuntayhteistyön sijaan. Maakunnan liiton rooli kulttuuritoimijana oli myös kaikin puolin hahmottumaton vuonna 2008 tapahtuneeseen Uudenmaan kulttuuristrategian yhteydessä laadittuun tehtävämäärittelyyn asti. Tämän työn myötä toteutetut seutukierrokset ovat uudistaneet suoria kontakteja kulttuuritoimijoihin. Myöskään vuotta 2000 aiemmat toimintamuodot eivät ole rohkaisseet vahvaan organisatoriseen verkottumiseen, vaan toimenpiteet ja verkostot ovat olleet pitkälti työssä koetun tarpeen pohjalta syntyneitä henkilökohtaisia ratkaisuja.

Kunnat

Uudenmaan kuntien suhde kulttuuritoimintaan on heterogeenista. Maakunnan suurin kunta Helsinki panostaa määrätietoisesti ja laajapohjaisesti kulttuurin tukemiseen. Vuosipanostus on 380 euroa/asukas. Muodollisesti Uudenmaan pienin kunta on Kauniainen, joka vuosittainen kulttuuripanostus jopa 430 euroa/asukas. Toisaalta Siuntion kunnan (60 euroa/asukas) panostuksella ei ole mahdollista tuottaa merkittä-

vää tulosta.⁴⁷ Ero pääkaupunkiseudun ja muiden kuntien välillä on suuri: Ytimessä on vankka ymmärrys kulttuurin merkityksestä työllistäjänä, sosiaalisena ja yhteisöllisenä elementtinä, kotouttajana, tervehdyttäjänä ja innovaation kasvualustana. Pienemmissä kunnissa kulttuuritoimintaan suhtaudutaan enemmän kuin lakisääteiseen, jopa kiusalliseen menoerään. Onko kuntien kulttuuritoimihenkilöiden ja –virkamiesten vika, jos paikallinen poliitikko ei ymmärrä kulttuuritoiminnan edullisuutta esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden karsijana?

Kulttuurin sosiaalisista vaikutuksista näkökulman antaa mm. Cuporen selvitys, jossa 24 kunnan sivistystoimen edustajilta kysyttiin kulttuurin tärkeyttä mm. yhteisöllisyyden ylläpitäjänä sekä henkisen hyvinvoinnin lisäämisessä. 24 vastaajasta 17 piti erittäin tärkeänä ja 7 melko tärkeänä. Lähes samaan lukuun pääsi sosiaalisen hyvinvoinnin merkitys (16+8) ja osallisuuden kokemusten tarjoaminen (15+9).⁴⁸ Tällainen toiminta katsotaankin kunnan ensisijaiseksi tehtäväksi. Uudenmaan liitossa maakunnallista sitoutumista vahvistavaa ja henkistä hyvinvointia lisäävää toimintaa on syytä suunnitella nykyistä järjestelmällisemmin yhdessä muiden aluetoimijoiden ja Maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) kanssa.

Kuntien kulttuuriyhteistyöhenkilöiden yhteistapaamisia on järjestetty epäsäännöllisesti tarpeen mukaan ja liittyen ajankohtaisiin tiedonvaihtotarpeisiin.

Maakunnan liitot

Koko työhistoriani ajan olen uskonut kulttuuritoimijoiden kollegiaalisen yhteistyön tuoksellisuuteen. Yksi käynnistämani toimijaryhmä ovat maakunnan liittojen kulttuurivastaavat, joita olen 1990-luvulta kutsunut Helsinkiin vaihtamaan kokemuksia. Tarjosin toimintaa aikanaan sekä Kuntaliitolle että Suomen Kotiseutuliitolle, jotka kumpikin nykyisin kokoavat vuosittain tätä kollegiota. Vuoropuhelu ja kehittäjäverkottuminen jatkuvat nyt määrätietoisemmin kansallisissa merkeissä.

Kulttuurin rahoittajatahojen yhteistapaamiset ovat olleet harvinaisia. Valtion taholta Opetusministeriö kutsui maakunnan kulttuurivastaavat kesäkuussa 2009⁴⁹ koolle

⁴⁷ Tilastokeskus 2010

⁴⁸ Ruusuvirta 2010

⁴⁹ Opetusministeriö 2009g.

ensi kertaa. Ensimmäisen tilaisuuden sisällöllinen anti jätti hiukan kehittämisen vaaraa. Odotan mielenkiinnolla jatkoa, sillä ministeriö on tuottanut maakunnan kehittämiseen sopivaa uutta tietoa ja selvityksiä runsaasti viimeisen vuoden sisällä.

Viime vuosina olemme tiivistäneet yhteistyötä Suomen kotiseutuliiton ja sen uusmaalaisien toimijoiden kanssa, jotka on kutsuttu keväisin yhteistapaamiseen maakunnan liittoon. Tämä toiminta tulee keväästä 2010 lähtien käsittämään myös Itä-Uudenmaan alueen. Liiteⁱⁱ Tilaisuuden kutsu, ohjelma ja osallistujaluettelo.

Opetusministeriön strateginen ote tavoitteli vuonna 2002⁵⁰ aluekehittämiseen liittyvän tutkimustiedon, ennakointien ja arviointien, sekä tietojohtamisen kehittämistä. Opetusministeriö tukee kulttuurin aluekehittämistä suurelta osin valtionosuusjärjestelmällä ja alueellisten taidetoimikuntien kautta. Taidetoimikuntien tehtäviin lisättiin alueellisten kulttuuripalvelujen arviointi ja rakennerahastohankkeiden asiantuntija-arviointi. Tietoyhteiskuntavalmiuksia sekä korkea- ja ammattikorkeakoulujen aluevaikutuksia vahvistettiin, nuorten elinoloja pyrittiin kehittämään, alueellista ja paikallista kulttuuri-toimintaa selvitettiin ja 2002 valmistuneeseen valtakunnalliseen kirjastostrategiaan sisällytettiin alue- ja paikallistason kehittämissuhteita.

Kulttuurin toimijakenttä

En kuvaile kaikkia mahdollisia kulttuuritoimijoita, vaan lähestyn kenttää maakunnan liiton näkökulmasta. Keskeisin yhteistyökumppaniverkosto Uudenmaan liitolle on **kuntien kulttuuritoimijat**. Erityisesti kuntien kulttuurista vastuullisten henkilöiden keskinäinen verkostoyhteistyö on osoittautunut haasteelliseksi, mutta sitä tärkeämmäksi. Säännöllisiä tapaamisia tai muuta, yhdistävää toimintaa on ollut vähän. Viime vuosina muutama teematapaaminen on ollut osallistujaköyhä. Strategia-asiakirjojen työstämisvaiheissa kuntien kulttuurivastaavia on kutsuttu tilaisuuksiin. Rutiiniviestittäminen on viime vuosina pääasiassa tapahtunut puhelimitse ja sähköpostitse. Tästä poikkeuksen ovat tehneet hankkeiden myötä syntyneet määräaikaisten aktiivikumppanuudet.

⁵⁰ Opetusministeriö 2002, 19.

Erityistä vahvuutta maakunnan liiton toiminnalle kulttuurin kentällä antaa maakunnan liiton oma **asiantuntijaryhmä**, jonka ensimmäinen kolmivuotinen toimikausi oli katkolla 31.12.2009. Uuden asiantuntijaryhmän nimitys on odottanut nykyisten Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntien organisaatioiden yhdistämisneuvottelujen tulos-⁵¹ ja on asetettu huhtikuussa 2010 muiden asiantuntijaryhmien kanssa yhtä aikaa. Uuden ryhmän ydin on sama kuin edellisellä kaudella, josta syystä vuorovaikutus on keskeytymätöntä. Merkittävin täydennys on Itä-Uudenmaan edustus ryhmässä.

Uudellemaalle, käytännössä Helsinkiin keskittyneiden **valtakunnallisten ja suurten toimijoiden** yhteydet ovat olleet yksittäisten yhteyksien varassa asiantuntijaryhmän ulkopuolella. Taide- ja kulttuuri-instituutioiden lisäksi alueella vaikuttaa mm. Culminatum Innovation Oy, jonka aputoiminimi ehkä kertoo enemmän: Uudenmaan osaamiskeskus. Culminatumin rahoituksesta merkittävä osa kulkee Uudenmaan liiton kautta. Organisaatioiden välinen kehittämissuhde kulttuuriasioissa on syytä tarkistaa jo toimintaympäristön muutosten vuoksi.

Järjestöistä merkittävimmät yhteistyökumppanit ovat **Suomen Kotiseutuliitto** ja **Suomen Kuntaliitto**. Ensimmäisen kanssa järjestetään vuosittain kyläyhdistysten informaatiotilaisuuksia. Jälkimmäisen kanssa yhteistyö on liittynyt lähinnä kehittämistoimenpiteisiin, lausuntoihin ja verkostoitumiseen.

Pienet toimijat muodostavat laajan toimijakentän Uudenmaan alueella. Tällaisiksi luen kulttuuriyhdistykset, osan säätiöistä, museot, taiteilijaryhmittymät, teatterit ja orkesterit sekä yksittäiset taiteenharjoittajat. Säännöllistä yhteyttä heihin ei pidetä. Ajoittain on kuitenkin ollut tarve viestittää, Tällöin viestit kulkevat kuntien kulttuuritoimien kautta, mikä vaikeuttaa ja ehdollistaa viestin välitystä. Henkilökohtaisista tapaamisista tulisi kehittää organisatorisesti tehokkaampia, järjestelmällisesti viestiviä ja vuorovaikutteisia tilaisuuksia.

Valtionhallinto edustaa edunvalvonnan osapuolta, jonka kanssa mm. neuvotellaan maakunnan kehittämissasiakirjojen tavoitteiden toteuttamisesta. Uudenmaan liitolle

⁵¹ Savolainen 2010.

kulttuurisektorin kehittämisessä tärkein valtionhallinnon toimija on Opetusministeriö sekä poliittisen vaikuttamisen kohteena että rahoittajakumppanina. Yhteydet sen alaisuudessa oleviin yksiköihin aktivoidaan tilanteen mukaan.

Taiteen keskustoimikunta oli kesällä 2009 ensi kertaa yli 20 vuoteen vierailulla Uudenmaan alueella. Tuolloisista toimikunnan jäsenistä vain muutama on enää 1.1.2010 aloittaneen toimikunnan jäseniä. Maakunnan liiton suhde alueelliseen taide-toimikuntaan on ollut pitkään pidättyväinen, mutta 2007 alkaen yhteisiä toimintapintoja on etsitty ja vuoropuhelu on vahvistunut. Alueellisen taidetoimikunnan puheenjohtaja on myös asiantuntijaryhmän jäsen. Vuoden 2010 lakimuutos on muuttanut myös toimijoiden suhdetta siten, että tästä eteenpäin maakunnan liitot valitsevat ja nimittävät alueellisten toimikuntien jäsenet.⁵²

2.5. Kulttuuritoimialan selvityksiä

Kulttuurisen toimintakentän selvitystyö on vilkasta. Viimeaikaiset selvitykset ovat kohdentuneet luovien alojen ja kulttuurin kehittämiskenttiin^{53 54}. Esimerkiksi Toiveiden tynnyri⁵⁵ -selvityksessä nostetaan esiin tuotannollisen järjestelmän ja yhteiskunnallisen arvomaailman suhteisiin perustuvat, kulttuurin osallistavien toimintatapojen muutokset, jotka asettavat uudelleenarvioinnin kohteiksi myös julkisen ja yksityisen kulttuuritoiminnan vuorovaikutteisuustekijöitä. Aktiivikansalaisten katsotaan hyväksyvän uudet toimintamallit paremmin, mikäli kokevat voineensa osallistua näiden muutosten valintoihin. Haaste kohdentuu selvästi kuntakenttään.

⁵² Laki alueiden kehittämisestä 2009/1651, §10#8.

⁵³ Opetusministeriö 2009c.

⁵⁴ Norrgård & al. 2009.

⁵⁵ Purontaus 2008, 222-224.

Hyvinvointipalvelut, kunta ja työiän pidentäminen

OECD:n **Työiän pidentämistä** käsittelevässä raportissa⁵⁶ pääministeri Vanhaselle todetaan olevan välttämätöntä vetää pois kannusteet varhaiseen eläköitymiseen ja lisätä työkästä pidentäviä toimia. Raportin mukaan pelkät rahapäätökset eivät ole riittäviä, vaan tarvitaan kehystoimia, joilla vahvistetaan työssä jaksamista ja ikääntyvien työntekijöiden kannustusta pysyä työssä.

Tällaiseen osallistamiseen kulttuuritoiminnalla on mahdollisuus tarjota välineitä. **Kuntien kulttuuritoimintalaki** ja vapaan sivistystyön tarkoitukset tukevat vahvasti kansalaisten hyvinvointia ja osallistamista. Minna Ruusuvirran Cuporelle laatima tuore 'Selvitys kuntien yhteistoiminnasta kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoalan kolmannen sektorin kanssa hyvinvointipalvelujen tarjoamisessa' osoittaa, että kuntasektorilla kulttuurin ja hyvinvoinnin positiivinen korrelaatio tunnetaan ja tiedostetaan hyvin.⁵⁷ Tästä huolimatta jää kulttuuri useimmiten rahoituksellisesti lakisääteiseksi katsottujen sektorien "jalkoihin".

Vai onko kyse sittenkin tulkintavirheestä eli hyvinvoinnin edistämisen määrittämisestä kunnissa ohjaavien lakien ulkopuoliseksi ja vähäpätöisemmäksi toiminnaksi?

Kulttuuriin kohdennettujen rahoitusmallien voimistuva kritiikki on aiheuttanut sen, että yhtäaikaaisesti on syntynyt usealla taholla tarvetta tarkistaa rahoituksen kohdentumista ja katvealoja sekä korjata suurimpia epäkohtia. Kulttuurisektorin merkitystä yhteiskunnalle selvittävää tutkimusta on lisätty. Matkailusektorilla onnistuneesti käyttöön otettua satelliittitilinpitoa on ryhdytty soveltamaan kulttuurisektorille. Ratkaisu on myös kansainvälisesti tuore. Opetusministeriö tilasi 2008 **Kulttuurin satelliittitilinpito** –pilottiselvityksen, jossa selvitetään kulttuurin kansantaloudellista merkitystä, kulttuurin arvonlisäystä, kulttuurihyödykkeiden ja -palvelujen vienti-tuontitasapainoa, kulttuurin kulutusta sekä kulttuuritoimialojen määrittämistä.

Kulttuuritoimialojen käypähintainen arvonlisäys vuosina 1995 - 2005 on noussut kolmesta miljardista eurosta lähes 4,5 miljardiin euroon ollen 3,2 %. viimeisenä tarkasteluvuonna 2005 Työllisten kokonaismäärästä 4,2 % sijoittui tutkimuksen kohteina ole-

⁵⁶ OECD 2010.

⁵⁷ Ruusuvirta 2010 48-50.

ville kulttuurialoille⁵⁸. Tulokset vahvistavat perusteita julkisen panostuksen kohdentamista toimialan edelleen kehittämiseksi.

Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kunnan perustehtäviin sitoen sosiaali- ja terveystalouden, koulutus-, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso-, elinkeino-, liikenne- ja asuntopolitiikat toisiinsa.⁵⁹ Laajapohjaisesta kansallisesta, saati kansainvälisestä kulttuurin vaikuttavuustekijöiden tunnistamiseksi huolimatta yksityiset ja julkiset tutkimus- ja suunnitteluorganit eivät vielä tunnista näitä ominaisuuksia ja mahdollisuuksia.

Uudenmaan liitto on teettänyt kevättalvella 2010 Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan liittojen yhteisen maakuntaohjelman 2011-2014 laatimisen tueksi **Metropolimaakunnan toimintaympäristö ja muutosilmiöt** –tutkimuksen, jonka tarkoituksena on tarjota lähtökohtia ja kehittämishaasteita parhaillaan laadittavana olevalle maakuntaohjelmalle.

Kulttuuri esiintyy tutkimusluonnoksessa näköalattomasti, lähes merkityksettömänä faktorina. Kulttuurin yhteys elinkeinojen tai hyvinvointipalveluiden kehittämiseen puuttuu kokonaan ja sektori esitetään läpäiseviä muutosilmiöitä kuvattaessa yhtenä mainintana ikääntyneiden hyvinvointipalveluiden kokonaisuutta kuvattaessa.⁶⁰ Toisaalla tekstissä mainitaan ”rakennettujen kulttuuriympäristöjen tuottavan lisäarvoa yksilöille, yhteisöille, yhdyskunnille tai alueille omista erityispiirteistään käsin” (s. 14). Otsakkeen ”Hyvinvointipalvelut” alla sana kulttuuri löytyy kolmannen kerran: ”Maahanmuuttajien määrän ja väestöosuuden kasvu painottaa kieleen ja kulttuuritaustaan perustuvia palveluita, joita monissa kunnissa ei aikaisemmin ole ollut edes tarjolla” (s. 12). Selvitys tukeutuu väestö-, talous- ja infrastruktuurimuutoksiin mainitsematta kulttuuria muutoin lainkaan.

Euroopan unioni on tutkinut kulttuuristen arvojen suhdetta työntekoon ja taloudelliseen menestykseen. 40 kansallisuuden ja 120 muuttujan tutkimuksessa⁶¹ on osoitettu kolmen kulttuurisen muuttujan tuottavan positiivista ja yhden muuttujan negatiivista

⁵⁸ Opetusministeriö 2008.

⁵⁹ Uudenmaan taidetoimikunta 2005, 113.

⁶⁰ Laakso 2010, 19.

⁶¹ Tabellini 2005, 31.

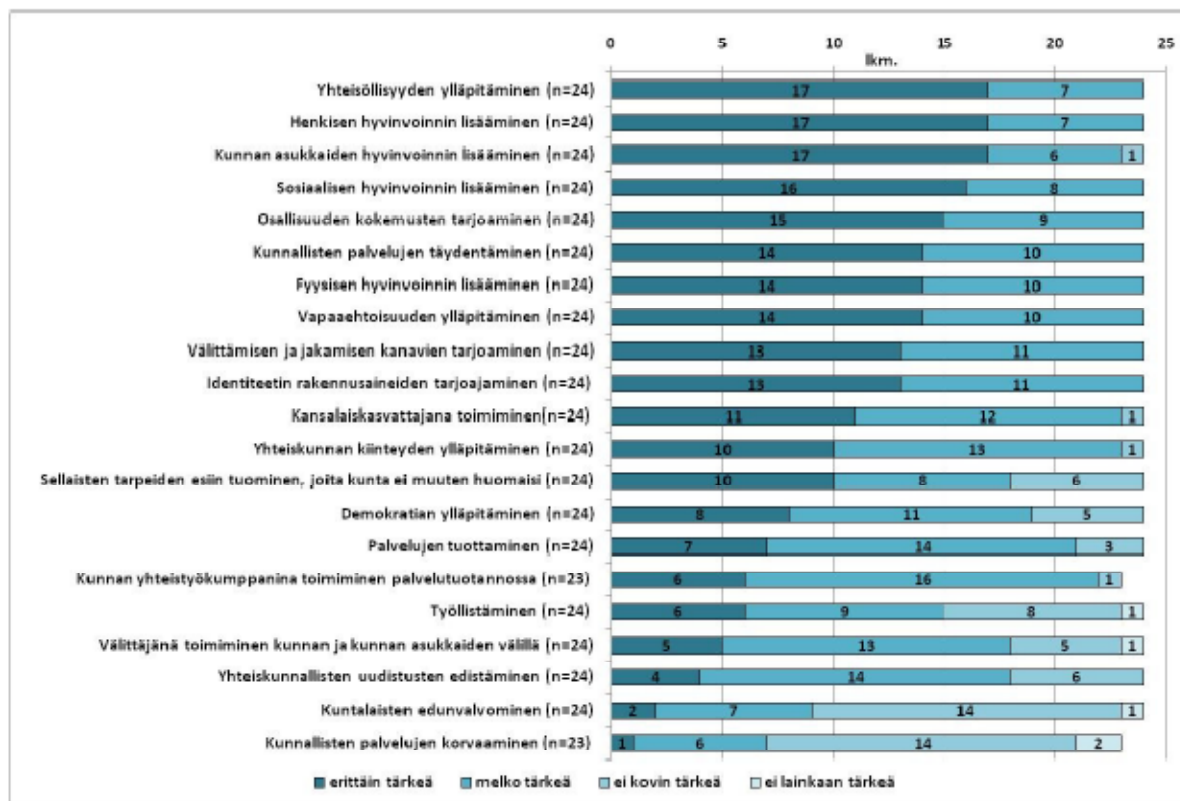
vaikutusta myös laajemmalti tutkituissa olosuhteissa. Luottamus ja arvostus tuottavat positiivista sosiaalista pääomaa, kontrolli ja tottelevaisuus yksilöiden luottamusta.

Suomen sijainti Euroopan Unionin kulttuurisella kartalla on tutkimuksissa osoittautunut mielenkiintoiseksi: kilpailukykyimme näyttää tukeutuvan samaan länsi-eurooppalaiseen arvomaailmaan, jossa tasa-arvo ja älyllinen autonomia ovat kaikkea toimintaa johtavia arvoja⁶². Nuorten ryhmä sijoitti Suomen lähelle entisen Itä-Euroopan maiden ”harmonia” aluetta läheneväksi Espanjan ja Ruotsin, toisaalta Unkarin ollessa perusarvoiltaan lähimpinä Suomea. Vastanneiden aikuisten ryhmän sijoittelu oli erilainen: yksin, keskellä tasa-arvoaluetta, lähimpinä Italia, Tanska, Ruotsi, Portugali ja Hollanti. Tällaisten tutkimustulosten pitäisi heijastua ja helpottaa vähintään kansainvälisiä kumppanuuksia etsittäessä kulttuuritoiminnan kohdentamista ja Suomen kansainvälisen markkinointimixin valintaa.

⁶² Schwartz, 1999, 37, 39.

Kaavio 4: CUPORE: Selvitys kuntien yhteistoiminnasta; Kulttuuri-, liikunta- ja nuori-soalan kolmannen sektorin kanssa hyvinvointipalvelujen tarjoamisessa. Minna Ruusuvirta, 2010

Kuvio 2. Kolmannen sektorin tehtävien merkitys kuntien sivistystoimen edustajien näkökulmasta^{21 22}

²¹ n=lomakkeessa ko. kysymykseen vastanneet.

²² Mainittakoon, että EKV 2002 aineistoon vastanneet urheilu-, nuorisoyhdistykset ja kulttuuriyhdistykset arvioivat yhteiskunnallisia tehtäviään seuraavasti (prosenttiluku sulussa kuvaa tehtävää tärkeänä pitävien yhdistysten osuutta kaikista vastanreista alan yhdistyksistä):

- Yhteisöllisyyden ylläpito: urheiluyhdistykset (43%), nuorisoyhdistykset (52%), kulttuuriyhdistykset (55%)
- Palvelujen tuottaminen: urheiluyhdistykset (45%), nuorisoyhdistykset (25%), kulttuuriyhdistykset (29%)
- Toiminta työllistäjänä: urheiluyhdistykset (5%), nuorisoyhdistykset (8%), kulttuuriyhdistykset (7%)
- Vapaaehtoisuuden edistäminen: urheiluyhdistykset (48%), nuorisoyhdistykset (52%), kulttuuriyhdistykset (35%)
- Kansalaiskasvatus: urheiluyhdistykset (57%), nuorisoyhdistykset (75%), kulttuuriyhdistykset (50%)
- Tarpeiden esille tuonti: urheiluyhdistykset (29%), nuorisoyhdistykset (13%), kulttuuriyhdistykset (34%). (Helander 2004, 33.)

3. KULTTUURI JA RAHOITUS

3.1. Valtio ja kulttuurirahoitus

Valtioneuvostoa ja opetusministeriötä ohjaavat kulttuuriset linjaukset perustuvat istuvan hallituksen hallitusohjelmaan⁶³ kirjattuun laajaan ymmärrykseen kulttuurin yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. Tämä näkyy hallituskauden kulttuurimäärärahojen positiivisena kehityksenä.

Opetusministeriö laati vuonna 2002 aluekehittämisen aluestrategian⁶⁴, jonka visioissa toimintaa kehitetään huolehtimalla riittävästä perusvoimavaroista maan eri osissa ja korostamalla toiminnan korkeaa laatua. Strategiassa halutaan kehittää alueiden eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja alueiden tasavertaisia toimintaedellytyksiä vahvistetaan yhteen sovittamalla kansallisen koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripolitiikan sekä aluepolitiikan kehittämistavoitteita ottaen huomioon eri alueiden erilaiset vahvuudet ja kehittämistarpeet.

Valtion panostus kulttuuriin on ollut koko 2000-luvun kasvusuunnassa. Yleistä kritiikkiä on kuulunut määrärahojen epätasaisesta kohdentamisesta Uudenmaan ulkopuolelle, vaikka huomattava osa kulttuurin tuottajista ja organisaatioista on sijoittunut maakuntaan.

Tuoreessa Kulttuuripolitiikan Strategia 2020 -asiakirjassa huomioidaan jo kulttuuriviennin rahoitukseen kohdentuvia ongelmia. Asiakirjassa on esitykset kulttuuriviennin kehitysohjelman uudistamisesta nykyisen toimintakauden jälkeen ja kulttuurin suur-tapahtumia koskevan toimintaohjelma laatimisesta⁶⁵.

Kulttuuriin kohdennettujen rahoitusmallien voimistuva kritiikki on aiheuttanut sen, että yhtäaikaaisesti on syntynyt usealla taholla tarvetta tarkistaa rahoituksen kohdentumista ja katvealoja sekä korjata suurimpia epäkohtia. Valtiolliset instituutiot ovat tulosohjauksen alaisia, enkä niihin tässä puutu syvemmin. Suurin kritiikki ja huoli on kohdentunut valtiosuusjärjestelmien ulkopuolella olevaan vapaaseen taiteenharjoittami-

⁶³ Valtioneuvosto 2007, 31-32.

⁶⁴ Opetusministeriö 2002.

⁶⁵ Opetusministeriö 2009a, 32.

seen ja kehittävään harrastamiseen kohdentuvien rahoitusten nykyisten käytäntöjen vastaavuuteen suhteessa toimintaan.

3.2. Kunnat ja kulttuurirahoitus

Uudenmaan kuntien heterogeisuus näkyy myös suurena hajontana suhtautumisessa kulttuuritoiminnan rahoitukseen. Kuntien toimintaa ohjaavat toisaalta lait, toisaalta pitkät käytännöt. Pienissä kunnissa vapaiden ryhmien ja toimijoiden tukeminen on vähäistä, mutta ei merkityksetöntä. Toisessa ääripäässä ovat suurten kaupunkien, merkittävimpänä Helsingin määrätietoinen kulttuuritoiminnan monipuolinen kehittäminen elinkeinotoimintana, innovaatioalustana, yhteisöllisyysperustaisesti sekä moniarvoisista, kulttuurisista lähtökohdista.

Esimerkiksi 2000-luvun alussa Heiska -Talasniemi -Virtasen Kulttuurihankkeiden ja –yritysten rahoitus –selvityksen perusjaottelu toimii edelleen, mutta esimerkiksi Merja Isotalon Uudenmaan kuntien kulttuuritoimeen kohdennettu selvitys julisti kunnallisen kulttuuritoimen aseman olevan palvelurakenteiden muutoksessa ja tästä syystä erilaisten sektorirajojen hiipuesssa aseman olevan ”mielenkiintoinen”. ”On mahdoton ajatus, että luovan talouden yhteiskunnassa jätettäisiin innovatiivisen ympäristön sisältävät palvelut julkisen toiminnan ulkopuolelle tai ettei niillä olisi aivan erityistä merkitystä”. Käsitykseen on helppo yhtyä, mutta miten kunnat ja maakunta reagoivat?⁶⁶

3.3. Rahastot ja kulttuurirahoitus

Suomalaisilla säätiöpohjaisilla kulttuuria rahoittavilla säätiöillä on pitkät perinteet. Maakunnan liitolla ei ole valtaa yksityisten tai julkisten rahastojen rahoitusperusteiden muuttamiseksi. Olemassa olevien yhteistyökumppaneiden rahoitusperusteet ovat kukin syntyneet aikanaan tarpeesta ja tahdosta. Uudenmaan liitto tavoittelee kump-

⁶⁶ Isotalo 2005, 112-113.

panuutta, jolla avoimessa ja väljässä yhteistyössä voidaan vapaaehtoisuuteen perustuen todentaa olemassa olevia ongelmakohtia ja kehittää ratkaisuja niiden korjaamiseksi, kun tarpeelliseksi nähdään

3.4. Uudenmaan liitto ja kulttuurirahoitus

Uudenmaan liiton rooli kulttuurin rahoittajana on keskeisesti riippuvainen Työ- ja elinkeinoministeriöltä saadun maakunnan kehittämISRahan suuruudesta. Vuoden 2010 nk. vapaa-rahoitteinen maakunnan kehittämISRaha on 1,8 miljoonaa euroa. Summa on supistunut⁶⁷ edellisvuosista haastaen organisaation kohdentamaan ja kehittämään myöntöperusteita entisestään. Liitteessä iii kooste Uudenmaan liiton rahoittamista kulttuuri- ja matkailuhankkeista 1998-2009.

4. PROSESSIKUVAUS

Kulttuurisektorin toimijatapaamisten toteuttaminen on merkittävä toimintakokonaisuus. Näillä tapaamisilla on tavoitteena saada selvyyttä jo olemassa olevia työnjakoa, toimintapolitiikkoja sekä kiteyttää saadusta palautteesta käytössä oleviin toimintamalleihin ja toimijoihin liittyviä odotuksia toimintaohjelmaksi. Taloustilanne luo voimakasta tarvetta kunta-, toimintasektorien ja tuottajarajojen ylittävän yhteistyön aikaansaamiseksi maakunnan ytimen ja reuna-alueiden kesken.

Seutulaisuuksissa kokosin osallistujilta lomakkeen avulla vastaajien taustatietoja ja kokemuksia rahoitusmallien ja toiminnan yhteensopivuudesta. Tavoitteenani oli koota mahdollisimman konkreettista tietoa kulttuuritoimijoiden tämän hetkisistä tuntemuksista rahoituksen kohdentumiseksi ja täydentää näin valtakunnallisten ja alueellisten selvitysten kautta saatavaa näkemystä.

⁶⁷ Uudenmaan liitto 2010a.

Rahoittajatapaamiset

Prosessin aikana ehdittiin järjestää vain yksi yhteinen tapaaminen keskeisten kulttuurirahoittajien kanssa. Tällöin kerrottiin maakunnan kulttuuristrategian sisällöistä ja tavoitteista sekä kysyttiin, millaista halua on jatkaa yhteistyön kehittämistä maakunnan liiton kanssa edellä kuvattujen tavoitteiden edistämiseksi. Asiaan suhtautuminen oli pidättyväisen myönteistä ja toimijoiden kanssa tullaan etenemään heti tilanteen salliessa. CIMOn, Helsingin kaupungin, ELY-keskuksen ja Uudenmaan taidetoimikunnan kanssa tunnusteluja on jatkettu talven 2009-2010 kuluessa.

Toimijoiden toiveita ja odotuksia Uudenmaan liitolle

Uudenmaan liiton tehtävien mukaista toimintaa on löytää yhteisiä nimittäjiä alueella vaikuttavien toimijoiden kesken tavoitteellisesti asetettujen strategisten tavoitteiden tukemiseksi. Tässä onnistuminen edellyttää yhteistyön tiivistämistä ensisijaisesti julkistaustaisten rahoittajien kanssa. Yksityisten kulttuurisäätiöiden vaikuttavuus huomioiden pienikin yhteinen toiminnallinen tunnistaminen edesauttaa päämäärien toteutumista. Yhteistyö mahdollisimman laajalla rahoittajapohjalla on edellytys sille, että esimerkiksi kulttuuriklinikkatoiminta voidaan käynnistää.

Kulttuuriklinikka –toiminnan kehittäminen nousi esiin usealta taholta Uudenmaan kulttuuristrategiaa laadittaessa kiireellisenä tehtävänä. Klinikkan toiminta-ajatus perustuu kulttuuritoimijoiden ohjaamiseen hakemaan rahoitusta oikeasta kohteesta, auttaa laatimaan hakemukset oikein ja mahdollisimman tehokkaasti sekä auttaa kulttuurikentän eri toimijoita yhteistyöhön.

Samalla on syytä selvittää kulttuurisektorilla toimivien yhteistyökumppaneiden näkemyksiä ja kokemuksia kulttuurin rahoituksen tilasta ja toimivuudesta käytännössä, etsiä ratkaisuja nykyisin koettujen katvealueiden korjaamiseksi ja sopia yhteistyöstä.

Tämän toimintamallin tarpeellisuutta on syytä tarkistaa myös 1.1.2010 voimaan astuneiden lakimuutosten johdosta uusien ELY-keskusten ja alueellisten taidetoimikuntien kanssa, mutta myös perustoimijoiden kanssa aluetapaamisissa.

Viestit ja reaktiot

Olen pyrkinyt tämän prosessin aikana selvittämään, kuinka vahva tarve ja millaisia toimia tarvitaan Uudenmaan kulttuuristrategian tavoitteeksi kirjatun Kulttuuriklinikan toiminnan käynnistämiseksi yhteistyössä eri rahoittajakanavien kanssa. Kulttuuriklinikan tarve on selvästi olemassa. Yhden luukun periaate on noussut myös esiin muiden kanavien kautta, mm. 27.01.2010 Tampereella KOKO -kulttuuriverkoston järjestämässä kulttuuriseminaarissa ”Pieniä Ihmeitä”. Monimutkainen byrokratiaviidakko nähdään erityisen häiritsevänä luovien alojen toimijoiden perustyölle ja ongelman ratkaisua pidettiin kansallisesti merkittävänä talouskysymyksenä.

Opetusministeriö teettää kevään 2010 aikana selvityksen alueellisen⁶⁸ yhteistyön kehittämiseksi. Tämä koskee uusien ELY-keskusten, maakunnan liittojen ja alueellisten taidetoimikuntien keskinäisen yhteistyön vahvistamista. Uudellamaalla klinikka-toiminnan sisällyttäminen tähän yhteistoimintaan on perusteltua useasta syystä. Tärkein on asianosaisten yhteinen rooli kulttuurin rahoittajina: Taidetoimikunnan avustukset kohdentuvat ammattitaiteilijoiden ja edistyneiden ammatillisten sekä harrastajaryhmien toimintaan, ELY-keskusten vastuulla on taiteen ammatinharjoittajien ja yritysten toimintaedellytysten ja osaamisen kehittäminen sekä vientikyvyn parantaminen. Uudenmaan liiton rooli on alueen yleistä kehitystä tukevien kulttuurillisten kehittämistoimien tukeminen.

Uudenmaan taidetoimikunnan ja Uudenmaan liiton kesken käytiin keskiviikkona 31.3.2010 ensimmäinen neuvottelu, jossa todettiin mahdolliseksi tukea ELY-keskuksen roolia liiton ja toimikunnan asiantuntijuuksilla. Tapaamisessa sovittiin asiassa edettävän, kunhan liiton sisäiset tieto- ja organisatoriset ratkaisut ovat edenneet.

Tässä yhteydessä on syytä muistaa myös yleispoliittinen tilanne ja suhtautua vakavasti tarpeeseen nostaa ao. klinikkatoiminta kulttuuritoimijoiden yhteiseksi hallitusohjelmavoitteeksi tai sellaisen osaksi, mikäli OPM:n tavoite ei toteudu virkatyönä tai tavoita riittävää laajuutta.

⁶⁸ Opetusministeriö 2010.

Seututapaamisissa esiin nousseista toiveista vetoamus maakunnallisten, yhteisten tapaamisten järjestämisestä yllätti minut. Sekä kunnissa että päättäjillä on tarvetta saada vaihtaa kokemuksia ja lisätä tietoa naapurikuntien toiminnasta kulttuurisektorilla. Empimättä tämä on Uudenmaan liitolle merkittävä muoto toimia. Se poikkeaa selvästi aiemmasta ohjeistuksesta. Johdon ja kollegoiden ohjeistuksen mukaan on ollut syytä antaa seututoimijoiden ottaa vastuu ja koota ryhmät. Nämä kaksi eivät tietenkään ole ristiriidassa keskenään, mutta tulkintana on pidetty toiminnan siirtymistä seutukunnille eli länsi- (Hiiden ja Raaseporin aluekeskukset, nykyisin yhteinen Länsi-Uudenmaan seutu), keski- (Kuuma) ja pohjois-Uudellemaalle (Hyvinkään-Riihimäen yhteistyöalue).

Aika tuntuu olevan kypsä ”jatkaa” siitä, mihin sisäministeriön ensimmäisen aluekeskusohjelman käynnistyessä 2001 jäätiin. Ensimmäinen maakunnallinen kulttuuriseminaari järjestettiin Helsingissä 22.04.2010 ja kohdennettiin kuntien kulttuurijohtajille ja -kuntapoliitikoille. Ohjelma tarjosi mahdollisuuden sekä keskustella paneelin johdattamana kuntien ja alueen kulttuurisektorin tulevaisuudesta ja kohdentamisesta eri ikäryhmiin sekä esitellä kunnille tarkoitettuja kulttuuritoimen seurantaindikaattoreita sekä rahoituksen kohdentamisperusteiden hyviä käytäntöjä.

5. TULOKSIA

5.1. Toimijatapaamisten ja kyselyn tuloksia

Vastaajien yleisin julkinen rahoitustuki on oma kunta. Keski-uusmaalaiset olivat tyytymättömiä nykyisiin rahoitusmuotoihin. Pitkäaikaisen tuen piirissä oli yksi vastaaja, viiden mielestä nykyiset rahoitusmuodot eivät vastaa lainkaan heidän edustamaansa taiteenlajiin. Vastaajien keskiarvo vaihteli seuduittain 1,5 (Helsinki) - 3.6 (Järvenpää) (saanut rahoitusta asuinkunnalta 1 kerran- 5 usein). Valtakunnallista tukea oli hyvin vähän kohdentunut vastaajiin, eniten Vantaalla (3,1).

Uudenmaan liiton kulttuuristrategiaa tunnettiin erittäin huonosti, mutta halu ottaa huomioon strategian tavoitteita oli erittäin suuri. Heti esittelytilaisuuden jälkeen täytettyjen lomakkeiden välittämä viesti oli, että taiteilijat ovat jo valmiiksi hyvin samoilla linjoilla strategian tavoitteiden kanssa. Oman toiminnan nähtiin tukevan strategian tavoitteita. Vastausten keskiarvo oli 2,3 (hyvin 1 – ei lainkaan 5). Kysymykseen onko valmis ottamaan strategian tavoitteet huomioon omassa työssä vastausten keskiarvo oli 1,5!

Vapaissa vastauksissa nousi esiin toimijoiden tiedon ja osaamisen lisätarpeet, mm. hinnoittelupolitiikka, markkinointirahoituksen, sponsoroinnin ja rahoitusmuotojen kehittäminen, verkostoyhteistyön lisääminen, kuntien harkinnanvaraisen rahoituksen kohdennusmetodien kehittäminen, sektorit ylittävän yhteistyön tukeminen erityisesti sosiaali- ja terveyssektorien kanssa sekä poliitikkojen, virkamiesten ja toimijoiden välisen kulttuurivuoropuhelun käynnistäminen.

Keskusteluissa nousivat esiin poliittiset ja edunvalvonnalliset tarpeet. Vantaalla ja Järvenpäässä esitettiin Uudenmaan liitolle aktiivista roolia purkaa yhtäkkinen oppilaitosten ja päiväkotien toimintaa rajoittava käytäntö muutaman vuoden takaa olla keräämättä erillisrahoitusta kotiseutu- ja kulttuuriretkien toteuttamiseksi. Tämä nähtiin lasten ja nuorten ympäristö- ja kulttuuritietouden sekä -taitojen kehittämisen rajoitteena.

Keskusteluja sävytti yleinen pelko kiristyvän taloustilanteen aiheuttavan supistuksia toimintaan ja tukiin. Lasten ja vanhusten nähtiin olevan erityisen kriittisiä kohderyhmiä, joille kulttuuripalvelujen turvaaminen on yhteiskunnalle kriittinen tekijä. Karjaalla muistutettiin, että lapsen luovaa kasvua on syytä määrätietoisesti eheyttää, sillä se on edellytys luovaksi aikuiseksi kasvamiselle. Toisaalta nähtiin viihtyvyyden ja työssä jaksamisen turvaamiseksi työikäisille kansalaisille kulttuuripalvelujen olevan välttämättömiä. Niillä nähtiin myös olevan selvästi kalliiden sosiaali-, terveys- ja koulutusmenojen kasvua ehkäisevä vaikutus.

5.2 Täsmentäviä haastatteluja

Halusin tarkentaa lähinnä sektorin suhdetta muutamien, julkisuudessa olleiden toimialojen osalta. Perinteisten, nk. vakavasti otettavien kulttuurin toimialojen rinnalle on syntynyt taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa, joka on jäänyt rahoitusmuotojen kehittymättömyyden vuoksi ”paitsioon”.

Sirkusalan legitimoituminen omaksi kulttuurisektorikseen on ollut nopeaa. Helsinkiin vuonna 2004 perustettu CIRKO –Uuden sirkuksen keskus ry käynnisti vuonna 2008 myös Sirkuksen aluekeskusklusteritoiminnan. Toiminnan lähtökohtina ovat sirkustaitteen omien erityispiirteiden vaaliminen sekä korkea ammatillinen ja pedagoginen taso.⁶⁹

CIRKO huomioi alusta lähtien toiminnassaan taloudellisen, taiteellisen, kulttuurisen ja sosiaalipoliittisen vaikuttavuuden toiminnassaan. Rahoituksellinen tausta on pääosin turvattu Helsingin kaupungin ja Opetusministeriön kautta perustyöhön. Kehittyvät ja täsmentyvät toimintamuodot hakevat paikkaansa ja oman toimitilan kunnostus on raskasta. Alan toimijoiden koulutus on löytänyt kohderyhmänsä, mutta toimii pienin resurssein tarpeisiin nähden. Adaptoituminen kansainvälisiin toimijoihin on olemassa, mutta vaatii ponnisteluja.

Elokuva-alan ja digitaalisen median yhteistyö on jäänyt muusta Suomesta jälkeen. Muualla jo toimivat elokuva-alan keskuksat verkottavat, kouluttavat alueensa toimijoita ja markkinoivat aktiivisesti alueitaan kansainvälisille elokuvien tuotantoyhtiöille kuvauskohteiksi järjestäen myös tukipalveluita. Uudenmaan elokuva-alan resurssikeskushanke on käynnistymässä tarpeeseen. Selvitystyölle Uudenmaan liiton maakunnan kehittämisasiä on juuri oikeanlaista tukea, mutta varsinaisen toiminnan käynnistymiseen tarvitaan jo uudenlaisia välineitä.

Viihdemusiikki⁷⁰ on epäortodoksisena musiikin lajina pudonnut perinteisten kulttuurirahoitusmuotojen ulkopuolelle. Orkesteritoiminta on työllistävää ja sosiaalisesti yhdistävää. Positiivisen vaikuttavuuden vastapainoksi kulttuurirahoittajat kokevat viih-

⁶⁹ Purovaara 2010.

⁷⁰ Niemi 2009.

deorkesterit elinkeinotoiminnaksi, kehittäjätahot toimijan normaalitoiminnaksi, elinkeinojen kehittämisen tukijat toivovat vientihaluja, kotimaisten toimintojen kehittäminen ei riitä ja Opetusministeriöstäkään myötätuntoa, saati rahoitusta ei ole löytynyt. Opetusministeriön toiminnan epäkohtina ovat nousseet mm. epäviralliset ”jonotuslistat” avustusten piiriin ja taiteenalojen eriarvoinen kohtelu.

Nuoret muusikot⁷¹ ja kuvataiteilijat⁷² kompastuvat kulttuurin vientikoneistoon. Kriittikkiä saa tukien kohdentuminen jo menestystä saaneille esittäjille. Uusien, hyvienkin toimijoiden on vaikea vakuuttaa myöntäjiä menestymisen mahdollisuuksistaan kansainvälisillä foorumeilla. Toimijoilta on tullut esitys sellaisen järjestelmän luomiseksi, jossa uudet/uuden musiikin/kuvallisen ilmaisun tuottajat voitaisiin testata ja saattaa tätä kautta vientitoimien piiriin.

Verottajan suhde taiteen ja luovien alojen toimijoihin on yrittäjyyspohjainen. Tunnetusti taiteilijaluonne ei välttämättä tue kaupallisia toimintamalleja. Tämä merkitsee yrittäjyyskoulutuksen tarvetta kulttuurialan toimijoille.

5.3. Ratkaisuja

Verkostot ja hyvät käytännöt

Kuntien kulttuurista vastuullisten henkilöiden keskinäisen verkostoyhteistyön vahvistaminen on välttämätön toimenpide sekä Uudenmaan liiton, prosessissa esiin nousseiden toiveiden että valtakunnallisesti merkittävien kulttuuristen tavoitteiden edistämiseksi. Kuntien kulttuuritoimijoiden, alueella toimivien poliitikkojen ja taiteen tekijöiden verkottuminen edesauttaa vuoropuhelua ja yhteisen kielen löytymistä.

Selvitysprosessin myötä on tullut ilmi, että hyvien käytäntöjen ja tietojen välittäminen on ajankohtainen ja korjattavissa oleva puute. Käsitys, jonka mukaan seutuyhteistyö on vahvistanut tätä toimintaa, ei ole toimijoiden mielestä vastannut odotuksia. Tämän vuoksi maakunnallisen verkostotyön vaikuttavuuden vahvistamiseksi yhteistyöhön

⁷¹ McGregor 2009.

⁷² Karhu 2010.

tulee sisällyttää myös seututoimijat. Näin toimimalla on mahdollista vahvistaa sekä taloudellista että toiminnallista synergiaa.

Ratkaisuesitys: Järjestetään kaksi teemaseminaaria vuosittain:

1. Best Practise -kevätseminaari kulttuurialan ja poliittisille kuntatoimijoille.
2. Laajapohjainen ja elämyksellinen syysseminaari avoimen verkottumisen mahdollistamiseksi alueella toimiville kulttuurituottajille, virkamiehille sekä poliittisille päättäjille.

Etsitään uusia, elämyksellisiä toimintamalleja ja kumppanuuksia, jotka vahvistavat kulttuurin yhteiskunnallista vaikutusta.

Yhteistyössä Uudenmaan ELY-keskuksen, veroviraston ja yrittäjien kanssa organisoitetaan täsmäkoulutusta kulttuuriyrittäjyyden, immateriaalioikeuksien, markkinoinnin, kestävä kehityksen, verotuksen ja vientitoiminnan kehittämiseksi.

Rahoitus

Maakunnan kehittämisrahan osalta on syytä tarkentaa rahan kohdentamista ja muita mahdollisuuksia vaikutusten maksimoimiseksi. Uudenmaan alueella Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksia ei kulttuurihankkeisiin ole suuremmin kohdennettu. Vuoden 2010 alusta osa rahoituksista on Uudenmaan liiton omassa hallinnassa ja organisaatiossa on riittävää osaamista kehittää menetelmiä ja viestintää kulttuurikentälle.

Yhteistyön ja tiedottamisen kehittäminen CIMOn kanssa on käynnistynyt. Tätä kautta mahdollistuvat rahoitusmuodot edellyttävät niin suuria toimijoita ja laajoja yhteistyökumppanuuksia, että hankkeiden hakemisen keskittäminen on välttämätöntä.

Ratkaisuesitys: Selvitetään ja kiteytetään ESR ja EAKR- rahoitusten kulttuuriin sopivia vaihtoehtoja. Kohdennetaan viestintää kulttuuri-toimijoille, joilla on mahdollisuus ja kyky hallinnoida ao. rahoitushankkeita.

Ratkaisuesitys: Neuvotellaan kulttuurirahoittajien kanssa rahoitukseen liittyvien hallinnollisten toimien yksinkertaistamisesta sekä mahdollisesti hakuajankohtien synkronoimisesta. Lisäksi selvitetään mahdollisuus yksinkertaisten, nopeasti käsitel-

tävien, pienten rahoitusmuotojen aikaansaamiseksi nopeita ratkaisuja vaativiin, vaikuttavuudeltaan positiivisiin hankkeisiin.

Johtaminen

Uudenmaan liiton organisatoriseen kehittämiseen on panostettu kahden vuoden ajan. Johtamisjärjestelmää on kehitetty osana liiton toiminnan kehittämisprosessia. Liiton toimistolle on luotu oma strategia, toimenkuvia on tarkistettu ja työparijärjestelmä on luotu. Liiton organisaatio muuttaa fyysisesti toisiin toimitiloihin vuoden 2011 alusta. Tässä tilanteessa on mahdollista aktivoida tilaratkaisuin organisaation sisäistä vuorovaikutteisuutta. Liiton yleisen toiminnan seuraavat haasteet ovat palautejärjestelmien ja työn tuloksellisuuden kehittäminen.

Ratkaisuesitys: Täsmennetään ja avataan asiantuntijoiden operatiivisia toimintamahdollisuuksia kohdentamalla budjettiin ja maakunnan kehittämisrahaan toimialakohtaista rahoitusta. Kehitetään edelleen toimiston hallinnointijärjestelmiä vapauttamaan aikaa suoraan, operatiiviseen työhön kumppanien kanssa.

Edunvalvonta ja alueellinen kehittäminen

Keskityn seuraavassa Uudenmaan liiton kulttuurisektorin kehittämiseen ja kohdennan saatuja tuloksia suoraan maakunnan kulttuuristrategiassa hyväksytyyn tehtävänjakoon ”Uudenmaan liiton roolit kulttuuristrategian toteutuksessa”:

STRATEGINEN ROOLI

A: Kulttuuri alueen kehittämisen elementtinä

Uudenmaan liitto on toiminut kulttuurin kentällä rahoittajana ja samalla vaikuttanut alueensa kehittymiseen myös kulttuurin välinein. Toiminta ei kuitenkaan ole ollut riittävän järjestelmällistä ja kulttuuri on ollut vaarassa jäädä entistä enemmän marginaaliin asiakirja- ja lakiohjauksen vahvistuttua. Liitteenäⁱⁱⁱ on luettelo kirjoittajan 2000-luvulla valvomista kulttuuri- ja matkailuhankkeista. Luettelosta selviää yhteistyössä ollut toimijakenttä, jossa kulttuurin ja matkailun yhteistyö ja limittyminen näkyvät selvästi.

Jotta toimintaa voidaan kehittää edelleen, on syytä tarkastella rahoitusperiaatteita kulttuuritoimijoiden suhteen. Ajoittain ilmaantuu maakunnan kehitykselle merkittäviä kulttuurihankkeita, jotka suuruudessaan ovat mahdottomia maakunnan kehittämishallalla tuettaviksi. Tällöin on mahdollista tukeutua liiton edunvalvonnalliseen rooliin, jonka prosessuaalista kehittämistä on välttämätöntä viedä pidemmälle liiton virkamiesten, johtavien poliittisten päättäjien ja asiantuntijaryhmän operatiivisia vastuita ja työskentelymalleja vahvistamalla.

Ajankohtaisina esimerkkeinä tällaisten hankkeiden kohtaamista ongelmista voidaan pitää uuden Helsingin musiikkitalon yleisöohjelmatyön organisoimista ja elokuva-alan resurssikeskuksen perustamista.

Musiikkitalon taustalla on kolme julkisrahoitteisella tuella toimivaa tahoa: Helsingin Sinfoniaorkesteri, Sibelius-Akatemia ja Radion Sinfoniaorkesteri, joista kenelläkään ei ole olemassa olevaa yleisötyöohjelmaa, joka toimintamuotona vasta tekee tuloaan Suomeen.

Hanke täyttää maakunnan liiton rahoitusperustana olevan alueellisen vaikuttavuuden ja toiminnan käynnistämisen kiire. Esitetty summa olisi syönyt toteutuessaan noin kolmasosan koko vuoden kehittämishoitussummasta ja näin olevan ongelmallinen rahoitushanke.

Ratkaisuesitys: Valtiovallan suuntaan kohdennettava edunvalvonnallinen toiminta, jolla tavoitellaan yleisöohjelmatyön pysyvää sisällyttämistä valtionosuustoiminnaksi. Tällä hetkellä Opetusministeriön suhtautuu yleisöohjelmiin⁷³ asianomaisten tahojen perustehtävänä, eikä rahoituskelpoisena toimintana. Sosiaalipoliittisesti, musiikkikasvatuksellisesti ja elinkeinopoliittisesti hankkeella voidaan saada merkittäviä tuloksia aikaan, mutta edellyttäisi aivan uutta näkemystä ja tunnustamista ministeriöiltä.

Elokuva-alan resurssikeskuksen selvityshankkeen toteuttajana on Culminatum, jonka omistajia Uudenmaan liitto on. Hanketta pidetään laajalti vaikuttavana sekä elinkei-

⁷³ Salonen 2010

nopoliittisesti, työllisyyspoliittisesti, verkottumisen edistämiseksi että maakunnan vetoimaa lisäävänä tekijänä.

Valtiolta uusmaalaisille kehittämiskeskuksille kohdentuva rahoitus kulkee Uudenmaan liiton kautta ja sitä käsitellään pakettiratkaisuna. Rahoitusmahdollisuutta selvittäessä Culminatum oli valinnut hankkeen vetäjäksi nimetyn henkilön toisiin, vaativampiin tehtäviin organisaationsa sisällä ja joutuessaan priorisoimaan rahoituskorinsa toimenpiteet yhdessä harhaannuttaneen nimityksen myötä itse poisti hankkeen toteuttamislistalta.

Ratkaisuesitys: Nopea ja taloudellisesti järkevä hanke sovittiin ensimmäisen käsittelyn jälkeen palautettavaksi toteutettavien listalle. Kysymys kuuluu, pitääkö hanke siirtää sitomattoman maakunnan kehittämisrahan piiriin tällaisen menettelyn johdosta. Culminatum suurena toimijana muutenkin hakee sitomatonta maakunnan kehittämisrahaa jo saamiensa osuuksien lisäksi. Maakunnan liiton tulisi ottaa erityisen tarkastelun kohteeksi tällaisten hakijoiden rahoitusosuuksien kokonaissummat ja tarkkailla, ettei ylärajaa ylitetä.

B: Metropolipolitiikka

Merkittävä, tällä hetkellä avoin, mutta polttava poliittinen kysymys on mahdollinen aluehallintomuutos. Toteutuessaan metropolialueen hallintokokeilu jakaisi nykyisen Uudenmaan liiton ja Itä-Uudenmaan liiton alueet niin, että pääkaupunkiseutu jossain muodossaan eriytetään Metropoli-aluehallintokokeilualueeksi.

Asia on valmistelussa ja tarkoittaa toteutuessaan todennäköisesti jälleen uutta, suurta muutosta. Ytimen koko muotoutuu pienimmillään neljän kunnan suuruisena. Tällöin reunustava ”reikäleipä” olisi pienimmillään muu Uusimaa ja nykyinen Itä-Uusimaa. Mikäli ministeriö päätyy laajempaan, ehkä 14 kunnan kokonaisuuteen, kehysalueeseen liittyvät Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen alueet. Mikäli tämä kokeilu missään muodossaan toteutuu, se tarkoittaa suurta muutosta kaikille aluekehittämisorganisaatioille, myös siis kulttuuritoiminnalle.

Hallinto- ja kuntaministeri Mari Kiviniemi esitti 23.11.2009 maakuntalehti Kalevalle antamassaan haastattelussa metropolihallintoa tarvittavan Helsingin seudulle ehkä-

semään pääkaupunkiseudun eriytymistä ja ihmettelee, kun helsinkiläisten kansanedustajien vähäistä tukea asialle. Kiviniemen mukaan metropolihallinnon aikaansaaminen poistaisi muun maan ja Helsingin seudun vastakkain asettelua. Logiikka ei avaudu, sillä 14 kunnan irrottaminen omaksi alueekseen tarkoittaisi juuri ytimen irrottamista ympäristöstään ja eri käytäntöjen muotoutumista. Uudenmaan liitto kattaa em. 14 kunnan lisäksi suuren yhteistyöalueen, jolla on kasvuedellytykset Kanta- ja Päijät-Hämeen suuntiin. Helsinki tekee jo nyt yhteistyötä maakunnan ulkopuolelle esimerkiksi näiden maakuntien keskusten kanssa.

Uudenmaan liiton johtajat ja luottamusmiehet ovat metropolikysymyksen aktiivisia poliittisia vaikuttajia. Päätös voi syntyä piankin, jo tämän vuoden kuluessa.⁷⁴

C: Kulttuurisen ekosysteemin tunnistaminen

Metropolialueen keskuksen ja sen eri vyöhykkeiden välisen yhteistyön tiivistämien ja erikoistumisen vahvistaminen tukevat onnistuessaan kuntien pyrkimyksiä tasata kulttuuripalveluiden tarjontaa haastavassa taloudellisessa tilanteessa.

Seututapaamisissa selkeästi esiin tullut kuntien taloustilanteen huononeminen tukee kulttuurin asiantuntijaryhmässä toimintakaudella 2007-2009 käytyjen keskustelujen sisältöä: Osaamisen, omaleimaisuuden ja onnistumisen rajat eivät kulje kunta- tai maakuntarajojen mukaan. Tosiasia on, että alueellisessa ytimessä olevien taiteen oppilaitosten ja yritysten myötä osaaminen on keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Kaikissa kunnissa on toimintaympäristön kehittämistarpeita, mm. tilakysymysten edistäminen.

Uudenmaan liitto voi olla apuna uusien, kuntarajat ylittävien yhteistyömallien kehittämisessä ja auttaa niin teknisten ongelmien kuin osaamisen välittymisessä.

Maakunnan liiton sisäistä prosessia tulee myös tarkastella. Uudenmaan liiton rooli kulttuurin rahoittajana on keskeisesti riippuvainen Työ- ja elinkeinoministeriöltä saadun maakunnan kehittämisrahan suuruudesta. Vuoden 2010 nk. vapaa-rahoitteinen maakunnan kehittämisraha on 1,8 miljoonaa euroa. Summa on supistunut⁷⁵ edellisvuosista, eikä vastaa alueen tarpeisiin.

⁷⁴ Savolainen 2010.

⁷⁵ Uudenmaan liitto 2010 c.

Muutostarpeista koottu viesti välittyi tapaamisissa kevään 2010 kuluessa. ELY-keskuksen kanssa käydyn ensimmäisen keskustelun perusteella tapaamisia kehitetään ja yhteistyötä on välttämätöntä tiivistää kolmikannan Uudenmaan ELY-keskus – Uudenmaan liitto – Uudenmaan taidetoimikunta kesken siitä huolimatta, miten Opetusministeriön suunnitelmat ja esitykset etenevät.

Esitys: Harkitaan neuvottelutuloksen pohjalta mahdollisuutta kulttuuristrategiasa mainittujen toimenpiteiden rahoittamiseen kohdennetuilla rahoitushauilla.

TAKTINEN / POLIITTINEN ROOLI

Alueen kulttuurin edunvalvonta kansallisella tasolla

Maakunnan liiton tavoitteena tulee olla kulttuurisen edunvalvonnan vahvistaminen kulttuurin toimintaedellytysten parantamiseksi alueella.

Esitys: Laaditaan toimintastrategia, jolla mahdollisimman pikaisesti saadaan purettua koulujen ja oppilaitosten kulttuuri-, kotiseutu- ja tutustumisretkien järjestämisestä jarruttava uskomus, etteivät ao. laitokset saa kerätä ylimääräistä rahoitusta retkien järjestämiseksi osallistujien kotoa.

Esitys: Edesautetaan kuntien kulttuuritilastoinnin kehittymistä satelliittitilinpidon ja muiden toiminnan kehittymistä seuraavien tietokantojen vertailtavuuden lisäämiseksi.

Esitys: Valtakunnallisen kulttuurirahoituksen järjestelmästä avataan keskustelu Opetusministeriön, sen alaisten kulttuuriyksiköiden ja toimijoiden välillä karkeimpien epäkohtien ja vinoutuneiden käytäntöjen oikaisemiseksi.

B: Kansainvälinen yhteistyö

Uudenmaan liiton aluekehittämistoiminnassa taloudellinen kilpailukyky on ollut kehittämistoimien kärkiä koko organisaation olemassaolon ajan. Seututapaamisissa välittynyt viesti on kohdentunut pitkälti kotimaan poliittisten ongelmien ratkaisuun ja yhteistyökysymyksiin. Pääkaupunkiseudun ulkopuolisille toimijoille kansainvälinen yh-

teistyö osoittautui marginaaliseksi kiinnostuksen kohteeksi, jopa kulttuurin vienti osoittautui vielä melko kaukaiseksi ongelmaksi.

Kulttuurivienti kuuluu toimintasektoriin, jota harjoittavat ensisijaisesti yrityspohjaiset toimijat ja vientitoiminnan kehittäminen on jyvitetty ELY-keskusten toimintakenttään. ELY – keskusten toiminta keskittyy liittojen toimenkuvasta poiketen yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen.

Taiteen vientiprojekteja tukevat yksityiset, kansalliset ja Opetusministeriön alaiset organit, mm. Uudenmaan taidetoimikunta. Maakunnan liiton kulttuuriseen tehtävämäärittelyyn verraten tämän selvityksen aluksi suunniteltuihin tavoitteisiin kaavailtujen vientikysymysten kartoittaminen on aiemmin kuvatuista syistä riippuvainen osallistuvien toimijoiden tarpeista, näkemyksistä ja kokemuksista. Uudenmaan liiton roolia kulttuurin kansainvälisen yhteistyön kentällä tulee täsmentää.

Kulttuuriviennin osalta polttavin ongelma tuntuu löytyvän nuorten taiteilijoiden ensimmäisistä kansainvälisistä osallistumisista. Tällöin nimeä ja tunnettuutta ei vielä ole riittävästi takaamaan tukea. Tässä suhteessa on myös maakunnan liitolla edunvalvonnan paikka kulttuurirahoittajien toimintapolitiikan kehittämiseksi. Toisaalta nuorten taiteilijoiden kansainvälistymistuki on myös teema, jota tulee harkita sisällytettäväksi Kulttuuriklinikka-toimintaan.

Uudenmaan nykyiset kumppanuusalueet ovat eurooppalaisella arvokartalla⁷⁶ varsin kaukana meistä: Puola ja Venäjä äärikonservatiivisia ja hierarkkisia, Viro hiukan harmonisempi ja lähempänä Suomea. Ruotsin voimakas sijoittuminen intellektuaalisen autonomian ryhmään Suomea selvästi vahvemmin haastaa meidät yhteiskunnan henkisen modernisaation kehittämiseen, josta parhaimmillaan voisi löytyä syitä odotuksia heikompaan kansainväliseen menestykseen. Jos missä, niin Uudellamaalla työntekoa, kaupallista kilpailukykyä ohjaavien arvotekijöiden huomioimista ja tutkimusta tulisi kehittää.

⁷⁶ Schwartz 1999, 31-36.

TOIMINNALLINEN ROOLI

A: Kulttuuritoimijoiden verkottaminen on osoittautunut erittäin tarpeelliseksi. Tämän johdosta on järjestetty jo ensimmäinen tapaaminen ja suunnitteilla on laajapohjaisempi ja keskustelelevampi ohjelma syksyksi 2010.

Ratkaisuesitys: Vahvistetaan käytäntö, jossa kaksi kertaa vuodessa liitto järjestää alueen toimijoille ja poliittisille päätöksille mahdollisuuden verkottua ja saada uutta tietoa kulttuurista aluekehittämisen välineenä. Kevättapaamisen kohderyhmä keskittyy kuntien kulttuuritoimenhaltijoiden, poliittisten päättäjien ja substanssitoimijoiden tapaamiseen, syksyn tilaisuus avataan laajemmalle kulttuurituottajajoukolle edellisten lisäksi.

B: Aktiivinen toimija innostamaan alueen tekijöitä

Innostuksen tausta löytyy laaditusta kulttuuristrategiasta, jonka tunnettuuden lisääminen alueen virkakunta ja kulttuuritoimijat kohteina näyttää tuottavan tulosta.

Maakunnan liiton kulttuuri-, vapaa-aika-, matkailu- ja elinkeinotoimijat koulutetaan hyödyntämään strategiaa aktivoivana välineenä. Myös kulttuurin asiantuntijaryhmän toivotaan osallistuvan aktiivisesti asiaviestien välittämiseen.

Kulttuurin ja yleisön positiivisen kohtaamisen edistäminen on nähtävä toisaalta maakuntakaavaan sisältyvänä strategisena haasteena, mutta myös käytännön toimenpiteisiin vaikuttamalla. Usein ongelma voi olla pienehkö ja vaatii vain uuden näkökulman.

Ratkaisuesitys: Uudenmaan liitto edistää positiivisia kohtaamisia ehkäisevien hallinnollisten käytäntöjen muuttamista konsultoimalla ja tiedottamalla jäsenkuntiaan ja tarvittaessa muita tahoja. Erityistä huomiota kiinnitetään kulttuurin käytössä olevien tai käytettäväksi saatettavien tilojen toiminnan helpottaminen siten, että käyttäjät, -tavat ja muut edellytykset sopivat asianomaiseen toimintaan. Edistetään myös uusien, julkisomisteisissa ja avoimissa tiloissa tapahtuvaa kulttuurista kohtaamista ja uusien tämän mahdollistavien tilojen, liikkumisen ja toimintamuotojen kehittämistä.

C: Maakunnallisen kulttuuritiedon kokoaminen, tuottaminen ja jalostaminen

Kolmen maakunnallisen toimijan keskinäisessä tarkastelussa vahvin perinne maakunnallisen kulttuuritiedon kokoamiseksi on Uudenmaan taidetoimikunnalla. Elinkeinopohjaista tietoa saa myös Opetusministeriöltä ja Tilastokeskukselta. Uudenmaan liiton roolin täsmentyminen jää jatkokehittelyyn. Maakunnan kulttuuritietojen julkaisijana liitto on selkeä toimija.

Ratkaisuesitys: Uudenmaan liitto hankkii, seuroo ja toimittaa muualla laadituista tutkimuksista ja selvityksistä aluekehittämisen näkökulmia palvelevaa tietoa. Liitto laatii ja kehittää yhteistyökumppanien toimintaan liittyvää aineistoa.

D: Tiedotus- ja koulutustoiminta alueen päättäjille ja kulttuuritoimijoille

Maakuntaohjelmatyön käynnistyminen on avannut yllättäen keskustelun myös Maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) suuntaan. MYR on lakisääteinen aluekehittämisen orgaani, jonka rooli Uudellamaalla on toistaiseksi ollut vähäinen EU-rahastojen käyttöä koskevista valtakunnallisista rajauksista johtuen. Ryhmässä ovat edustettuina aluekehittäjien lisäksi ammattikorkeakoulut, yliopistot, kauppakamari-, yrittäjä- ja työmarkkinajärjestöt sekä Etelä-Suomen liikunta- ja urheilu ry.

Maakuntaohjelmatyön myötä MYR on osoittanut kiinnostustaan⁷⁷ maakunnan liiton asiantuntijaryhmien kokoonpanoja kohtaan. Tästä on avautunut pieni portti kehittää kommunikaatiota, mahdollisesti myös teemalliseen toimintaan ja yhteistyöhön.

Tulevaisuudessa MYR:n merkitys voi kasvaa, mutta merkittävämpinä yhteistyötahoina näen Maakuntahallituksen ja –valtuuston sekä kuntapoliitikkojen laajan joukon.

Keinona tavoittaa näitä toimijoita laajasti on tässä vaiheessa järjestää riittävän kiinnostavia tilaisuuksia ja avata keskusteluyhteys kuntarajat ylittävien argumenttien kautta.

⁷⁷ Hartikainen 2010.

Ratkaisuesitys: Uudenmaan liiton kotisivuja ja extranet -toimintoja kehitetään ja täydennetään kulttuurin asiantuntijaryhmää ja muita sidosryhmiä palvelevaksi tietojaverkostoitumisen verkoksi. Mahdollistetaan samalla, että muiden extranetiä käyttävien on mahdollista seurata kulttuuritoimintojen edistymistä, vuoropuhelua ja käyttää alueen kulttuuritietoja.

E: Maakunnan kulttuurirakenteiden selvittäminen ja niiden kehityksen tukeminen konsultoimalla, koordinoimalla ja suoralla tuella on mahdollista maakunnan liitolle sen jälkeen, kun suunnitteluasiakirjojen linjauksiin on sisällytetty kulttuuriset osiot. Uudenmaan taidetoimikunta on toteuttanut säännöllisesti Uudenmaan kulttuuritoimijoiden luetteloinnin. Toimijoiden keskinäisiä, toiminnallisia –tai toimimattomuus- tai tarvesuhteita sen sijaan ei ole selvitetty. Toiminnan katvealueet ja päällekkäisyydet osoittava selvitys olisi erityisen kiinnostava maakunnan kehittämisen taustaselvityksenä ja istuu maakunnan liiton tehtäväkuvaan.

Kulttuurialoja pidetään yleisesti potentiaalisina kasvualoina ja tulevaisuuden työllistäjinä. Kulttuuritoimialan työllisyyskehitystä ja koulutustasoa selvittäneen tutkimuksen⁷⁸ mukaan työvoiman koulutustasoindeksi on muuttunut ammattiryhmittäin vuosien 1995-2000 siten, että mainonnan osuus on vähentynyt, muiden selvästi kasvanut. Graafisen teollisuuden työllisten lukumäärä on vähentynyt 268:lla, muiden alojen kasvanut, näistä eniten juuri mainonnan työntekijät 6161 henkilöllä.

Tutkimuksen ja seurannan ongelmana on, että taidealojen ytimen määrittämisestä osa alan toimijoista pitää kiistanalaisena vierastaen syvästi graafisen alan lukuihin sisältyviä painoalan ammattilaisia ja teknisiä televisio- ja radiotyöntekijöitä. Maakunnan liiton mahdollisuus vaikuttaa koulutus- ja toimialaluokitukseen on syytä selvittää, samoin kuin uudelleen linjauksen todellinen tarve.

Näistä ongelmista huolimatta kulttuurialat ovat suuri työllistäjä Uudellamaalla. Tästä syystä kulttuurisektorin työllisyyden seuranta tulisi kehittää ELY-keskuksen kanssa. Kunnallisten kulttuurialojen kasvu näkyy eniten kirjasto-, kulttuuritoimen-, arkisto- ja museotyötä tekevien määrän kasvussa 2032 henkilöllä. Kulttuurialojen työnantajaja-

⁷⁸ Lagerström & Mitchell 2005, 196.

kautuman tiedot ovat samasta Cuporen tutkimuksesta⁷⁹, mutta vuodelta 2000. Tutkimuksen mukaan 63,7% ammattien harjoittajista toimii yksityisellä sektorilla.

Maakunnallisen kulttuurirakenteen hahmottamista voi lähestyä eri suunnista. Vaikka tässä työssä lähestymiskulma on organisatorinen, on syytä aloittaa tehtävien uudelleen määrittely ja priorisointi asiakkaiden tarvelähtöisestä tarkastelusta. Uudenmaan liiton suhde on loppukuluttajiin nähden etäinen. Siksi lähestyn edelleen toimintakentän parantamisesityksiä organisatorisesti:

Kuntien kulttuuritoimijat kaipaavat tukea verkostoitumisesta, koulutusta ja parhaiden käytäntöjen vaihtamista säännöllisesti. Tilaisuuksien teemoiksi hahmottuvat niin rahoituskäytännöt ja muut toimintaa tukevat menettelyt, yhteistyömallit ja osaaminen.

Kulttuurin asiantuntijaryhmän tehtävää nyt alkavalla kaudella on syytä tarkentaa niin poliittisten, toiminnallisten kuin strategisten tavoitteiden suhteen. Lisäksi ryhmän osallistuminen kokonaisvaltaiseen maakunnan kehittämiseen on tarkennettava, samoin edustukset ja ryhmän sisäinen tehtävänjako. Kulttuurisektorin edustajien osallistuminen yhteiseen aluekehittämistyöhön on tärkeää ja siitä syystä mahdollistettava. Asiantuntijaryhmäläiset ovat omilla tahoillaan aktiivisia keskustelijoita, mutta maakunta tarvitsee järjestelmällistä ja tavoitteellista keskustelua tavoitteidensa edistämiseksi sekä medioissa että organisaation sisällä. Haaste on, miten kulttuurin asiantuntijaryhmä ja maakuntahallitus, myöhemmin myös maakuntavaltuusto, saadaan hedelmälliseen vuorovaikutukseen keskenään.

Suhde **valtakunnallisiin ja suuriin toimijoihin**, erityisesti Culminatumiin on selkiytettävä. yhteydet ovat olleet yksittäisten yhteyksien varassa asiantuntijaryhmän ulkopuolella. Taide- ja kulttuuri-instituutioiden saaminen yhteistyöhön maakunnallisten tavoitteiden edistämiseksi edellyttää porkkanoita, jotka on synnyttävä. Culminatumin ja muiden toimijoiden mahdolliset päällekkäiset toimet on voitava karsia ja kyettävä rakentamaan kokonaiskuvaa hankkeilla kehittämisen toimenpiteistä.

⁷⁹ Lagerström & al. 2005, 50-53.

Suomen Kotiseutuliiton kanssa on luontevaa jatkaa kylien kehittämistä ja aktivointia, mutta myös kehitettävä toimintamuotoja.

Suomen Kuntaliiton kanssa toiminta jatkunee samoin edellytyksin. Uudenmaan liiton on kuitenkin syytä ottaa koppi kuntamarkkinointiverkoston koulutuksen viestittämisestä myös kuntien kulttuuritoimijoiden hyödyksi.

Muun toimijakentän suhteen merkittävin tavoite on vahvistaa tietoisuutta maakunnan strategisista tavoitteista. Henkilökohtaisista tapaamisista tulisi kehittää organisatorisesti tehokkaampia, järjestelmällisesti viestiviä ja vuorovaikutteisia tilaisuuksia.

Yleisiä kehittämisen ja tiedottamisen aiheita:

- Tuoreiden kulttuurin hyvinvointi-, terveys- ja talousyhteyksisten tutkimustulosten esittelyä
- Kulttuurielinkeinojen luokitusten kehittäminen
- Innovaatioverkostotoiminnan kehittäminen vuorovaikutteisesti esimerkiksi kauppakamarien ja yrittäjähdistyksen kanssa

F: Tukirahoituksen kohdentamisen mahdollisia muutostarpeita on syytä tarkentaa toisten rahoittajien kanssa neuvotellen. Haastattelusisällön pohjalta tuotetaan muutostarpeista luettelo ja laatia esitys operatiivisille toimijoille ja rahoittajille. Toimintamallin tarpeellisuutta on syytä tarkistaa 1.1.2010 voimaan astuneiden lakimuutosten johdosta uuden ELY -keskuksen ja alueellisen taidetoimikunnan kanssa, mutta myös perustoimijoiden kanssa aluetapaamisissa.

Yhteistyön tiivistämistä olen pohjustanut toisaalta tapaamalla rahoittajia sekä toteuttanut kyselyn alueellisiin kontaktitilaisuuksiin osallistuville kulttuurituottajille ja taiteilijoille. Työnjako kolmen keskeisen maakuntatason toimijan kesken alkaa muotoutua: Taiteilijoiden ensisijainen tuki löytyy Uudenmaan taidetoimikunnasta, elinkeinonharjoittajien ja yrittäjien edistäminen sekä viennin kehittäminen kuuluvat Uudenmaan ELY –keskuksen toimialaan.

Uudenmaan liiton on täsmennettävä tiedon vaihtoa, työnjakoja ja mandaatteja nykykäytännöistä, mikäli halutaan edistää tuloksellista toimintaa.

G: Kulttuuriklinikka; rahoittajien yhteisen tiedon kokoamisen ja avun tarjoamisen tarve kulttuuritoimijoille viranomaismenettelyihin, rahoitukseen ja verkostoitumiseen on vahvistunut koottujen haastatteluaineistojen perusteella. Yhteistyö mahdollisimman laajalla rahoittajapohjalla on edellytys sille, että kulttuuriklinikkatoiminta voidaan käynnistää.

6. JÄLKIPOHDINTAA

Seuraavaksi arvioin päätöstilannetta käyttämäni teoriapohjaa ja tutkimusongelmia. Lisäksi käsittelen työn alussa asettamiemme tavoitteiden toteutumista ja prosessin aikana kohtaamiemme haasteita. Lopuksi olen pohtinut, kuinka työtä voidaan jatkaa tulevaisuudessa.

Aluekehittämisen näkökulmasta kulttuurin merkitykset saavat sinänsä toisaalta sosiaalis-terveydellisiä painotuksia, toisaalta taloudellispainotteisia rooleja. Suomessa koulutuksen kehittäminen ei ole vielä edennyt poikkitieteellisen yhteistyön vahvistamiseen, kuten esimerkiksi Iso-Britanniassa. Lopulta nämä yhtyvät, sillä runsaiden tutkimustulosten perusteella kulttuuritoiminnan kehittymisen myötä saadut vaikutukset antavat odottaa myös taloudellisesti merkittäviä tuloksia.

Kulttuurin terveydellisiä vaikutuksia on tutkittu erityisesti Ruotsissa⁸⁰ että Suomessa pitkään. Suomessa Jyväskylän yliopistossa ja Kuopiossa kulttuuria ja terveyttä on tutkittu ja kokeiltu menestyksekkäästi. Lisäksi Turun yliopistoon on rakenteilla brittimallia⁸¹ lähentelevä Kulttuurisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen koulutusohjelma ja kouluttaa kulttuurin ja hyvinvoinnin tutkimuksen sekä terveyden edistämisen asiantuntijoita moniammatillisiin töihin.⁸² Suomen kuntaliiton kotisivuilla todetaan kuntien tilanne kulttuuritoiminnan vahvistamiseksi terveydellisin perustein ongelmalliseksi: Lakisääteiset menot rajaavat vaihtoehdot vähiin, toisaalta menoja on karsittava.

⁸⁰ Johansson & al. 2001.

⁸¹ King's College 2010.

⁸² Mediaautiset 2010.

Kulttuurin ja taiteen hyödyntäminen nähtiin kuitenkin edulliseksi välineeksi, mutta ongelma on saada viesti päättäjien tietoisuuteen.⁸³

Kulttuuristrategian osana Uudenmaan kulttuuriasiain asiantuntijaryhmä kuuli Kuopion mallia kulttuurin terveydellistä vaikuttavuutta vahvistavien toimenpiteiden tuloksista. Tämän jälkeen Uudenmaan liitto on rahoittanut muun muassa hankkeita, joiden avulla kulttuuritoimintaa viedään laitosympäristöissä pitkään oleville aktivoimaan arkea. Mielenterveyden keskusliitto järjestää vuosittain mielenterveysviikon. Vuonna 2009 teemana oli kulttuuri henkisen hyvinvoinnin tukena⁸⁴.

Kulttuurin sosiaalisista vaikutuksista mielenkiintoisen näkökulman antaa mm. Cu-poren selvitys, jossa 24 kunnan sivistystoimen edustajilta kysyttiin kulttuurin tärkeyttä mm. yhteisöllisyyden ylläpitäjänä sekä henkisen hyvinvoinnin lisäämisessä. 24 vastaajasta 17 piti erittäin tärkeänä ja 7 melko tärkeänä. Lähes samaan lukuun pääsi sosiaalisen hyvinvoinnin merkitys (16+8) ja osallisuuden kokemusten tarjoaminen (15+9).⁸⁵ Tällainen toiminta katsotaankin kunnan ensisijaiseksi tehtäväksi. Uudenmaan liitossa maakunnallista sitoutumista vahvistavaa ja henkistä hyvinvointia lisäävää toimintaa on syytä suunnitella nykyistä järjestelmällisemmin yhdessä muiden aluetoimijoiden ja Maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) kanssa.

Kulttuurin taloudellisista vaikutuksista on kirjoitettu mm. Uudenmaan kulttuuristrategiassa. Maakunnan liitto rakentaa alueensa kilpailukykyä muun muassa rahoittamalla elinkeinopoliittisia ja muita aluetta kehittäviä hankkeita, verkottamalla toimijoita ja vaikuttamalla infrastruktuurin kehittymiseen poliittisin ja konkreettisesti esimerkiksi maakuntakaavan avulla mm. asuin- ja elinympäristön laatuun. Inhimillisten voimavarojen vaaliminen tulisi olla yhtä arvostettu elementti niin koko maakunnassa kuin organisaation sisällä.

⁸³ Ruusuvirta & al. 2006.

⁸⁴ Mielenterveyden keskusliitto 2009.

⁸⁵ Ruusuvirta 2010.

6.1 Tutkimusongelmien ja teoriapohjan arviointia

Useiden erilaisten tekijöiden huomioiminen aineistoa käsitellessä on haastavaa. Nyt teorian ja kyselystä saatujen vastausten pohjalta vahvistui pienten kulttuuritoimijoiden tahtotila ja kiinnostuksen kohteet yhteistyöhön maakunnan liiton kanssa. Suurten toimijoiden suhteen toimintapohja on osoittautunut ongelmallisemmaksi monestakin syystä: Uudenmaan suuret toimijat eivät tarvitse maakunnan liittoa rahoittajana, sillä käytettävissä olevat varat ovat pienet. Heidän mahdollinen kiinnostuksensa maakunnallisen kulttuuristrategian linjauksiin tulee herättää toisin keinoin.

Laaja kohderyhmä vaikeutti tavoitettavuutta, mutta otantaa voi pitää riittävänä linjausten vahvistamiseksi. Tätä tukee myös Uudenmaan kulttuurin asiantuntijaryhmän kokoonpanon vahvistuminen ja täydentävä vaikutus.

Pyrin noudattamaan tutkimuksen teon eettisiä periaatteita lähteiden käytössä ja niiden merkitsemisessä. Pyrin myös käyttämään mahdollisimman tuoreita lähdeteoksia. Muutamien alkuperäislähteiden löytäminen osoittautui haasteelliseksi ja joissain tapauksissa jopa mahdottomaksi. Alkuperäisten lähteiden käyttäminen olisi tehnyt tutkimuksestamme luotettavamman, sillä toissijainen lähde on aina tulkinta alkuperäisestä.

Pyrin käyttämään suomenkielisiä lähteitä ja käänösaineistoa välttyäkseni käänös- ja tulkintavirheitä. Tosin englanninkielisen aineiston sisällöllinen anti on ollut herättävä. Suomalainen itseriittoisuus ei aina ole paikallaan, kuitenkin ajoin kyllä. Suomalaisen yhteiskunnan, erityisesti Uudenmaan toimijoiden on syytä olla tyytyväisiä rakenteelliseen tukiverkostoon, joka maahamme on luotu kulttuurimme kehittymisen tueksi. Ongelman muodostaa enemmänkin asennemaailma, jonka muutos näyttää välttämättömältä asetettujen muutostarpeiden: kilpailukykyämme, viihtyvyyden ja sitoutumisen vahvistamiseksi. Tästä elinvoimaisesta kulttuurijärjestelmästä on syytä hyödyntää kerrannaisvaikutukset kotimaisin menetelmin. Aina eivät parhaat käytännöt tule muualta, vaikka näköaloja avaavatkin

6.2. Kyselyn toteutus

Valmistelin kyselylomakkeen opinto-ohjaajan ja opiskeluryhmäni konsultoinnin jälkeen. Heidän epäilyistään huolimatta sisällytin rakenteeseen vaikeahkon osion, jota jokaisessa tapaamisessa erikseen piti selvittää. Saadut vastaukset ovat arvokkaita ja olen tyytyväinen tekemiini ratkaisuihin. Kaikki vastaukset on jätetty tilaisuuksissa, yhtään ei palautettu jälkikäteen.

Vastausten tulkinnallisuus näkyi sekä vastaajia kuvaavissa kehyskysymyksissä että substanssikysymyksissä. Kyselyssä pyydettiin taustatietoja mm. koulutustaustasta ja työkokemuksesta, jotta tarvittaessa olisi mahdollista verrata tyytyväisyystasoa rahoitukseen ja taustamuuttujia.

Vastauksia oli mahdollista jättää anonyymisti. Siitä huolimatta osa jätti yhteystietonsa jatkoyhteyksiä varten. Näitä käytämme vähintään syksyn kontaktitilaisuutta järjestäessäni. Kutsujen lisäksi ajatuksissa on kysyä konkreettisia esityksiä, mitä halutaan kuulla, keitä tavata ja miten edetä strategian tavoitteiden toteuttamisen edistämiseksi.

Teknisistä ongelmista johtuen en liitä aineistoja suoraan opinnäytteeseen. Kiinnostuneita pyydän ottamaan yhteyttä.

6.3. Tavoitteiden toteutuminen

Maakunnan kehittäminen edellyttää useiden toimintakenttien, substanssin ja teorian yhtäaikaista edistämistä. Asetin opinnäytetyön tavoitteeksi useita sektoraalisia tavoitteita sekä yleisen hypoteesin kokoamaan nämä osatavoitteet. Yleisesti ottaen voin todeta, että käytettävissä ollut ajanjakso oli yllättävän lyhyt ja työ kärsi ennalta arvaamattomista, ulkoisista häiriötekijöistä.

Vuoden 2010 alusta tapahtuneet toimintaympäristömuutokset on otettu keskusteluun sekä ao. organisaatiossa että niiden kesken. Työnjaon selkiyttämiseksi on avattu keskustelut, joista näyttää kehittyvän neuvottelutarja. Tuloksia on odotettavissa jo vuoden loppuun mennessä. Positiivista on, että niin alue- kuin valtakunnallisella ta-

solla kiinnostus tämän tason yhteistyön kehittämiseen on aktivoitunut ja viestit kulkevat aiempaa vilkkaammin.

Totesin alussa, että kansainvälinen kilpailu elinkykyisyydestä asettaa aluekehittämiselle uusia haasteita ja kulttuurin päämäärätietoinen mukaan ottaminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia⁸⁶. Kirjoitustyön aikana Helsingin kaupunki on nimitetty vuoden 2012 maailman muotoilupääkaupungiksi. Uudenmaan liitto on tukenut nimitystä kirjallisesti ja nähtävissä on sekä odotusten, toiminnan että vaikutusten leviäminen koko maakuntaan. Toisaalta myös näiden toimijoiden yhteiseen strategiaan tukeutuminen on jo tapahtunut ja osoittaa positiivista suhdetta yhteistyön kehittymistä tulevaisuudessa.

Lähtökohtana tämän työn onnistumiselle oli kuulla toimijoiden tahtotilaa vuorovaikutussuhteessa maakunnalliseen kulttuuristrategiaan kirjattuihin tavoitteisiin. Mielenkiintoista on ollut todeta, että kunnan suuruudesta riippumatta pienillä toimijoilla on ollut paljon saman toiveita ja yhtäläillä halu sitoutua maakunnan yhteisiin strategisiin tavoitteisiin.

Näiden tahtotilojen jalostaminen tämän työn kautta tulee olemaan kaksitasoinen: Strateginen työ etenee peloista huolimatta positiivisesti. **Maakuntasuunnitelmassa** luodaan linjaukset maakuntaohjelmassa täsmentyville tavoitteille. Maakuntasuunnitelma 2033:ssa kulttuuri on kirjattu Uudellemaalle taloudellisesti voimakkaana tekijänä ja nostettu toimialan myös innovatiivisesti voimakasta roolia niin hyvinvointiosaimisen, maahanmuuttajakysymysten, uusien asuinalueiden integraation tukemisessa kuin uusien liiketoimintamallien kehittämisessä.

Maakuntaohjelman 2011-2014 laadinnassa on huomioitu koko tulevan Uudenmaan alue. Itä-Uudenmaan kulttuurinen painotus on voimakas ja Uudenmaan kulttuuriset linjaukset tukevat kulttuurin vaikuttavuutta sekä elinkeino- että sosiaalitekijänä. Työ jatkuu yli opinnäytteen valmistumisen ja asiakirja vahvistetaan marraskuussa 2010, joten lopullista tulosta ei tässä vaiheessa voi määrittää.

⁸⁶ Uudenmaan liitto 2008.

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma (TOTSU) kokoaa edellä mainittujen asiakirjojen tavoitteita tukevien, käynnistyvien hankkeiden talouspaineita valtion budjettiin liittyviksi edunvalvonnallisiksi ja toiminnallisiksi hankkeiksi. Tämä on siis jatkuvaa prosessia, jossa kulttuurisille hankkeille on avattu mahdollisuus rahoitukseen toisaalta TOTSUn kautta (suuret hankkeet) ja toisaalta maakunnan omalla kehittämisrahalla tuettaviksi. Näin on toimittu aiemminkin, mutta lain muututtua kirjausten täsmentyminen on välttämätön edellytys rahoituksen mahdollistamiseksi jatkossa.

Lisäksi jää vielä erillisiä viestejä kulttuurirahoittajille neuvotteluviesteiksi. Näistä suurin yksittäinen tavoite tulee edelleen olemaan kulttuuriklinikan toteuttaminen.

Määrätietoisesti kulttuuriin panostamalla on mahdollista helpottaa alueellista kehittymistä ja luoda lisäarvoa yhteiskunnalle suhteellisen edullisin panostuksin.

Suhde esitettyyn oletukseen on täsmentynyt: Katkeamattoman viestipolun löytymisen yhdistämään maakunnallisesti asetetut tavoitteet toimijoiden tarpeisiin edunvalvonnallisten asiain hoitamiseksi ja rahoitusmekanismien kehittämiseen oli vaikein toiminnallinen ongelma. Tämänkin osalta pää on avattu.

Työ tältä osin on vasta alussa. Kulttuuri on kuitenkin saanut seminaarin, tapaamisten ja keskustelujen kautta sosiaalisesti yhdistävät, terveydellisesti elvyttävät kuin innovatiivisesti merkittävät kasvot. Ensimmäisen alueen poliitikoille ja toimijoille suunnatun tilaisuuden⁸⁷ tuloksiin voi olla tyytyväinen. Yhteydenotot myös tilaisuuden jälkeen implikoivat vaikuttavuutta. Erityiskiitoksen ansaitsevat paneelikeskusteluun osallistuneet, jotka kaikki antoivat oman näkemyksensä ja avasivat lähes tyrehtymättömän keskustelun, jota on syytä jatkaa laajemmassa mittakaavassa jo tulevana syksynä.

6.4. Kohdatut haasteet

Prosessi ei ollut haasteeton. Ensimmäisen käytännön haasteen muodosti työnantajan, Uudenmaan liiton asenteen muuttuminen tähän työhön sen käynnistyttyä. Liiton

⁸⁷ Uudenmaan liitto 2010b.

suhtautuminen työntekijöiden opiskeluun on vaihtelevaa. Tämän opinnäytteen keskeinen sisältö keskittyy niin olennaisesti työkenttääni, että toteutus oli lopulta mahdollista.

Suuri haaste on myös ollut Uudenmaan liiton organisaatiomuutoksen ja tuoreen lakimuutoksen aiheuttamat yhtäaikaiset, nopeat muutokset toiminnan linjauksiin ja itse toimintaan. Samaan aikaan kun olen paneutunut ulkoisiin tietolähteisiin, on ollut tarpeen pysyä perillä talon sisäisistä muutoksista ja annettavan koulutuksen sisällöistä.

Haasteena pidän myös alueemme kulttuuritoimijoiden runsautta ja heterogeenisuutta. Heitä tavoiteltaessa oli linjattava merkityksellisyyden määreitä ja katsoin tärkeäksi painottaa kuntien kulttuuritoimille merkittävien toimijoiden tavoittamista. Helsingin ulkopuolella toimijat ovat lähinnä pieniä toimijoita: Yksittäisiä taiteilijoita, osuuskuntia, yhdistyksiä ja toimijaryhmiä. Näiden merkitystä ei ole syytä väheksyä, sillä toimijan vaikuttavuus ei ole suorassa suhteessa kokoonsa. Toisaalta pienillä toimijoilla voi olla arvokkaita, tuoreita ja vaikuttavia toimintamuotoja, -ajatuksia ja -tavoitteita.

Kulttuuritoimijoiden intoa tehdä yhteistyötä ei voida pitää ongelmana. Haasteen muodostavat suuret, institutionaaliset toimijat, joilta on oikeus ja mahdollista odottaa maakunnallisesti merkittävää ja vaikuttavaa toimintaa. Jatkossa tähän toimijakenttään tulee ottaa selkeä kontakti, selvittää yhteiset tavoitteet ja rakentaa yhdistävä kommunikaatiotaso palvelemaan maakunnan kehittymistä.

Poliittisen toimijakentän positiivisen tahtotilan aikaansaaminen on oma haasteensa, joka on koko toiminnan onnistumiselle keskeinen kysymys. Onnellinen tekijä on, että Kulttuuristrategian tavoitekausi on vuoteen 2015 ja nykyisen maakuntahallituksen toimikautta on vielä kolme vuotta jäljellä ja maakuntahallituksen puheenjohtajalla on aidosti kulttuurimyönteinen ja kehittämishaluinen ote.

Lopullista tulosta ei jatkuvassa prosessissa voi etukäteen kirjata, mutta pahimmat karikat on mielestäni ohitettu strategisten asiakirjojen tekstien muotoiluilla. Hyvillä mielin voin todeta selvityn kriittisen vaiheen ohi ja mahdollisuuden keskittyä yhteistyörakenteiden ja organisaation sisäisten prosessien kehittämiseen.

6.5. Työn jatko Uudenmaan liitossa

Koska tulevaisuuden ennustaminen on tunnetusti vaikeaa, on luotettava arvioihin. Pidän täysin mahdollisena, että Opetusministeriön tällä hetkellä käynnissä olevan selvityksen tuloksena voisi olla kolmikantayhteistyötä tukeva malli, jolla tällainen yhteistoiminta sekä taiteiden, kulttuurityöllisyyden että kehittämistoimien suhteen voidaan turvata. Uudenmaan kulttuuristrategiassa mainittu Kulttuuriklinikkatoiminta voisi mahdollistaa sekä erikokoisten toimijoiden yhteistyön, kansainvälisten rahoitusmuotojen hyödyntämisen että toimijoiden mahdollisuuksien laajenemisen niin tietoa välittämällä kuin toimijoita kokoamalla sopivien hankeryppäiden toteuttamiseksi.

Yhteistyöaikataulua **rahoittajaorganisaatioiden** kanssa on syytä venyttää, sillä Opetusministeriön ratkaisu alueellisesta yhteistyöstä on merkittävä. Jo aloitettuja tapauksia ja avattua keskustelua jatko on tarpeen kuitenkin jatkaa joka tapauksessa. Uudenmaan liiton prosessien kehittäminen on otettava vakavasti. Ei ainoastaan henkilökunnan työmotivaation vaan uskottavuuden vuoksi.

Poliittisessa ekosysteemissä maakunnan liiton haaste on saada kulttuurin laajan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ymmärrys päättäjien tietoisuuteen. Uudenmaan kulttuuristrategia tarjoaa tähän hyvin kootun välineen. Tämä edellyttää laajaa paneutumista niin työn tekijöiltä kuin yhteistyökumppaneilta. Tässä valtakunnallisessa talustilanteessa itsestään selvyiksi ei ole. Taistelua käydään organisaatioiden olemassaolon oikeutuksesta ja voittajia ovat ne, jotka pystyvät parhaaseen panostuotos-suhteeseen. Koska kulttuuri on Uudellemaalle tärkeä jo elinkeinopoliittisesti, on syytä terävöittää keinovalikoimaa, jolla viestiketju ja osaamista vahvistetaan sekä organisaation sisällä kuin kumppaneissa.

Sekä tapaamiskierroksen että haastattelujen tuloksena olen vakuuttunut, että poliittisille päättäjille ja kulttuuritoimijoille kohdennettu, ajankohtainen seminaarisarja on välttämätön.

Asiantuntijaorganisaation johtamisessa on syytä panostaa todellisten vaikuttamis- mahdollisuuksien kanavointiin nykyistä jämäkämmin. Johtamisarvojen tulee näkyä myös hallinnollisissa käytännöissä. Byrokratian jatkuva lisääntyminen ehkäisee todellista toimintakykyä, jos onkin perusteltua ja tärkeää. Liiton 60 työntekijää eivät voi olla hallintobyrokraatteja, toiminnan vaikuttavuus ja tehot kärsivät.

Kulttuurisessa ekosysteemissä Uudenmaan liiton rooli on erittäin nuori ja tuntematon. Liiton käytännön toimiin on syytä harkita näkökulman muutosta laajavaikutteisten sektorien kohdalla, kuten kulttuuri- ja matkailuhankkeiden osalta. Rahoitus ei ole ainoa merkittävä toimintamuoto, jolla liitto voi osallistua maakunnan kulttuurisen ekosysteemin vahvistamiseen. Suhteet valtiovaltaan, kansanedustajiin ja esimerkiksi oppilaitosverkostoon tarkoittavat edunvalvonnan kehittämisen mahdollisuuksia. Maakunnan liiton linjauksena on ollut koko 2000-luvun alun painottaa aluekeskusohjelmien kautta tehtävää seutuyhteistyötä. Nyt kulttuuritoimijoiden tapaamisissa toivottiin yhteisten, maakunnallisten infojen ja verkoston vahvistamista.

Sektorirajat ylittävää yhteistyötä aluetoimijoiden kanssa on syytä kehittää määrätietoisesti, sillä yhdenkään keskeisen aluekehittäjän vaikutusvalta ei yksin ole yhtä voimakas kuin mihin yhdessä on mahdollista päästä. Esimerkiksi Uudenmaan ELY-keskuksen, - veroviraston ja - yrittäjien kanssa yrittäjyyskoulutuksen järjestäminen kulttuurialan toimijoille on uusi, mutta tarpeellinen yhteistyömuoto. Koulutusteemoja ovat yrittäjyyden, immateriaalioikeuksien, markkinoinnin, kestävän kehityksen, verotuksen ja vientitoiminnan osaamisalueet.

On toivottavaa, että Itä-Uudenmaan yhdistymisen myötä lisääntyvien voimavarojen lisäksi pienen organisaation välittömyys tuo lisävahvistusta myös maan suurimman maakunnan liiton toimintaan.

6.6. Ikkuna tulevaan

Uudenmaan liiton kulttuurista roolia selkiyttää, että organisaation rooli aluekehittäjänä tullaan punnitsemaan kokonaisvaltaisesti vuoden 2010 kuluessa. Valtioneuvoston

positiivinen tai negatiivinen päätös metropolialueen hallintokokeilusta tulee viitoittamaan niin reunaehtojuen kuin keskeisten toimijaryhmien kokoonpanot mahdollisesti täysin uudelleen.

Koska kehyslait eivät muutu väitän, että merkittäväksi tekijäksi tulee nousemaan vaikuttavuuden vahvistaminen mm. johtamisjärjestelmää hiomalla. Suhde keskeisiin toimijoihin tarkistetaan niin ytimen kuin reuna-alueiden osalta. Uudenmaan liiton kautta rahoitetaan merkittävästi mm. pääkaupungin digitaalisen ja luovan osaamisen kenties merkittävintä kehittäjätahoa, Culminatunua, jonka osaamiskeskuksen Digi-businessin toimijaryhmä Sam Inkinen - Irina Blomqvist - Timo Agrillander on seurannut digitaalisen toimintaympäristön kehittymistä toimialueella ja raportoi havainnoista säännöllisesti.

Työryhmä pitää tärkeimpänä tulevaisuuden muutoksena digitaalisen viestinnän mahdollistamaa reaaliaikaistumista kaikessa toiminnassa. Tällöin yhteisöllisyys ja organisoituminen muotoutuvat uudelleen. Tämä kehitys on jo havaittavissa. Kaaos ja kosmos –kirjoituksessaan⁸⁸ tohtori Sam Inkinen muistuttaa, että organisaatioiden toiminta muodostuu toisistaan riippuvaisten ihmisten vuorovaikutuksesta ja että tämä tapahtuu aina ajassa ja paikassa eli kontekstissa. Tällöin ihmiset sekä mahdollistavat asioita toisilleen että rajoittavat toisiaan. Mahdollistamalla osallistumisen ja sitä rajaamalla organisaatiot osoittavat vallan käytön suuntautumista verkoston sisällä.

Ketkä ovat riippuvaisia Uudenmaan liitosta? Laki määrittää, että maakunnan liitto on omien jäsenkuntiansa edunvalvoja ja yhdistävä kehittäjäorgaani. Tämä on totta myös kulttuurin saralla. Ruohonjuuritasolle välittyvä vaikuttavuus on vielä heikkoa. Suunta on hyvä: Kulttuuriset arvot ja toiminnan määritteet aikaan saanut asiantuntijaryhmä on luonut merkittävän perustan, mutta ympäristön odotukset kasvavat.

Työni käynnistyessä keskusteltiin mm. tarpeesta kartoittaa Uudenmaan kulttuurin ventiongelmia. Seututapaamisissa välittynyt viesti on kohdentunut pitkälti kotimaan kulttuuripoliittisten ongelmien ratkaisuun ja yhteistyökysymyksiin. Pääkaupunkiseudun ulkopuolisille toimijoille kulttuurin vienti on osoittautunut vielä melko kaukaiseksi

⁸⁸ Inkinen. 2009, 58.

tarpeeksi. Pääpaino näyttää olevan konkreettisissa, paikallisissa ongelmissa, lähinnä yhteistyö-, rahoitus- ja tilakysymysten ratkaisuisa. Arvioni on, että Helsingin saama Maailman designpääkaupunki -nimitys muuttaa tilannetta nopeasti.

ELY-keskusten toiminta on keskittynyt työllisyyden ja yritystoiminnan kehittämiseen. Tukea myönnetään prosessien parantamiseen ja vientikelpoisuuden vahvistamiseen. Mikäli kumpikaan näistä ei kulttuuriyrittäjää kiinnosta, vaihtoehdot tämän aluekehittäjän tuen saamiseksi ovat vähäiset.

Sam Inkisen toinen huomio⁸⁹ on, että johtaminen on vaikuttamista, joka tapahtuu kommunikaatiossa. Ei liene olemassa sellaista yhteisöä, jossa kommunikaation parantaminen ei olisi paikallaan, mutta maakuntatasolla Uudenmaan alueella ja kulttuuriteemaisena olemme vielä alkutaipaleella.

Tukirahoituksen kohdentamisen mahdollisia muutostarpeita on syytä tarkentaa rahoittajien kanssa neuvotellen. Tätä olen pohjustanut toisaalta tapaamalla rahoittajia sekä toteuttanut kyselyn alueellisiin kontaktitilaisuuksiin osallistuville kulttuurituottajille ja taiteilijoille. Koottujen haastatteluaineistojen sisällön pohjalta tuotetaan muutostarpeista luettelo ja laatia esitys operatiivisille toimijoille ja rahoittajille.

Vanha letkautus ”kehitys kehitty” kuvaa hyvin aluekehittämisen kokonaisuutta. Päivämäärät, lait, organisaatiot, toimintatavat ja arvot viitoittavat haasteita sykleittäin myös jatkossa. Tämä prosessi on tuonut esiin uutta tietoa niin omasta kuin kumppanien organisaatioista, edustajista ja toimintatavoista.

Kulttuurin aluetilinpito osoittaa, että elinkeinopoliittisesti rakenteellinen hyöty on keskittynyt voimakkaasti Helsingin alueelle, eli maakunnan ytimeen. Toimialojen välisen, alueellisen ja kansainvälisen vuorovaikutteisuuden lisääminen on välttämätöntä, mikäli kulttuurin positiivisia vaikutuksia halutaan levittää muiden sektoreiden käytäntöihin. Positiivisia esimerkkejä löytyy malliksi mm. Terve Kuopio⁹⁰ –hankkeesta, johon kulttuurin asiantuntijaryhmä tutustui strategiaproessin kuluessa.

⁸⁹ Inkinen 2009, 59.

⁹⁰ Kuopion kaupunki 2010

Seuraava selkeä askel työn jatkamisessa on vasta nimitetyn kulttuurin asiantuntijaryhmän koolle kutsuminen ja sitouttaminen maakuntaohjelmatyöhön ja uusien yhteistyörakenteiden kehittämiseen. Ensimmäinen kokous tulee järjestettäväksi ennen 15.06.2010, jolloin maakuntaohjelman luonnos lähtee lausunnolle.

Tiukka aikataulu, laajavaikutteinen toimintakenttä, vilkas tutkimus- ja selvitystoiminta sekä mielipiteiden vaihto ovat ohjanneet työn sisältöjä ajan käyttöä. Kulttuurirahoittajien kanssa käytävä toinen kierros odottaa käynnistämistä ensi tilassa.

Vuoden 2011 keväällä on eduskuntavaalit. Seuraava hallitusohjelma tulee olemaan kriittisempi ja niukkuutta jakavampi. Samoin suhde Euroopan Unioniin, eli tuolloin on syytä tarkistaa linjauksia, tavoitteita ja toimintamuotoja uudelleen. Jos koskaan, juuri nyt on erinomainen aika rakentaa vuoropuhelua kulttuuritoimijoiden ja poliittisten toimijoiden välille.

Niin kauan, kun yhteinen kehittämisen suunta on näkyvissä ja vaikutuskanavia olemassa, kulttuurinen aluekehittäminen ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi on mielekästä. Ympäröivä maailma muuttuu alati. Muutosten ennakointi ja niihin vastaaminen ovat maakunnan kehittäjän arkea ja haasteet otetaan vastaan mahdollisuuksien mukaan. Päätösten, toimeenpanon ja uusien ratkaisujen odottaminen ei tue etsittyä vaikuttavuutta. Toiminnan on oltava ponnekasta kunnissa, kuntien välillä ja koko maakunnassa.

Kyllä, määrätietoisesti kulttuuriin panostamalla on mahdollista helpottaa alueen positiivista kehittymistä. Mikäli kulttuuripalvelut, elämysten ja kokemisen tarjonta, harrastaminen ja tietoisuus kulttuurisesta ympäristöstä kehittyvät suotuisasti, seuraukset näkyvät myös kuntatalouden positiivisena kehityksenä. Maakunnan liiton rooli voi olla merkityksellinen. Haasteellinen se on ainakin.

LÄHTEET

- Baudrillard Jean 1995. The Virtual Illusion: Or the Automatic Writing of the World. Theory, Culture, Society, 12:97-107. London: Sage Social Science Collections.
- Johansson Sven Erik & Konlaan Boinkum Benson & Bygren Lars-Olov 2001. Sustaining habits of attending cultural events and maintenance of health. Health Promotion International. Oxford: Oxford University Press.
- Choo Chun Wei 2006. The Knowing Organization—How organizations use information to Construct meaning, create knowledge and make decisions: Oxford University.
- Guetzkow Joshua 2002. How the Arts impact communities; Center for Arts and Cultural Policy studies working paper. Princeton: Princeton University.
- Hanasaaren kulttuurikeskus 2009. Menestystarinoita kulttuurimatkailusta -seminaari. 12.11.2009, Hanasaaren kulttuurikeskus: Espoo.
- Himanen Pekka 2010. Kukoistuksen käsikirjoitus. Helsinki: Opetusministeriö.
- Inglehart Ronald 1990. Culture shift in advanced industrial Society, Princeton N.J.:Princeton University Press.
- Inkinen Sam 2009. Kaaos ja kosmos, www.inkinen.org. (11.02.2010).
- Isotalo Merja 2005. Kulttuuria kunnissa –kunnallinen kulttuuritoimi Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla vuosina 2000-2004. Helsinki: Uudenmaan Taidetoimikunta.
- King's College Centre for Culture, Media and Creative Industries.
<http://mykcl.com/schools/humanities/depts/cci/> (22.04.2010)
- Kuopion kaupunki 2010. Terve Kuopio! <http://www.tervekuopio.fi/> (07.05.2010).
- Laakso Seppo 2010. Metropolimaakunnan toimintaympäristö ja muutosilmiötä -lähtökohtia ja kehittämishaasteita maakuntaohjelman laadinnalle – luonnos, 03/2010. Kaupunkitutkimus TA Oy.
- Lagerström Samu & Mitchell Ritva & Kulttuuripoliittisentutkimksen edistämissäätiö CUPORE 2005. Klerot 1, Taide- ja kulttuurialojen elinkeinorakenteen muutos ja lähitulevaisuuden osaamistarpeet; Kulttuuripoliittisen tutkimuksen kehittämissäätiö CUPORE. Helsinki: Opetusministeriö.
- Laki alueiden kehittämisestä 1651/2009.
- Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta 1652/2009.
- Mielenterveyden keskusliitto, Kulttuuri Henkisen hyvinvoinnin tukena -tiedote 05.11.2009.
<http://www.mtkl.fi/uutiset/?x348592=611432>. (27.04.2010).
- Norrgård Lasse & Rautanen Kimmo & Esch Michaela & Huvio Petteri 2009. Esiselvitys luovien alojen innovaatio- ja kehitystarpeista; Vaasa: Luova Tampere.
- OECD 2010. Increasing the effective retirement age in Finland. Report of the Directorate of Employment, Labour and Social Affairs to the prime minister of Finland.
<http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=289587> (08.03.2010)
- Opetusministeriö 2002. Aluekehittämisstrategia vuosina 2003-2013, Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetusministeriö 2008. Opetusministeriön julkaisuja 2008:20. Kulttuurin satelliittitilinpito, pilottiprojektin loppuraportti, Helsinki.
- Opetusministeriö 2009a. Opetusministeriön julkaisuja 2009:12. Kulttuuripolitiikan strategia 2020. Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetusministeriö 2009b. Opetusministeriön julkaisuja 2009:47, Opetusministeriön strategia 2020. Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetusministeriö 2009c. Opetusministeriön julkaisuja 2009:30. Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä. Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetusministeriö 2009d. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä: 2009:12. Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009-2012, Opetusministeriön asettaman valmisteluryhmän loppuraportti. Helsinki: Opetusministeriö
- Opetusministeriö 2009e. Kulttuuri – tulevaisuuden voima – taustaselvitys kulttuurin tulevaisuus- selvityksen varten. 2009:58. Helsinki: Opetusministeriö.

- Opetusministeriö 2009f. Opetusministeriön hallinnonala valtion vuoden 2010 talousarvioesityksessä - tiedote 15.09.2009. Helsinki:Opetusministeriö.
- Opetusministeriö 2009g. Luova talous ja kulttuuri aluekehittämisen ytimessä –seminaari. Kuntatalo 03.06.2009. Helsinki.
- Opetusministeriö 2010. Kulttuuri- liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston aluehallinnon uudistaminen. Webropol –kysely 2010.. Helsinki: Opetusministeriö.
- Opetusministeriön hallinnonala valtion vuoden 2010 talousarvioesityksessä. Opetusministeriön tiedote 15.09.2009. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2009/09/budjettitiedote.html> (18.05.2010)
- Perttunen Anu, 2009. KOKO–ohjelman kulttuurinen yhteistyöverkosto. Rauma: Koheesio- ja kilpailukykyohjelma, Luovien alojen verkosto.
- Purontaus Sampo 2008. Toiveiden tynnyri. 2008:54 Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Ruusuvirta Minna & Saukkonen Pasi & Selkee Johanna & Winqvist Ditte Kulttuuritoiminnan kustannukset 14 kaupungissa vuonna 2006. Helsinki: Cupore ja Suomen Kuntaliitto.
- Ruusuvirta Minna 2010. Selvitys kuntien yhteistoiminnasta kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotalouden kolmannen sektorin kanssa hyvinvointipalvelujen tarjoamisessa; 2010. Helsinki: Cupore.
- Schwartz Shalom H., 1999. A Theory of Cultural Values and Some Implications for Work. Jerusalem: International Association of Applied Psychology.
- Simon Herbert 1997. Models of Bounded Rationality, Vol.3: Empirically Grounded Economic Reason, 231. Boston: MIT Press.
- Staricoff, Rosalia Lelchuk, Duncan J. 2003. Arts in health; a review of medical literature. London: Chelsea and Westminster Hospital.
- Suomen perustuslaki 731/1999.
- Suomen Kuntaliitto 2010. Maakuntien liittojen tehtävät. Suomen kuntaliitto. <http://www.reg.fi/index.html> (07.05.2010)
- Sydänmaanlakka Pentti 2009. Älykäs johtajuus. Hämeenlinna: Talentum.
- Taanila Anja 2005. Triangulaatio tutkimusmenetelmänä -pdf. Oulu: Oulun yliopisto.
- Tabellini Guido 2005. Culture and Institutions: Economic Development in the Regions of Europe/Macroeconomics and Growth – CESifo Working Paper 1492. München: CESifo.
- Tilastokeskus 2009. Kulttuuri- ja liikuntatoimen nettokustannukset; €/asukas vuonna 2008.
- Tilastokeskus 2010. Kulttuurin aluetilinpito. http://www.stat.fi/til/kl/2007/01/kl_2007_01_2010-02-10_tie_001.html (14.04.2010).
- Tilastokeskus 2010. Kansantalouden tilinpito. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Työvoima- ja elinkeinoministeriö 2009. Konsernistrategia. <http://www.tem.fi/index.phtml?s=3202>. (26.05.2010).
- Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Tilastokeskus 2010. Kulttuurin tuotanto keskittyy pääkaupunkiseudulle –artikkeli. Helsinki. http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-04-14_005.html?s=0#3 (27.04.2010).
- Uudenmaan liitto 2008. Uudenmaan kulttuuristrategia 2015. Uudenmaan liiton julkaisusarja B 40. Helsinki: Uudenmaan liitto.
- Uudenmaan liitto 2010a. Maakunnan kehittämisrahalla tuetaan Uudenmaan kehittämishankkeita. <http://www.uudenmaanliitto.fi/index.phtml?s=134> (11.03.2010)
- Uudenmaan liitto 2010b. Kulttuuri, kunnat ja alueellinen yhteistyö- seminaari. 22.04.2010 Helsinki.
- Uudenmaan liitto 2010c. Kulttuurin ja liikuntatoimen kustannukset, €/asukas 2008. http://tietopalvelu.uudenmaanliitto.fi/kulttuuri_ja_liikunta/Kulttuuri_ja_liikuntatoimen_ku/fi_FI/uusima_a/ (27.04.2010).
- Valtioneuvosto 2007. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma. Helsinki: Edita Prima Oy. <http://www.vn.fi/hallitus/hallitusohjelma/fi.jsp> (14.03.2010).
- Valtioneuvosto 2009. Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntien yhdistäminen -tiedote 22.10.2009. <http://www.vn.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=274585> (27.04.2010).
- Valtioneuvosto 2009. Asetus alueiden kehittämisestä 1837 / 2009. (29.12.2009).
- Valtioneuvosto 2009. Asetus eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hank-

- keiden rahoittamisesta 2009/1695 (29.12.2009).
- Valtioneuvosto 2009. Päätös ja tiedote Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntien yhdistämisestä 22.10.2009. (27.04.2010.)
<http://www.vn.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=274585>
- World Economic Forum 2009. The Global Competitiveness Report 2009-2010, www.weforum.org (11.02.2010).
- Vuorela Suvi 2005. Haastattelumenetelmät. Käytettävyytutkimuksen menetelmät. Tampereen yliopisto, Tietojenkäsittelytieteiden laitos B-2005-1.
- Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistus 1948. New York: Yhdistyneet Kansakunnat.
- Åberg Leif 2006. Johtamisviestintää!- Esimiehen ja asiantuntijan viestintäkirja. Helsinki: Infor.
- Åstrand Riikka-Purovaara Tomi

Haastattelut ja keskustelut

- Maakuntajohtaja Ossi Savolainen 26.01.2010. Uudenmaan liitto. Keskustelu. Helsinki.
- Aluekehittämisspäällikkö Tarja Hartikainen 19.03.2010. Keskustelu. Helsinki.
- Kulttuuriasiainneuvos Päivi Salonen 24.03.2010. Opetusministeriö. Puhelinkeskustelu
- Professori Alf Rehn 2009. Sähköpostikeskustelua kulttuurirahoituksesta.
- Muusikko John McGregor 17.12.2009. Haastattelu. Helsinki.
- Kapellimestari Riku Niemi 23.09.2009. Haastattelu. Helsinki.
- Toiminnanjohtaja Tomi Purovaara, Circo 12.03.2010. Haastattelu. Helsinki.
- Kuvataiteilija Mika Karhu 10.02.2010. Keskustelu. Helsinki.

LIITTEET**Liite 1: 01.06.2009 RAHOITTAJATAPAAMISEEN OSALLISTUNEET TAHOT**

Alfred Kordelinin säätiö
 CIMO
 Hanasaaren kulttuurikeskus/Pohjoismaiset rahastot
 Helsingin kaupunki
 Opetusministeriö
 PKT-säätiö
 Suomen Kulttuurirahasto
 Suomen Kulttuurirahasto; Uudenmaan rahasto
 Suomen kuntaliitto
 Uudenmaan liitto
 Uudenmaan taidetoimikunta

Liite 2: SEUTUTAPAAMISIIN OSALLISTUNEET *Luettelot eivät ole täydellisiä*

HYVINKÄÄ	Taidemuseo 28.10.2009	4
Blom Tarja	KUVALA	
Halonen Pentti	Hyvinkään kaupunki	
Laurila-Hakulinen Raisa	Hyvinkään taidemuseo	
Sälpäkivi Satu	kulttuurituottaja	
HELSINKI	Suomenlinna 04.11.2009	12
Eerola Esko		
Heikkilä Jussi		
Kunelius Kirsi		
Matilainen Tarja		
Oksanen Kimmo		
Peltonen Timo		
Pitz-Koponen Maija		
Rahi Riikka		
Rantala Maikki		
Tanttu Markku		
Toivanen Esa		
VANTAA	Vernissa 25.11.2009	26/40
Alku Annikki	Kulttuuripalvelut	
Hautakangas Tanja	Tikkurilan Teatteri	
Jarla Ulla	Tanssiteatteri Raatikko	
Kaipainen Sari	Musiikkiopisto	
Kajander-Fiestas	Laura Suomalainen barokkiorkesteri	
Keränen Arja	Kulttuuripalvelut	
Kinos Tuula	Kulttuuripalvelut	

Kuronen Matti
 Kutonen Ulla
 Lehtinen Tiina
 Lehtonen Iiris
 Mäkelä Mikko
 Poutanen Marjo
 Rahkola-Kauranen Lea
 Savopirtti Katja
 Siren Kristina
 Siikala Ritva
 Syvärinen Katja
 Tiainen Veera
 Tikkanen Eliisa
 Tiuri Leena
 Tukiainen Mirja
 Tuomisto Jaana
 Vainio Leena
 Vannemaa Kari
 Vannemaa Maaria
 Vekki Eeva
 Vera Adolfo
 Young Tammy
 Åstrand Riikka

KARJAA

Benny Uhlenius
 Martti Immonen
 Berit Mariani-Cerati
 Kerstin Ilander
 Merja Todaro
 Philip Todaro
 John Mc Gregor
 Thua-Lill Eliasson
 Regina Ekblom
 Johanna Illman
 Kirsti Tamminen
 Erja Vaarala
 Ulla-Mari Karhu
 Matts Blomqvist
 Toivo Kukkonen
 Tuula Palaste-Eerola

LOHJA

Eero Ahtela
 Felix von Willebrand
 Janne Haapanen
 Jaakko Kivistö
 Reija Vanhanen
 Minna Ermala

Kulttuuriyhdistys VALVO!
 Kulttuuriyhdistys VALVO!
 Vapaa-aika ja asukaspalvelut
 Kulttuuripalvelut
 Vantaan vihreät
 Kaupunginmuseo
 Kulttuuripalvelut
 Vapaa-aika ja asukaspalvelut
 Vantaan Pitsinnyplääjät
 Kassandra ry
 Asukaspalvelut
 Vantaan Taiteilijaseura
 Taito Uusimaa
 Tikkurilan Teatteri
 Tanssiteatteri Raatikko
 Vantaan Taiteilijaseura
 Vantaan Pitsinnyplääjät
 Zorbas-yhtye
 Zorbas-yhtye
 Tikkurilan Teatteri
 Vantaan Taiteilijaseura
 Musiikkiopisto
 Vantaan vihreät

Lärkkulla

01.12.2009 17

Kaippari ry
 valokuvaaja
 kulttuurimatkailuyrittäjä Matka alkaa!
 Mustion linna
 Mano d'Oro, taikurin apulainen
 Mano d'Oro, taikuri
 muusikko
 kylätoiminta
 Raaseporin kaupunki
 TAKO
 Raaseporin kunta
 Länsi-Uudenmaan kehittämiskeskus
 Uudenmaan liitto, hyvinvointialat
 Raaseporin kaupunki
 kuoronjohtaja
 Uudenmaan liitto, kulttuuriympäristöt

Kaupunginkirjasto

13.01.2010 22

Lohjan kaupunki, sivistystoimi, museojohtaja
 Lohjan Kaupunginorkesteri, intendentti
 Länsi-Uudenmaan Musiikkiopisto, rehtori
 Lohjan kaupungin kulttuurisihteeri
 Hangon kulttuuritoimisto
 Lohjan matkailutoimisto

Börje Mattsson
 Matti J Miettinen
 Kaarlo Lindroth
 Kalle Lindroth
 Heikki Simpura
 Erkki Järvinen
 Toomas Dettenborn
 Merja Todaro
 Philip Todaro
 Teija Seppälä
 Hilikka Toivonen
 Heikki Simpura
 Toomas Dettenborn
 Annukka Helenius
 Teija Seppälä
 Reija Vanhanen

Faces
 Studio Mattino
 Lohjan Filmi- ja Videokuvaajat ry
 Lohjan Filmi- ja Videokuvaajat ry
 Lohjan Kameraseura ry
 Lohjan Kameraseura ry
 Länsi-Uusimaa
 Mano d'Oro
 Mano d'Oro
 Funkka –tanssistudio
 Siuntion kunta
 Lohjan kameraseura
 Lohjan kameraseura
 Karjalohjan kulttuuri- ja vapaa-aikaltk. Pj
 Tanssistudio Funka
 Hangon kaupunki

JÄRVENPÄÄ

Kristiina Vollar
 Anja Tyrväinen
 Arja Eriksson
 Anu Uhleinus
 Marju Taurula
 Minna Tuominen
 Jukka Tuominen
 Arja Virta
 Tuula Siltasari-Peltonen
 Eeva-Marja Luode-Salonen
 Satu Tuominen
 Tomi Merisalo

Järvenpäätaalo 14.01.2010 12

Keravan kulttuuritoimenjohtaja
 Järvenpään taideseura, pj
 Järvenpään sivistyslautakunta, jäsen
 Järvenpään teatteri
 Järvenpään kaupunki, sivistystoimenjohtaja
 Kulttuuriasiain päällikkö, Intendentti
 Järvenpään kamarikuoro, pj
 Järvenpään kamarikuoro
 Sivistysltk, jäsen, taideseura Kuumart –pj
 kulttuurilautakunta
 Sivistyslautakunta, puheenjohtaja
 Järvenpään kansantanssijat Sirpakat

KYLÄYHDISTYKSET JA –SEURAT

28.04.2010 17

Heikki Saarinen
 Juho Kumpulainen
 Kaarina Pullinen
 Kari Nytky
 Marjo Huuskonen
 Matti Heiniemi
 Nordberg E
 Pentti Ovaska
 Per-Stefan Nyholm
 Pertti Seuna
 Pertti Svensson
 Risto Piekka
 Synnöve Bergholm
 Taisto Mäntynen
 Tuula Palaste-Eerola
 Tuula Salo
 Veijo Lehto

Suomen Kotiseutuliitto
 Pohjois-Haaga-seura
 Vihtijärvi –seura
 Myllypuro -seura
 Kumpula-seura ry
 Helsingin Keskipohjalaiset ry

Mäntsälä Seura
 Itä-Uudenmaan liitto
 Tuusula-Seura
 Siltämäki-Suutarila –Seura ry
 Sammatti-Seura
 Porvoon Museo
 Hakunila-seura
 Katajanokka-seura
 Pro Haaga (Etelä-Haaga)
 Roihuvuori-Seura

**Liite 3: KULTTUURI, KUNNAT JA ALUEELLINEN YHTEISTYÖ
SELVITYS KULTTUURIN RAHOITUKSEN KOHDENTUMISESTA
KYSYMYKSIÄ TAITEILJOILLE / KULTTUURITOIMIJOILLE**

1. EDUSTAMANI KULTTUURIN TOIMIALA alleviivaa sopivin/-mmat:

A. elokuva	B. kirjallisuus	C. kuvataide
D. muotoilu	E. näyttämötaide	F. rakennustaide
G. säveltaide	H. tanssitaide	I. valokuvataide

Muu. Mikä: _____

2. PÄÄASIALLINEN TOIMINTAMUOTO alleviivaa sopivin/-mmat:

Olen itsenäinen taiteilija / artisti; Edustan organisoitunutta kulttuurituottajaryhmää; kulttuuriyhdistystä, kulttuurilaitosta, musiikki- / konserttitaloa; näyttelytilaa/galleriaa; taiteen toimialojen oppilaitosta, kuntien kulttuuritointa; muuta, mitä:

3. OLEN EDUSTAMALLANI KULTTUURIN ALALLA TOIMIJANA

rengasta toimintaasi kuvaavimmat vaihtoehdot 1/rivi

KOKEMUS ja TUNNETTUUS OMA/RYHMÄ

TUORE	1	2	3	4	5	KONKARI
TUNTEMATON	1	2	3	4	5	TUNNETTU
UUTTA KOKEILEVA	1	2	3	4	5	VAKIINTUNUT
PAIKALLINEN	1	2	3	4	5	KANSAINVÄLINEN

OMA KOULUTUKSENI TÄLLÄ SEKTORILLA

ITSEOPPINUT	1	2	3	4	5	KORKEASTI KOULUTETTU
-------------	---	---	---	---	---	----------------------

Muu koulutus; täsmennä, mitä:

4. TUNNEN KULTTUURIN RAHOITUSMUODOT rengasta sopivin vaihtoehto:

1. Tunnen hyvin 2. melko hyvin 3. jonkin verran 4. en juurikaan 5. en lainkaan
Tarvitsen lisätietoja kulttuurirahoituksesta paljon 1 2 3 4 5 en lainkaan.
Erityiskysymys, johon etsin vastausta:

5. OLEN HAKENUT JA SAANUT RAHOITUSTA TOIMINNALLENI -rengasta:

a.	kunnan kulttuuritoimelta	yhden kerran	1	2	3	4	5	usein
b.	maakunnalliselta rahoittajalta	yhden kerran	1	2	3	4	5	usein
c.	yksityiseltä säätiöltä	yhden kerran	1	2	3	4	5	usein
d.	valtak. julkiselta rahoittajalta.	yhden kerran	1	2	3	4	5	usein
e.	kansainväliseltä rahoittajalta	yhden kerran	1	2	3	4	5	usein

1.	Olen pitkäaikaisen tuen piirissä	a	b	c	d	e
2.	Olen saanut henkilökohtaisesti tukea useamman kerran	a	b	c	d	e
3.	Olen saanut tukea muutaman kerran.	a	b	c	d	e
4.	Olen osallistunut tukea saaneen ryhmän toimintaan kerran / useamman kerran	a	b	c	d	e
5.	En ole saanut tukea vaikka olen hakenut	a	b	c	d	e
6.	En ole hakenut tukea.	a	b	c	d	e

6. NYKYISET RAHOITUSMUODOT TUKEVAT JUURI MINUN

HARJOITTAMAANI TAIDEMUOTOA

rengasta sopivin vaihtoehto:

Hyvin

1 2 3 4 5

ei lainkaan

Perustelut:

7. NYKYISET RAHOITUSMUODOT TUKEVAT EDUSTAAMAANI TAITEEN LAJIA

Hyvin

1 2 3 4 5

ei lainkaan

Perustelut:

8. TUNNEN UUDENMAAN LIITON KULTTUURISTRATEGIAN TAVOITTEITA

Hyvin

1 2 3 4 5

ei lainkaan

Oma kulttuurialan toimintani tukee näitä tavoitteita Hyvin

1 2 3 4 5 ei lainkaan

Olen valmis ottamaan jatkossa huomioon näitä tavoitteita omassa toiminnassani

laaja-alaisesti

1 2 3 4 5 en lainkaan

Mitä/Perustelut:

9. Millaisia muutoksia rahoitusmuotoihin tarvitaan, että syntyy nykyistä hedelmällisempiä toimintatapoja edellä Uudenmaan kulttuuristrategiassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi?

Haluan täsmentää vastauksiani ja pyydän ottamaan yhteyttä osoitteeseen (vähintään nimi + puhelin / sähköpostiosoite):

Kiitos yhteistyöstä alueemme kulttuurin kehittämiseksi!

Tämän lomakkeen vastauksia käsitellään pohja-aineistona kulttuurirahoitusta käsittelevässä opinnäytetyössä. Vastajien henkilöllisyyttä ei julkisteta.

Mikäli haluat vastata täsmällisemmin, etkä jätä täytettyä lomaketta tilaisuudessa, palauta vastauksesi viimeistään 30.11.2009:

**erityisasiantuntija Tarja Haili, Uudenmaan liitto; Aleksanterinkatu 48 A, 00100 Helsinki.
040 7741718, vaihde 09 4767 411, fax 09 4767 4300 ja -4301. tarja.haili@uudenmaanliitto.fi**

ii Kutsu, ohjelma ja osallistujat 22.04.2010 verkottumisseminaariin Kulttuuri, kunnat, alue ...

*Uudenmaan liitto
Nylands förbund*

tiistai, 16. maaliskuuta 2010

Hyvä vastaanottaja,

Vuonna 2008 hyväksytyn Uudenmaan kulttuuristrategian jalkauttamiseksi olemme Uudenmaan liitossa kuulleet kuntien ja kulttuuritoimijoidenedustajia. Saamiemme viestien pohjalta aluekehittämistyömme kulttuurikentällä jatkuu seminaarilla, jossa pyrimme sekä avaamaan keskustelua kulttuurin merkityksistä sekä kunnille että tulevaisuudellemme.

Seminaarin teema on:

KULTTUURI, KUNNAT JA ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

Toivomme sinulla / edustajallasi olevan mahdollisuus osallistua tilaisuuteemme, joka järjestetään Helsingissä, Café Jugendissa torstaina 22.04.2010 kello 13.00 alkaen. Tilaisuutta ennen on kahvi/teetarjoilu.

Ohessa ohjelma. Pyydämme ilmoittautumisia viimeistään maanantaina 19.04. kello 15.00 mennessä osoitteeseen tarja.haili@uudenmaanliitto.fi

Tervetuloa keskustelemaan, kuulemaan ja kehittämään yhdessä!

Kulttuurin asiantuntijaryhmän ja toimiston puolesta,

Tarja Haili
erityisasiantuntija
kulttuuri

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Aleksanterinkatu 48 A | 00100 Helsinki
Aleksandersgatan 48 A | 00100 Helsingfors | Finland
puh. | tfn + 358 (0)9 4767 411 | fax + 358 (0)9 4767 4300
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

KULTTUURI, KUNNAT JA ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

Kulttuuri kuuluu kaikille -kulttuuritoimen tulevaisuusnäkyviä kunnissa

Aika:	torstai 22.04.2010	kello 13.00-16.00
Paikka:	Café Jugend	Pohjois-esplanadi 19, Helsinki
Kohde:	Uudenmaan kuntien kulttuurivastaavat ja kuntapoliitikot	
taivoite:	Maakunnallisen kulttuuritoimen yhteistyön kehittäminen	
12.40	Kahvi, tee ja kahvileipä	
13.00	AVAUS	
	puheenjohtaja, kansanedustaja Outi Mäkelä	Uudenmaan liitto, maakuntahallitus
13.10	KUNTA JA KULTTUURIN TUKEMINEN ?	
	Paneelikeskustelu; juontajana Ossi Luoto Pluto Oy/Kulttuurituottajat ry.	
	Osallistujat:	
	1. valtiosihteeri Velipekka Nummikoski	valtiovarainministeriö
	2. suunnittelija Pirkko Telaranta	Muistiliitto
	3. tutkija, päätoimittaja Arja Alho	Siuntio
14.00	HYVÄÄ KULTTUURISTA	
	1. Kulttuurin vaikuttavuusindikaattoreista hyötyä kuntasektorille? tutkija Pasi Saukkonen	CUPORE
	2. Lasten ja nuorten kulttuuri: Milena Salonen; Espoon kaupunki	
	3. Terveyttä kulttuurista suunnittelija, kouluttaja Pirkko Telaranta	Muistipolku –hanke
	4. Kunta ja kulttuuritalo, Porvoon taidetehdas kulttuurijohtaja Susann Hartman	Porvoon kaupunki
15.10	KUNTIEN KULTTUURITOIMIEN HARKINNANVARAISTEN AVUSTUSTEN KOHDENTAMINEN	Hyviä käytäntöjä
	1. osastopäällikkö Marianna Kajantie	Helsingin kulttuuri- asiainkeskus
	2. sivistystoimenjohtaja Pentti Halonen ja kulttuurisihteeri Tarja Blom	Hyvinkään kaupunki
	Keskustelua, kysymyksiä...	
15.50	YHTEENVETO JA PÄÄTÖSSANAT	
	puheenjohtaja Pekka Saarela	Uudenmaan liitto, kulttuuri- asiain asiantuntijaryhmä

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Aleksanterinkatu 48 A | 00100 Helsinki
Aleksandersgatan 48 A | 00100 Helsingfors | Finland
puh. | tfn + 358 (0)9 4767 411 | fax + 358 (0)9 4767 4300
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi

KULTTUURI, KUNNAT JA ALUEELLINEN YHTEISTYÖ

22.04.2010 SEMINAARIN OSALLISTUJAT

27

Ala-Paavola Sinikka	Hyvinkään kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Alho Arja	
Blom Tarja	Hyvinkään kaupunki
Bryggare Arto	Uudenmaan liitto, elinkeinot
Grönholm Bo	Espoon kulttuurilautakunta
Eloranta Maaret	Kirkkonummen kunta
Hagman Tove	Culminatum
Haili Tarja	Uudenmaan liitto, kulttuuri
Halonen Pentti	Hyvinkään kaupunki
Hartman Susann	Porvoon kaupunki
Hiltunen Tiina	Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunta
Hokkanen Sanna	Tuusulan kunta, kulttuurilautakunta
Kajantie Marianna	Helsingin kaupunki, kulttuuriasiainkeskus
Kuntsi Hanna	Vantaan vapaa-ajan ja asukaspalveluiden Itk
Lindholm Sanna	Raaseporin kaupungin kulttuuritoimisto
Luoto Ossi	Pluto Oy/ Kulttuurituottajat ry
Mänttari Anu	Helsingin kaupunki; elinkeinopalvelut
Mänttari-Buttler Alina	Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunta
Mäkelä Outi	Uudenmaan maakuntahallitus, Eduskunta
Nummikoski Velipekka	Valtiovarainministeriö
Nyholm Per-Stefan	Itä-Uudenmaan liitto
Palaste-Eerola Tuula	Uudenmaan liitto, kulttuuriympäristöt
Saarela Pekka	Uudenmaan kulttuuriasiain asiantuntijaryhmä / Aalto-yliopisto
Salonen Milena	Espoon kaupunki
Saukkonen Pasi	CUPORE
Telaranta Pirkko	Muistiliitto
Turunen Maritta	Vihdin kunta

iii Uudenmaan liitossa vuodesta 1998 rahoitettuja kulttuuri- ja matkailuhankkeita. Luettelo ei ole täydellinen, yhteistä hankkeille on valvoja. Rahoituksen kohdentamista kuvaavat värit:

A Historia / kulttuuri E Tiedotus /markkinointi		B Osaaminen F Yhteistyö	C Uudet käytännöt G Elämys / kaupunki	D Terveys / hyvinvointi H Tutkimus / seuranta
lkm	Hankkeen nimi		päätoteuttaja	hakunro
	Kokemuksellisen kaupungin konsultti		Summamutikka oy	08022 H
	Osallistavat esityssarjat ja työpajatoiminta		Performance Sirkusyhdistys	08019 B
	Kulttuurisillat.fi karttapalvelu		Laurea amk/Metropolia	08018 C
	Kytäjä-Jukola 2010		Hyvinkään rasti	08016 E
	Det förflutna som vision för framtiden		Ekenäs Museum	08013 A
	Uudenmaan kirjailijatyöpaja		Keravan Opisto	07044 B
	Kuninkaantien markkinointiverkosto		Uudenmaan liitto	07042 E
	Pyöräilyn juhlaa!		Adulta oy	07039 C,D,E
	Hankevaikutusselvitys		HY ylioppilaskunta	07030 H
	Markkinointiyhteistyö		GHP	07027 E
	Liikkeelle –Hiisi Vieköön!		Kisakalliosäätiö	07004 E, D
	Varumärket Skärgårdsleden		Yrkeshögskola Sydväst	06065 E
	Kulttuurikonseptihanke +T3		IADE	06057 C
	www.skargarden.com		Ålands landskapsregeringreg IIIA	06042 E
	Skärgårdsleden		YHS Sydväst	Ireg IIIA F
	Skärgården		Haninge Kommun	05053 E
	Kulttuurisillat		A.Gallen-Kallela säätiö	05035 H
	Nuukio kansallispuiston asiakaslähtöinen kehittäminen – jatkoselvitys Metsähallitus			05034 C
	Hankevaikutavuusselvitys		HY ylioppilaskunta	05026 H
	Kuninkaantien organisaatioselvitys 2005		Uudenmaan liitto	04090 H
	Vanda Lantbruksmuseum katalogisering		Helsinge lantmannagille	04086 A
	Alla Tidens Ekenäs		Ekenäs Museum	04085 A
	3B Skärgårdsturism III –tav 2		Ekenäs Stad	04080 E,F
	Friluftsled I västra Nyland		YHS Sydväst	04071 C
	Varumärket skärgårdsleden		YHS Sydväst	04070 E
	Matkalla Suomessa		Filmaattiset oy	04052 E
	Espoon kotikaupunkipolut		Espoon kaupunki	04038 A,G,C
	TAIKU Oppiminen ja osallisuus		WeeGee-projekti	03093 B, C
	Finnfest Uusimaa 2004		Uudenmaan liitto	03085 E
	Kalastajan maailma -Uusimaa		Fishing Lords	03079 E
	Kuninkaantien ja Baltian pääkaupunkiseutujen yhteismarkkinointi 2002-04 UML			Ireg 01/10/20 E
	Merellinen Perintöme		Helsingin Yliopisto	03069 A
	Nuukion kansallispuiston asiakaslähtöinen kehittäminen Suomen kansallispuistojen...		Metsähallitus	03068 C
	3B Skärgårdsbyar i turismsamverkan		Ekenäs Stad	00063 F, E
	Uudenmaan matkailun koordinoinnin ja yhteistyön selvitys UML			03065 H
	Trans Europe Halles contact point		Kaapelitehdas	03011 F,C
	Matkailun kehittämishanke Luoteis-Uudellemaalle Vihdin yrityskeskus oy			01029 F,E

TAIKU-Taide ja kulttuuritiedouden edistäminen	WeeGee –projekti	03053 B
Vantaanjoki M III	Hyvinkään kaupunki	03013 H,C
Kiinteistö oy Kaapelitalon rahoitushakemus	Kiinteistö oy Kaapelitalo	03011 F,C
Vantaanjoki M III	Vantaan kaupunki	03009 H,C
Kulttuurisillat	A Gallen-Kallelan museosäätiö	02056 G
WeeGee Projekti	Espoon Kaupunki	02051 E,F
Kuninkaantie Eteläisessä Suomessa	Uudenmaan liitto	02013 E,B
Porkkalan parenteesi II	Porkkalan parenteesi ry	Interreg III A 01/10/38 F,E
Kulttuurimatkailu ja elämysteollisuus	Mäntsälä-Pornainen Matkailuyhdistys	Interreg III 01/10/17 F,E
Merellinen perintömme	Helsingin Yliopisto/Wihurin säätiö	223/11/2001 A,H
Vihdin maaseutumatkailu	Vihdin yrityskeskus	01029 F,E
Saaristokylät -Skärgårdsbyar Box, Bromarv, Barosund	Tammisaaren kaupunki Tav. 2	00063 F,E
Vantaanjoen luonto- ja maaseutumatkailu	Uudenmaan liitto	00025 F,C
Ruokamatka	Espoon palvelualueen oppilaitos	00024 C,A
Kulturelli Uusimaa tutuksi videoin ja median keinoin	Försti –Filmi Ky	99125 E
Kulttuurimatkailijan Mäntsälä ja Pornainen	Mäntsälän kunta	991260 F,E
Kuninkaantie IRU 99041 Kuninkaantie ja Baltian pääkaupunkien yhteistyö	Uudenmaan liitto 2018/04/1999	99105 EB
Kuninkaanteyhteistyön laajentaminen Luoteis-Venäjälle	Uudenmaan liitto	2014713/1999 FE
Mat och Spis –på stället vis	Yrkeshögskolan Sydväst	99092 EB
Autopakettien tuotteistaminen Uudellamaalla Virolaisille	TMC Destination Estonian interreg	IRU 99037 BFE
Kuninkaantien ja Baltian pääkaupunkien yhteistyö	Uudenmaan liitto	99010 FE
Matkailumarkkinointi Pohjois-Saksassa	Uudenmaan liitto	98087 E
Skärgården i Europa	Stift. Sthlm information Service	98073 FE
Vuoden 1998 Matkailusuunnitelma	Karkkilan kaupunki	98031 HF
Skärgården I Europa	Ålands turistförbund rf	98010 FE